

HIRVENMETSÄSTYS- OIKEUS

JARMO KIURU

OIKEUSASEMATIETO OY

HIRVENMETSÄSTYS- OIKEUS

HIRVENMETSÄSTYS- OIKEUS

Jarmo Kiuru

Oikeusasematieto Oy
Helsinki

1. painos
© Jarmo Kiuru, 2009
ISBN 978-952-92-5114-8

SISÄLLYS

1 Esipuhe	1
2 Metsästäjäkohtaiset vaatimukset	3
2.1 Metsästäjäutkinto	3
2.2 Ampuma-ase ja patruuna	4
2.3 Ampumakoe	6
2.4 Varusteet	10
3 Metsästysoikeus	13
3.1 Maanomistajan metsästysoikeus	13
3.1.1 Omistusoikeuden käsite	13
3.1.2 Erilaiset omistajatahot	13
3.1.2.1 Oikeussubjekteista	13
3.1.2.2 Luonnolliset henkilöt	14
3.1.2.2.1 Yksi omistaja	14
3.1.2.2.2 Yhteisomistus	14
3.1.2.2.3 Useamman kiinteistön yhteiset alueet	15
3.1.2.2.4 Kuolinpesä	16
3.1.2.2.5 Vajaavaltaisuus ja konkurssi	18
3.1.2.3 Oikeushenkilöt	18
3.1.3 Kiinteistöjärjestelmä	19
3.1.3.1 Rekisteriyksiköt	19
3.1.3.2 Kiinteistötunnus	19
3.1.3.3 Rekisteriyksikkötyypit	21
3.2 Lakiin perustuva metsästysoikeus	23
3.2.1 Vapaa metsästysoikeus	23
3.2.1.1 Paikallisten metsästysoikeus	23
3.2.1.2 Valtion metsästysoikeuden vuokraaminen	24
3.2.1.3 Metsästyslupan ostaminen valtiolta	25
3.2.1.4 Valtio pyyntilupien hakijana	26
3.2.2 Metsästyksenvalvojan metsästyslupa	26
3.3 Metsästysoikeuden siirto	27
3.3.1 Metsästysoikeuden haltija	27
3.3.1.1 Luonnolliset henkilöt	27

3.3.1.2 Oikeushenkilöt	28
3.3.2 Metsästysoikeuden vuokraaminen	28
3.3.2.1 Vuokrasopimuksen muoto	28
3.3.2.2 Vuokrasopimuksen sisältö	28
3.3.2.3 Vuokrasopimuksen kesto	29
3.3.3 Metsästysoikeuden siirtäminen	30
3.3.4 Metsästysoikeuden pysyvyys	30
3.3.5 Metsästyslupa	31
4 Pyyntilupamenettely	33
4.1 Hakija	33
4.1.1 Yksittäinen luvan hakija	33
4.1.2 Yhteislupa	33
4.1.2.1 Metsästysoikeuden haltija yhteisluvassa	33
4.1.2.2 Yhteisluvan perusajatus	35
4.1.2.3 Useita hakijoita, yksi hakemus	37
4.2 Hakemusasiakirjat	38
4.2.1 Hakemus	38
4.2.2 Yhteislupasopimus	38
4.2.3 Valtakirjat tai rekisteriote	39
4.2.4 Liitekartta	39
4.2.5 Metsästysoikeusasiakirjat	39
4.3 Riistanhoitoyhdistys	40
4.3.1 Toimielimet	40
4.3.1.1 Yhdistyksen yleinen kokous	40
4.3.1.2 Yhdistyksen hallitus	41
4.3.1.3 Toiminnanohjaaja	41
4.3.2 Lausunto pyyntilupahakemuksista	41
4.3.3 Esteellisyys ja virkavastuu	42
4.4 Riistanhoitopiiri	44
4.4.1 Toimielimet	44
4.4.1.1 Yleinen kokous	44
4.4.1.2 Hallitus	44
4.4.1.3 Riistapäällikkö	46
4.4.2 Pyyntiluvan myöntämisedellytykset	46
4.4.2.1 Pyyntilupa-aluetta koskevat edellytykset	46
4.4.2.1.1 Oikeus metsästä	46
4.4.2.1.2 Alueen vähimmäiskoko	48
4.4.2.1.3 Alueen yhtenäisyys	49
4.4.2.1.4 Alueen sopivuus	52
4.4.2.2 Yhdenvertaisuus- ja tasapuolisuusvaatimus	53

4.4.2.3 Hirvikannan hoitoon liittyvät edellytykset	62
4.4.2.3.1 Hirvikannan arvioinnin lähteet	62
4.4.2.3.2 Hirvikannan vaarantaminen	64
4.4.2.3.3 Vahinkojen estäminen	68
4.4.3 Pyyntilupapäätös	70
4.4.3.1 Päätöstä koskevat yleiset vaatimukset	70
4.4.3.2 Hakijaa koskevat tiedot	71
4.4.3.3 Pyydettävät eläimet	71
4.4.3.4 Pyyntilupa-alue	72
4.4.3.5 Pyyntilupaehdot	72
4.4.3.6 Jakoperusteita koskevat tiedot	74
4.5 Muutoksenhaku pyyntilupapäätökseen	77
4.5.1 Valituskelpoinen päätös	77
4.5.2 Valitukseen oikeutetut	78
4.5.3 Valitusviranomaisen ja -menettely	79
4.6 Metsästysviranomaisten valvonta	79
5 Metsästystilanteiden säännöt	83
5.1 Metsästyksenjohtajan tehtävät	83
5.2 Turvallisuus	87
5.3 Aseiden kuljettaminen ja säilyttäminen	87
5.4 Häiriötilanteet	88
5.5 Metsästys ja kaato väärällä alueella	88
5.6 Ylimääräinen hirvi	90
5.7 Haavoittunut eläin	91
5.8 Emäänsä seuraava vasa	92
5.9 Koirien käyttö	93
5.10 Metsästyksen valvonta	95
5.11 Jokamiehen oikeudet	96
5.12 Teiden käyttö	97
5.13 Moottoriajoneuvot metsästyksessä	98
5.14 Maastoajoneuvot	99
5.15 Riistanhoito ja passipaikat	100

5.16 Rajojen avaaminen	100
5.17 Tapaturmat ja vahingonkorvaus	101
6 Saalista koskeva sääntely	103
6.1 Luonnonvaraiset eläimet esineinä	103
6.1.1 Saaliin omistusoikeus	103
6.1.2 Kuolleena tavatut hirvet ja teurasjätteet	104
6.1.3 Löytösarvet	105
6.2 Hygieniamääräykset	105
7 Peijaisia koskevat säännökset	109
7.1 Peijaisia koskeva ilmoitus	109
7.2 Tekijänoikeudet	109
7.3 Tavara-arpajaiset	110
7.4 Järjestäjän ja kiinteistönomistajan vastuu	110
8 Lopuksi	113
9 Säädökset ja säännökset	117
10 Viranomaisratkaisut	118
11 Kirjallisuutta	120

1 Esipuhe

Tämä teos on syntynyt pilke silmäkulmassa. Oikeuden alalla on monia ihmisten kohtaloihin vaikuttavia suurempia kysymyksiä, joista voisi myös aiheensa valita. Hirvenmetsästys on harrastusta isolla hoolla.

Isoissa metsästyssseuroissa on usein monen alan ihmisiä, mikä voi joskus olla vahvuus. Olen itse ollut useissa metsästyssseuroissa ja mukana on voinut olla kauppiasta, syyttäjää, maalaria, rakennusmiestä, vahtimestaria, maanviljelijää, metsuria, sähkömiestä, maanmittaria, peltiseppää, yrittäjää ja vaikka minkä alan taitajaa, joiden puoleen on usein porukalla käännytty seuran talkoohommien niin vaatiessa. Kaikkien ei tarvitse osata kaikkea.

Kokemus on osoittanut, että harrastus - eritoten hirvenmetsästys - voi herättää elämää suurempia tuntemuksia ja intohimoja, joita laannuttamaan tarvitaan joskus ammattiapua. Sutkaaminen ja väärin tekeminen ovat mahdollisia harrastusasioissa samalla tavalla kuin arkielämässä muuten. Omalle kontolleni on talkoohommissa tullut koulu- ja opiskeluvuosien jälkeen oikeudellista osaamista edellyttävät hommat.

Metsästyksen tiimoilta aina sattuu ja tapahtuu, ja jottei tapahtuisi enempää kuin ehditään kohtuudella sulattelemaan, kannattaa porukalla etukäteen miettiä ja kertoilla harrastuksen sääntöjä. Omia etuja puolustettaessa ja metsästäjien yhteisiin rientoihin osallistuttaessa on hyvä perehtyä riistahallinnon toimintaan. Voipa naapureiden kommelluksia seurattaessa joskus panna merkille joitakin oikeudellisia erikoisuuksia, jotka eivät aina - onneksi - omalle kohdalle satu.

Tämän teoksen tarkoituksena on koota hirvenmetsästystä koskevaa tai sitä sivuavaa oikeussäätelyä harrastajan näkökulmasta yksiin kansiin. Ihan pelkkää harrastusta tämä ei ole kirjoittajalle ollut, sillä osa asioista on tullut tutuksi lakimiesammattia harjoittaessa. Naapuriseurojakaan ei ole pulaan jätetty, jos neuvoja on tarvittu, mutta siitä on saatettu periä maksu.

Kaikkien hyvien tapojen mukaan esipuheessa tulee kiittää teoksen syntymiseen jollakin tavalla vaikuttaneita. Haluan pitää omat sidosryhmäni omana tietonani, mutta jokainen joka on kiitoksen ansainnut tuntee minut vähintään nimeltä, ja he tietävät oman panoksensa tässä asiassa. Siis kiitos ystävät ja taajaman asukit!

Oulussa 9. toukokuuta 2009

Jarmo Kiuru

sako
85
HUNTER

*Makuasioista
voi kiistellä,
suorituskyvystä
ei.*

Sako 85 malliston perinteinen metsästysluodikko, jonka tukki on valikoitua öljykäsiteltyä pähkinäpuuta. Lämminsävyinen, hyvin istuva tukki, heijastamattomat sinistetyt metalliosat ja pitävät karhennukset otepinnoissa tekevät tästä uudesta klassikosta mieluisan ja luotettavan "metsäka-verin", jonka kanssa viihtyy vuodesta toiseen.

sako **RCS**
Round Control System

sako **TCL**
Total Control Latch

sako **S³**
Sako Safety System

LISÄTIETOA SAKO 85 OMINAISUUKSISTA
LÖYDÄT OSOITTEESTA WWW.SAKO.FI

sako
FINLAND

SAKO OY
PL 149, 11101
RIIHIMÄKI
Puh. 010 830 5200
www.sako.fi

2 Metsästäjäkohtaiset vaatimukset

2.1 Metsästäjätkinto

Metsästäjäksi ryhtyminen edellyttää metsästäjäntutkinnon suorittamista. Koiranohjaajan, hirvenmetsästyksen ajomiehen tai vastaavissa avustavissa tehtävissä toimivan ei tarvitse suorittaa metsästäjätkintoa. Metsästäjätkintoa ei vaadita ulkomaalaiselta, joka kotimaassaan on oikeutettu metsästäämään (MaksuL 2 §).

Eduskunnan oikeusasiamies on 29.10.2004 antamassa ratkaisussaan 2586/4/02 kiinnittänyt maa- ja metsätalousministeriön huomiota riistanhoitomaksua ja metsästäjätkintoa koskevan säännöksen epäkohtiin koskien Ruotsissa vakituisesti asuvia Suomen kansalaisia. Kantelijana tapauksessa oli Ruotsissa vakituisesti asuva Suomen kansalainen, joka ei ollut saanut metsästyskorttia ulkomaalaisia koskevan poikkeussäännön mukaisesti, vaikka hän oli suorittanut metsästäjätkinnon Ruotsissa.

Metsästäjätkinnon lisäksi metsästäjän tai metsästyslain tarkoittamana metsästyksenjohtajana toimivan on suoritettava riistanhoitomaksu (MaksuL 1 §). Metsästäjätkinto pysyy voimassa, jos asianomainen vähintään kerran viidessä vuodessa maksaa riistanhoitomaksun (MaksuL 2 §). Muussa tapauksessa metsästäjätkinto on suoritettava uudestaan.

2.2 Ampuma-ase ja patruuna

Riistaeläinten ampumiseen käytettävät rihlatut ampuma-aseet ja patruunat voidaan jakaa viiteen teholuokkaan ampumisen kohteena olevien saaliseläinten mukaan (MA 16 §).

Teholuokka	Luodin paino (g)	Energia (J) (E0/100 = etäisyys metriä piipun suusta)	Luoti	Saaliseläin
1. teholuokka		E0 > 150		
2. teholuokka	2,5	E100 > 200		ketun, tarhatun naalin, mäyrän, saukon, supikoiran, pesukarhun, rämemajavan, metsäjäniksen, rusakon, villikanin, metson, teeren tai hanhen ampumiseen
3. teholuokka	3,2	E100 > 800		metsäkauriin, hylkeen, suden, ilveksen, ahman, majavan tai muflonin ampumiseen
4. teholuokka	6,0	E100 > 2000	Ei kovaippa	valkohäntäpeuran, saksanhirven, metsäpeuran, kuusipeuran, japaninpeuran tai villisian ampumiseen
	8,0	E100 > 1700		
5. teholuokka	9,0	E100 > 2700	Ei kovaippa	hirven tai karhun ampumiseen
	10,0	E100 > 2000		

On hyvä huomata, ettei ratkaisevaa ole yksin luodin paino tai aseiden kaliiperi (piipun väljyys), vaan myös käytettävä patruuna ja panos sekä käytettävä ase. Toisinaan patruuna ei mahdollista riittävän nopeita latauksia osumaenergiavaatimuksen täyttämiseksi. Esimerkiksi jonkin verran hirviratakaliiperina käytetty 7.62 x 39 voidaan ladata hirviluodiksi kelpaavalla Lapuan E469 Mega 9,7 g luodilla, mutta patruuna ei salli niin suurta panosta, että asetta voisi ratakäytön ohella käyttää myös itse metsästykseseen. Patruuna sallii luodin lähtönopeudeksi maksimissaan 680 m/s.¹

Toisinaan panos joudutaan asettamaan käyttötarkoituksen mukaan. Esimerkiksi yksi suosituista hirvikaliipereista 7,62 x 53R ei miedoimmilla latauksilla täytä Lapuan luodilla E469 Mega 9,7 g hirvenmetsästyksen patruunavaatimusta. Lataustaulukon mukaan luodin nopeus (v_0) on 727-862 m/s, mutta osumaenergiavaatimuksen täyttäminen edellyttää osapuulle 835 m/s nopeutta (E100) eli mielellään maksimilatausta². Vastaavalla seuraavaksi isommalla 12 gramman luodilla tätä ongelmaa ei ole.

Vaikka käytettävä patruuna ja panos olisivat samat eri aseilla voidaan saada luodille erilaisia lähtönopeuksia. Lapun asiantuntijoiden mukaan aseko-

1 Lapuan latauskäsikirja (1994, s. 297).

2 Vihtavuori Reloading Manual (2007, s. 162).

taiset erot voivat olla esimerkiksi kaliiperilla 308 Win 50 m/s ja 300 Win jopa 100 m/s luokkaa. Esimerkiksi edellä mainitun luodin E469 Mega 9,7 g nopeuden pudottaminen kaliiperin 7,62 x 53R maksiminopeudesta 862 m/s 50 m/s alemmas 812 m/s (v_0) pudottaa tehoa (E100) noin 2889 J:sta 2546 J:een eli teholuokka muuttuu viitosesta neloseksi.

[Ampuma-asevaatimuksen konkretisoimiseksi tai käyttämäsi luoti-patruuna yhdistelmän tarkastelemiseksi voit tutustua tästä linkistä aukeavaan luotilomakkeeseen.](#)

Aselaki tarkoittaa kiväärillä kahdella kädellä olkapäätä vasten tuettavaksi valmistettua rihlapiippuista ampuma-asetta, jonka kokonaispituus on vähintään 840 millimetriä ja piipun tai putken pituus vähintään 400 millimetriä. Jotkut koiramiehet käyttävät tavanomaista kivääriä lyhyempää asetta hirvimetsällä. Jos ase on alle 840 millimetriä pitkä se ei aselain mukaan ole enää kivääri, vaan mahdollisesti lain tarkoittama muu ampuma-ase. Kyse ei kuitenkaan useinkaan ole käsiasesta, jos piipun pituus on vähintään 400 millimetriä. Rajanveto on sikäli tärkeää, ettei käsiasetta saa käyttää metsästyseen (Ampuma-aseL 6 § ja MA 16 §).

Edellä mainituista vaatimuksista poiketen metsästyksessä saa käyttää tarkoitukseen sopivaa asetta (ja patruunaa), jos eläin on loukussa tai muutoin vastaavissa olosuhteissa (MA 19 §). Hirven voi esimerkiksi lopettaa muulla kuin hirviaseella.

Ampuminen ei ole samaa kuin metsästys. Metsästyksellä tarkoitetaan luonnonvaraisena olevan riistaeläimen pyydystämistä ja tappamista sekä saaliin ottamista metsästäjän haltuun (ML 2 §). Ampuminen sen sijaan voi koskea myös tarhattua eläintä tai kotieläintä, joka ei ole ammuttaessa luonnonvarainen. Ampuma-asevaatimuksia ei voi tulkinnallisesti laajentaa koskemaan muuta kuin metsästystä ja muita kuin riista-eläimiä.

Vaasan hovioikeuden 19.11.1971 antama ratkaisu numerot 284/71 ja 285/71. Kihlakunnanoikeus oli katsonut, että poron ampuminen paimentamattomasta tokasta laitumella oli metsästämistä, jossa pienoiskiväärin käyttäminen oli kielletty, ja tuomitsi A:n metsästyslain (1962/290) 42 §:n 3 momentin ja 64 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla rangaistukseen metsästämisestä kielletyllä aseella. Hovioikeus, jossa A haki muutosta, tutki jutun ja, koska poro on kotieläin eikä poron ampumista näin ollen ole katsottava metsästämiseksi, hovioikeus kumoten kihlakunnanoikeuden päätöksen hylkäsi A:ta vastaan ajatun syytteen ja vapautti tämän rangaistuksesta.

Nykyisen metsästysasetuksen mukaan maastossa voidaan moottoriajoneuvossa kuljettaa poronhoitotöissä vain teholtaan metsäkauriin ampumiseen soveltuvaa asetta (MA 45 §).

2.3 Ampumakoe

Kuusipeuraa, saksanhirveä, japaninpeuraa, metsäkaurista, hirveä, valkohäntäpeuraa, metsäpeuraa tai karhua rihlatulla luotiaseella metsästettäessä ampujana saa toimia ainoastaan se, joka on suorittanut ampumakokeen (ML 21 §).

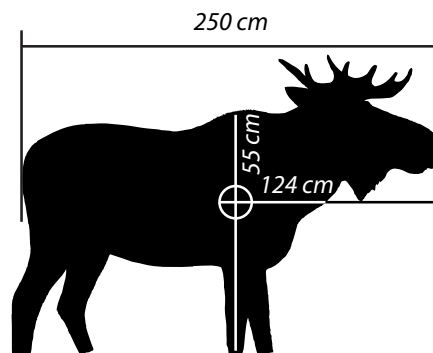
Vapaan metsästysoikeuden alueilla (ML 8 §) hirvilupahakemukseen pitää liittää alustava ilmoitus metsästykseseen ampujina osallistuvista (MA 6 §). Ilmoituksen tarkoituksena on luoda pohja pyyntilupien tasapuoliseksi jakamiseksi valtion alueella (ML 26 § viimeinen virke).

Jottei ampujaluetteloon kovin helposti sisällytettäisi henkilöitä, joilla ei tosiasiaa ole aikomustakaan osallistua ampujina metsästykseseen, luetteloon merkityiltä on edellytetty ampumakokeen suorittamista. Ampumakoe pitää olla voimassa pyyntilupahakemuksen jättöhetkellä 30.4. Tällöin asian kontrollointi tapahtuu pyyntilupahakemuksen käsittelyn yhteydessä eikä jälkikäteistä kontrollia tarvita.

Korkein hallinto-oikeus on 21.4.2004 antamassaan ratkaisussa dnro 3771/3/02 taltio 838 ottanut asiaan kantaa. Ratkaisussa on lähdetty siitä, että luvan myöntämisen edellytysten tulee täytyä hakemuksen jättöajan määräajan päättymishetkellä eikä ampumakokeen puuttumista voida korjata hakemusta myöhemmin täydentämällä (vrt. HallintoL 22 §). Ampumakokeen voimassaolo voi päättyä hakemuksen jättöajan jälkeen ennen metsästysajan päättymistä. Ratkaisusta ei käy ilmi voiko ampumakokeen uusia kesän ammunnoissa vai onko sen oltava voimassa pyyntilupapäätöksen tekohetken ja kenties jahdin päättymishetken yli. Ratkaisu lisää tältä osin oikeudellista epävarmuutta.

Lupahakemus mahdollisine ampujaluetteloineen jätetään riistanhoitoyhdistykselle 30.4. mennessä (MA 8 §). Ampujaluettelossa mainittujen henkilöiden ampumakoepäivien täydentäminen ennen hakemusaajan päättymistä pyyntilupa-asian käsittelyssä huomioon otettavaksi tapahtuu ilmoittamalla asiasta riistanhoitoyhdistykselle eikä Metsähallitukselle.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta on 16.11.2006 antamassaan ratkaisussa dnro 284/4/20 katsonut, että Metsähallitus myöntää metsästyslupan erillisenä

Paikallaan olevan ampumakuvion 23 cm suuruiseen keskiöön ammutaan 75 m ampumaetäisyydeltä neljä laukausta vapaaehtoisesti pysty-, istuma- tai polviasennosta. Ampua saa tuelta tai ilman tukea ja aikaa on 90 s.

viranomaistoimena eikä sillä ole velvollisuutta siirtää asiakirjoja riistanhoitoyhdistykselle hirvieläimen pyyntilupahakemuksen käsittelemistä varten.

Ampumakokeen järjestää riistanhoitoyhdistys. Ampumakokeesta ilmoitetaan riistanhoitoyhdistyksen päättämällä tavalla vähintään seitsemän päivää ennen kokeen järjestämistä. Ampumakoe järjestetään lääninhallituksen tai puolustusministeriön hyväksymällä ampumaradalla (ML 21 § ja AmpumakoeA 3 §).

Riistanhoitoyhdistys asettaa ampumatilaisuuteen vähintään kaksi ammunnanvalvojaa. Valvojat kirjoittavat riistanhoitoyhdistyksen nimissä hyväksytystä suorituksesta maa- ja metsätalousministeriön vahvistaman kaavan mukaisen todistuksen ja antaa pyynnöstä jäljennöksen siitä (ML 21 § ja AmpumakoeA 3 §). Ampumakokeen suorittamiskerrasta peritään metsästysasetuksella sädetty maksu (MA 37.1,1 § - 7 euroa).

Ampumakoe on merkittävä tulonlähde riistanhoitoyhdistyksille ja kokeiden järjestäminen on pitkälti riistanhoitoyhdistyksen harkinnassa. Monissa riistanhoitoyhdistyksissä ampumakokeet järjestetään eri metsästysseurojen ampumaradoilla, jolloin koetilaisuuksia on riittävän usein, ja matkat koetilaisuuksiin pysyvät kohtuullisina. Ampumaratojen rakentamisesta ja ylläpitämisestä sekä niiden pyörittämisestä aiheutuvat kustannukset ovat lähtökohtaisesti iso menoerä, joten ampumakoetulot jaetaan yleensä riistanhoitoyhdistyksen ja metsästysseuran kesken.

Uudistetun 1.3.2006 voimaan tulleen ampumakoeasetuksen yhteydessä maa- ja metsätalousministeriö ei huomionnut muutoksen vaikutuksia riittävän huolellisesti ja uudistus ylipäättään toteutettiin metsästäjien kenttäväkeä kuulematta. Ministeriö säilytti asetuksella säädettyt ampumakoemakset ennallaan, vaikka koe helpottui ja ampumakoesuorituskerrat ja niistä syntyvät tulot sen myötä vähenivät. Uudistus on aiheuttanut osalle riistanhoitoyhdistyksistä jonkin asteisia taloudellisia vaikeuksia.

Ampumakoeuudistus lisää osaltaan riskiä ampumakokeisiin liittyvien ristiriitojen lisääntymisestä. Ristiriitojen ilmetessä metsästäjät kohtaavat helposti kysymyksen siitä, kuinka laaja riistanhoitoyhdistyksen harkintavalta ampumakokeiden järjestämisessä on ja voiko ampumakokeiden järjestämisspätöksestä valittaa. Asia on jossain määrin avoin ja tulkinnanvarainen, vaikka maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisukäytännöstä löytyy pari asiaa sivuavaa ratkaisua.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan 7.8.1996 antamassa ratkaisussa dnro 135/4/96 oli kyse riistanhoitoyhdistyksen päätöksestä irtisanoa riistanhoitoyhdistyksen ja metsästysseuran ampumakokeiden järjestämistä koskeva sopimus. Ampumaradan vuokraamista koskeva sopimus on lähtökohtaisesti yksityisoikeudellinen sopimus, jota koskevat riitaisuudet käsitellään yleisissä tuomioistuimissa. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta jätti ratkaisussaan valituksen tutkimatta.

Korkeimman hallinto-oikeuden 5.11.2004 antamassa ratkaisussa taltio 2826 dnro 2192/1/04 oli kyse tilanteesta, jossa ampumakokeen oli järjestänyt yksityinen henkilö. Ampumakoetta valvomaan hän oli asettanut kaksi ampumakoevalvojakortin omaavaa valvojaa. Riistanhoitoyhdistys ei ollut tilaisuutta järjestänyt (vrt. ML 21.2 §) ja se päätti kieltäytyä antamasta todistuksia koesuorituksista, jolloin kokeen järjestäjä valitti päätöksestä. Valituksen kohteena ei ollut riistanhoitoyhdistyksen päätös ampumakokeiden järjestämisestä, vaan päätös kieltäytyä lain vastaisesti järjestetyn ampumakokeen ampumakoetodistusten antamisesta. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta jätti valituksen tutkimatta.

Ampumakokeen järjestäminen on riistanhoitoyhdistykselle laissa uskottu julkinen hallintotehtävä. Ampumakokeiden järjestämisestä on tehtävä hallintolaissa tarkoitettu kirjallinen hallintopäätös. Riistanhoitoyhdistystä koskevat säännökset eivät yksilöi sitä kuuluuko asiasta päättäminen yleiselle kokoukselle, hallitukselle vai toiminnanohjaajalle. Ammunnanvalvojen valtuuttaminen on hallituksen tehtävä, joten ampumakokeen järjestämisestä päättäminen vaatinee sekin vähintään hallituksen päätöksen (Ohjesääntö 25.1,7 §).

Päätöksestä saa valittaa se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (HallintolainkäyttöL 6 §). Riistanhoitoyhdistyksen jäsen voi tehdä valituksen, jos hän

kärsii siitä, ettei kokeita ole riittävästi, matkat kokeisiin muodostuvat pitkiksi tai hän on muiden yhdistysten jäsenten kanssa eriarvoisessa asemassa ampumakokeiden suhteen.

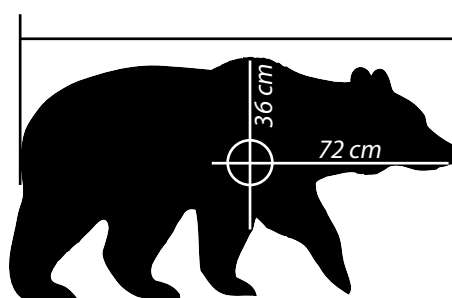
Ampumakokeeseen osallistumisen edellytyksenä on, että ampujalla on lupa ammunnaassa käytettävään ampuma-aseeseen. Alle 15-vuotiaan ampujan kohdalla ampuminen voi tapahtua ilman lupaa 18-vuotta täyttäneen ampuma-aseen hallintaan oikeuttavan luvan haltijan välittömässä valvonnassa (AmpumakoeA 7 §). Valvojan on kyettävä tehokkaasti valvomaan ja ohjaamaan aseiden käyttäjiä siten, ettei aseiden käytämisestä aiheudu vaaraa (Ampuma-aseL 88 §). Ampuma-aseen hallussapitolupa on esitettävä koetilaisuudessa.

Ammunnassa käytettävän aseiden ja patruunoiden tulee täyttää asiaomaisen riistaeläimen metsästyspatruunoilta edellytettävät vaatimukset sillä poikkeuksella, että hirvikokeen voi ampua peurapysyillä (AmpumakoeA 7.3 § ja MA 16.2 §). Luodit saavat olla kokovaippaluoteja eli patruunan luoti saa poiketa metsästyksessä käytettävistä. Ampumakokeen valvoja voi vaatia patruunan esitettäväksi.

Teholuokka	Luodin paino (g)	Energia (J) (E0/100 = etäisyys metriä piipun suusta)	Ampumakoe
3. teholuokka	3,2	E100 > 800	metsäkauriskoe
4. teholuokka	6,0	E100 > 2000	peura- ja hirvikoe
	8,0	E100 > 1700	
5. teholuokka	9,0	E100 > 2700	karhukoe
	10,0	E100 > 2000	

Yksi yleisimmistä hirviaseiden kaliipereista on .30" ja mainitulla reiällä varustetut aseet kelpaavat lähes kaikki myös hirvi- ja karhuaseiksi eli täyttävät lähtökohtaisesti viidennen teholuokan asevaatimukset. Yleisin harjoitusluoti piipulle on Lapuan S374 FMJ 8.0 grammaa. Luodilla saisi lain mukaan ampua hirvikokeen, mutta ei karhukoetta.

Karhukokeessa ei usein käytännössä vaadita lain edellyttämää painoista luotia. Itse patruunansa lataavat joutuisivat ostamaan karhukoetta varten erikseen joko kalliimpia erikoisluoteja tai tehdasladatauja patruunoita. Vaatimus on monien mielestä järjetön. Esimerkiksi kaikki Lapuan 8-9 grammaa painavat luodit ovat kaliiperista 7,62x53R alkaen ladattavissa nor-

Karhun hännän etäisyyttä nenästä ei ole asetuksella säädetty. Keskiön koko on 17 cm.

maalilatauksilla 9-10 gramman luotia vastaavan osumaenergiavaatimuksen mukaisiksi. Vain yleisimmällä hirvikaliiperilla .308 Win osumaenergia jää maksimipanoksella 2 500 J (E 100) tienoille, mutta silläkään ei käytännössä ole itse ampumasuorituksen kannalta merkitystä.

Ampujalla on ennen ammuntaan osallistumista oltava maksettuna riistanhoitomaksu. Riistanhoitomaksun maksaminen on osoitettava asiakirjoin ampumakoetilaisuudessa. Riistanhoitomaksun suorittamisvaatimus perustuu sillä saavutettavaan vakuutusturvaan.

2.4 Varusteet

Kuusipeuran, saksanhirven, japaninpeuran, hirven, valkohäntäpeuran ja metsäpeuran metsästyksessä metsästyksen osallistuvien on käytettävä selvästi näkyvää punaista tai oranssinpunaista päähinettä tai päähineen suojusta sekä väriltään samantapaista liiviä, takkia tai muuta vastaavaa vaatetta (MA 22 S).

Nuotiopuheissa on joskus mietitty sitä, voisivatko jotkin muut huomiovärit olla sopivia hirvenmetsästyksen. Aallonpituus oranssilla eli punakeltaisella värillä on 590–625 nm ja punaisella 625–750 nm. Spektri voisi olla tietokoneen tuntemina RGB-värikoodeina (R = red, G = green, B = blue) välillä 255, 0-131, 0 ja 255, 0, 0-85 (590-680 nm). Suuntaa antava hirvivaatteiden värikartta on alla. Kaikilla kuvan hirvenmetsästäjillä näyttäisi olevan laillisen väriset varusteet.

LKA/Asko Hämmäläinen

Naturaliksella osut puhtaasti.

Lapuan Naturalis LR -metsästyspatruunalla osut tarkasti ja erittäin tehokkaasti – luoti laajenee hallitusti kaksinkertaiseksi mutta ei hajoa. Voimakas shokkivaikutus merkitsee varmaa kaatoa. Luodin jäämäpaino on tyypillisesti 100 prosenttia jopa luuosumissa. Niinpä hirven liha säilyy puhtaana eikä hävikkiä tule.

Naturaliksella metsästät puhtaasti joka kantilta katsottuna.

Naturalis

Nammo Lapua Oy, PL 5, 62101 LAPUA
Puhelin (06) 431 0111, faksi (06) 431 0295
www.lapua.com

3 Metsästysoikeus

3.1 Maanomistajan metsästysoikeus

3.1.1 Omistusoikeuden käsite

Omistajan oikeus määrätä omaisuudestaan kuuluu *henkilökohtaisen vapauden* piiriin (PL 7 §). Henkilökohtaiselle vapaudelle osittain synonyymisiä ilmauksia ovat *itsemääräämisoikeus* ja *sopimusvapaus*. Silloin kun henkilökohtaisen vapauden käyttö liittyy taloudelliseen toimintaan sillä on yhtymäkohtia *omaisuudensuojaan* (PL 15 §).

Omistusoikeus suo omistajalle laajan vallan kiinteistöön. Omistaja voi käyttää kiinteistöä itse ja kieltää muilta sen käytön. Metsästysoikeus on yksi kiinteistöön kohdistuva käyttöoikeus ja se kuuluu metsästyslain mukaan maanomistajalle (ML 6 §).

Maanomistaja voi myös rajoittaa omia oikeuksiaan kiinteistöön luovuttamalla oikeuden kiinteistön käyttöön jollekin toiselle. Omistajan vuokrasopimuksella toiselle luovuttama metsästysoikeus on vuokralaisen omaisuutta, mistä tällä on oikeus määrätä niissä rajoissa kuin vuokrasopimus ja lainsäädäntö sen sallii.

Maanomistaja voi kaupan tai lahjan yhteydessä pidättää itselleen elinikäisen metsästysoikeuden kiinteistöllä, jolloin kiinteistön omistusoikeus siirtyy toiselle, mutta metsästysoikeus säilyy entisen omistajan määräysvallassa.

3.1.2 Erilaiset omistajatahot

3.1.2.1 Oikeussubjekteista

Puhuttaessa omistusoikeudesta on tärkeää tietää kuka tai mikä voi olla omistajana eli omistusoikeuden subjektina. Yleensä oikeuksien subjektit jaetaan luonnollisiin henkilöihin ja oikeushenkilöihin.

Kun lapsi syntyy ja vetää ensimmäisen kerran ilmaa keuhkoihinsa oikeusjärjestys tunnustaa hänelle oikeuskelpoisuuden eli kelpoisuuden olla oikeuksien subjektina. Kahdeksantoista vuoden ikä tuo mukanaan täysivaltaisuuden ja mahdollisuuden itse määrätä omista oikeuksista eli oikeustoimikelpoisuuden.

Oikeushenkilö syntyy sitä perustettaessa, rekisteröitäessä tai sitä koskevan säädöksen tultua voimaan. Oikeushenkilöitä ovat esimerkiksi rekisteröity yhdistys, kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö, osakeyhtiö, osuuskunta ja säätiö. Oikeushenkilöt saavat oikeustoimikelpoisuuden heti syntyessään.

Oikeushenkilöitä eivät ole toiminimi, rekisteröimätön yhdistys tai yhteisluva. Ne eivät voi saada nimiinsä oikeuksia ja velvollisuuksia, vaan niistä vastaavat toiminimen harjoittaja, rekisteröimättömän yhdistyksen perustajat/jäsenet tai yhteisluvan osakkaat.

3.1.2.2 Luonnolliset henkilöt

3.1.2.2.1 Yksi omistaja

Yksi luonnollinen henkilö kiinteistön omistajana on kiinteistön metsästysoikeudesta määrättäessä yksikertaisin tilanne. Tällöin kiinteistöä koskevissa asioissa asioidaan tämän henkilön kanssa.

3.1.2.2.2 Yhteisomistus

Kiinteistö voidaan omistaa yhdessä ja kyse on yleensä murto-osaisesta yhteisomistuksesta. Metsästysoikeudesta määrättäessä kaikkien yhteisomistajien suostumus on lähtökohtaisesti tarpeen (YhtOmL 4.1 § 1. virke).

Yksikin yhteisomistaja voi kuitenkin tehdä koko kiinteistöä koskevan metsästysvuokrasopimuksen, jos katsotaan että se on tarpeen kiinteistön säilyttämiseksi, turvaamiseksi tai tavanmukaiseksi käyttämiseksi eikä asia siellä viivytyistä (YhtOmL 4.1 § 2. virke). Tätä säännöstä tulkittaessa on hyvä tietää, että hirvivahinkojen korvattavuuden yleisenä edellytyksenä on, ettei kiinteistönomistaja ole estänyt toimenpiteitä, joilla vahingot olisi voitu estää (HirvivahinkoA 4 §). Varminta on kuitenkin pääsäännön mukaisesti hankkia metsästysvuokrasopimukseen vaikka jälkikäteen kaikkien osaomistajien hyväksyntä.

Mikäli osaomistajat ovat erimielisiä esimerkiksi siitä mille metsästysseuralle metsästysoikeus vuokrataan tai vuokrataan ollenkaan, ollaan hyvin hankalan tilanteen edessä. Metsästysoikeusasioissa eri mieltä olevan yhteisomistajan pään kääntämiseksi ei ole keinoja.

Periaatteellisia keinoja ovat oikeuden luvan tai uskotun miehen määräyksen hakeminen (YhtOmL 4-6 §) taikka kiinteistön jakaminen lohkomalla tai halkomalla. Nämä toimenpiteet ovat sen verran raskaita, ettei niihin ryhtyminen pelkästään metsästysoikeuden luovuttamisen vuoksi ole yleensä

perusteltua. Toimenpiteet edellyttävät lisäksi osakkaiden itsensä aktiivisuutta eikä ulkopuolisella ole mahdollisuutta niitä käynnistää.

Yhteisomistajat ovat voineet joskus tehdä yhteisomistusta koskevan sopimuksen, jossa jollekin yhteisomistajalle on annettu valtuus edustaa muita yhteisomistajia sopimuksessa mainituissa asioissa. Sopimus voi esimerkiksi antaa valtuuden yhdelle yhteisomistajalle yksin tai yhdessä toisen kanssa solmia metsästysvuokrasopimuksen. Valtuuden antavasta sopimuksesta on hyvä ottaa jäljennös vuokrasopimuksen liitteeksi.

Kirjan liitteenä on asiaa koskeva kaavake – *Kiinteistön yhteishallintoa koskeva sopimus*. Kaavakkeella osakas voi valtuuttaa esimerkiksi toisen yhteisomistajan puolestaan hoitamaan kiinteistöä.

Joissakin harvinaisissa tapauksissa kiinteistön yhteisomistajat ovat voineet sopia kiinteistön hallinnasta ns. hallinnonjakosopimuksella. Hallinnanjako-sopimuksen tärkein tehtävä on jakaa kiinteistö alueisiin, joita kukin yhteisomistaja voi hallita. Tällöin on mahdollista vuokrata metsästysoikeus vain osasta kiinteistöä sopimalla siitä asianomaisen yhteisomistajan kanssa. Hallinnanjako-sopimuksesta on hyvä ottaa jäljennös vuokrasopimuksen liitteeksi.

3.1.2.2.3 Useamman kiinteistön yhteiset alueet

Yhteiset alueet ovat kahteen tai useampaan kiinteistöön yhteisesti kuuluvia alueita. Näiden alueiden metsästysoikeuksien osalta asia tulee sopia osakaskunnan kanssa. Osakaskunnan jäseniä ovat osakaskiinteistöjen omistajat. Kunkin osakaskiinteistön omistajalla on osuutta vastaava äänimäärä. Osakaskunta voi tehdä päätöksiä osakaskunnan kokouksessa, jolloin päätökseksi tulee se päätös, jota enemmistö läsnä olevista osakkaista kannattaa. Jos osakaskunnan jäsenet ovat yksimielisiä asiasta, asia voidaan päättää ilman kokousta. (Yhteisaluel 7 §)

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta on 14.9.2000 antamassaan ratkaisussa dnro 241/4/2000 ottanut kantaa hirvenmetsästysoikeuteen kalastuskunnan hallinnassa olevalla vesialueella. Hirvenmetsästysoikeuden voi yhteiselle alueelle saada vain kalastuskunnan tai osakaskunnan päätöksellä.

3.1.2.2.4 Kuolinpesä

Kuolinpesän osakkaiden selville saamiseksi on yleensä syytä tutustua perinnönjättäjän jälkeen laadittuun perukirjaan ja sen liitteenä olevaan sukuselvitykseen. Jos perukirja on varustettu maistraatin vahvistusleimalla, riittää kun tutustuu perukirjan osakasluetteloon (PK 20:9a §). Vanhan perukirjan tiedot joudutaan usein ajan tasaistamaan. Pitkään jakamatta olevat kuolinpesät voivat koostua sisäkkäisistä kuolinpesistä jonkun kuolinpesän osakkaan kuoltua. Ketjut voivat olla toisinaan hyvinkin pitkiä ja osakasmäärät suuria.

Jos ilmenee, että osakkaana on lain tai tiedoksi annetun ja lainvoimaisen testamentin nojalla vain yksi osakas, tilanne on suurin piirtein sama kuin jos yksi luonnollinen henkilö omistaisi kiinteistön. Varsinaista perinnönjako ei tarvita näissä tilanteissa. Asia voi olla vain lainhuutoa vailla.

Kuolinpesän hallinnossa olevan kiinteistön osalta metsästysoikeuksista päättävät kuolinpesän osakkaat yhdessä (PK 18:2.1 §). Kiireellisissä asioissa yksikin osakas voi ryhtyä toimenpiteisiin, jos kaikkien osakkaiden suostumusta ei saada hankittua (PK 18:2.1 § 3. virke). Metsästysvuokrasopimuksen tekeminen voi olla tällainen asia, jos osakkaita on tavoittamattomissa tai heidän suuren määränsä vuoksi kaikkien suostumuksen hankkiminen on kohtuullisessa ajassa mahdotonta. Aiemmin on jo otettu yhteisomistuksen kohdalla esille, että hirvivahinkojen korvattavuus periaatteellisella tasolla edellyttää, että metsäkiinteistöt pidetään metsästyskäytössä (HirvivahinkoA 4 §). Vaikka metsästysvuokrasopimus on metsäkiinteistönomistajan intressissä ja se voi olla sitova osan osakkaista allekirjoittamana, on suositeltavaa, että kaikkien osakkaiden hyväksyntä hankintaan vaikka jälkikäteen.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta on 14.9.2000 antamassaan ratkaisussa dnro 241/4/2000 ottanut kantaa hirvenmetsästysoikeuteen kuolinpesän omistamalla kiinteistöllä tilanteessa, missä kuolinpesän osakkaat eivät olleet metsästysoikeuden käytöstä kyenneet yhdessä sopimaan. Aluetta ei voinut käyttää hirvenmetsästyksen.

Jos kuolinpesässä on kyse tyyppitilanteesta missä perittävältä on jäänyt leski ja rintaperillisiä, on hyvä tietää, että omaisuus jää lain mukaan lesken hallintaan, jollei rintaperillisen jakovaatimuksesta tai perittävän tekemästä testamentista muuta johdu (PK 3:1a §). Lesken hallintaoikeus saattaa usein perustua myös testamenttiin. Näissä tapauksissa leskellä on valtuus solmia kuolinpesään kuuluvaa kiinteistöä koskeva metsästysvuokrasopimus. Jos puolisoilla ei ollut avio-oikeutta, leskellä ei ole edellä mainittua hallintaoikeutta (PK 18:1.1 §).

Rintaperillisen pelkkä vastustuskaan ei välttämättä tee lesken solmimasta metsästysvuokrasopimuksesta pätemätöntä sillä lesken hallinta väistyy vain jakovaateesta. Erimielisyystapauksissa ainoa tie jakovaateen toteuttamiseksi on pesänjakajan määräyksen hakeminen käräjäoikeudelta. Tähän pisteeseen ei ole syytä asiaa metsästysoikeuden vuoksi kärjistä sillä rintaperillinen saa jaon yleensä joka tapauksessa aikaiseksi, jos lesken hallintaoikeus perustuu vain lakiin eikä testamenttiin.

Yleensä on suositeltavaa, että niissäkin kuolinpesissä, joissa leski hallitsee kuolinpesään kuuluvia kiinteistöjä, hankitaan lesken lisäksi kaikkien muidenkin kuolinpesän osakkaiden hyväksyntä metsästysvuokrasopimukselle.

Jos kuolinpesän osakkaat eivät pysty yhdessä päättämään kiinteistön käytöstä, tilanne voi olla vaikeasti ratkaistavissa. Periaatteellisia keinoja ovat pesänselvittäjän määrääminen kuolinpesään tai perinnönjako. Perinnönjakokaan ei välttämättä ratkaise asiaa, jos kiinteistö päättyy jaossa osakkaiden yhteisomistukseen.

Yllä oleva mummonmökki ympäröivine metsäalueineen kuuluu kuolinpesään, jonka asioista päättämässä on tämänhetkisen tiedon mukaan 96 henkilöä. Henkilömäärältään suuria kuolinpesiä syntyy, kun suuren pitkäikäisen sisarusparven nuorimmainen kuolee lapsettomana ja kun suuren perheen kuolinpesä on pitkään jakamatta. Onneksi Suomessa on toimivat kiinteistö- ja väestötietojärjestelmät.

Joskus osakkaat ovat voineet tehdä sopimuksen kuolinpesän yhteishallinnosta (PK 24 luku). Tällöin metsästysoikeusasioissa voidaan asioida sopimuksella valtuutetun henkilön kanssa sen sijaan, että metsästysoikeusasiakirjoihin hankittaisiin kaikkien yhteisomistajien tai osakkaiden allekirjoitukset.

Kirjan liitteenä on asiaa koskeva kaavake – *Kiinteistön yhteishallintoa koskeva sopimus*. Kaavakkeella osakas voi valtuuttaa esimerkiksi toisen osakkaan puolestaan hoitamaan kiinteistöä.

Silloin tällöin voi törmätä erilaisiin osuuksien luovutuksiin, joissa on siirretty saajalle myös kuolinpesän hallintovaltuuksia. Näissä tapauksissa kannattaa selvittää asiakirjat lakimiehellä.

3.1.2.2.5 Vajaavaltaisuus ja konkurssi

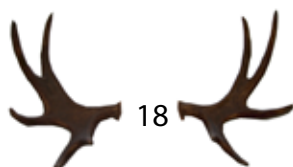
Mikäli luonnollinen henkilö ei ole oikeustoimikelpoinen hänen puolestaan asioita hoitavat edunvalvoja tai edunvalvojat.

Konkurssissa olevan kiinteistönomistajan kiinteistö kuuluu konkurssipesään ja tästä asiasta tehdään yleensä merkintä kiinteistörekisteriin. Konkurssin aikana metsästysoikeusasioista päättävät konkurssipesää hoitavat henkilöt ei kiinteistön omistaja.

3.1.2.3 Oikeushenkilöt

Oikeushenkilön puolesta päätöksiä tekevät sen toimielimet. Sitovan sopimuksen syntyminen edellyttää, että sen on hyväksynyt asianomainen toimivaltainen toimielin. Toimivaltainen toimielin selviää asianomaista oikeushenkilöä koskevista säädöksistä ja oikeushenkilön omista säännöistä. Nimenkirjoittajat merkitään yleensä myös asianomaiseen rekisteriin eli kaupparekisteriin, säätiörekisteriin tai yhdistysrekisteriin.

Osakeyhtiön puolesta sen toiminimen kirjoittaa hallitus ellei yhtiöjärjestyksessä ole uskottu toiminimenkirjoittamisoikeutta muulle toimielimelle (OYL 8:12 §). Osuuskuntaa edustaa ja sen toiminimen kirjoittaa myös hallitus ellei osuuskunnan säännöissä ole muuta mahdollisuutta määritelty (Osuuskuntal 74 §). Avoimen yhtiön yhtiömies tai mahdollinen toimitusjohtaja sekä kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies edustaa yhtiötä ja kirjoittaa sen toiminimen, ellei yhtiösopimuksessa muuta ole määrätty (Henkilöyhtiöl 3:1-2 § ja 7:2 § ja 7:5 §). Säätiötä edustaa hallitus, mutta tarkemmat tiedot säätiön nimenkirjoittajista käyvät ilmi sen säännöistä (Säätiöl 10 ja 10a §). Yhdistyksen nimen kirjoittaa sen hallituksen puheenjohtaja yksin tai, jos säännöissä on niin määrätty yhdessä toisen /toisten nimenkirjoittajien kanssa (Yhdistysl 36 §). Yhteismetsän puolesta sen nimen kirjoittaa yhteismetsän hoitokunta ellei hoitokunta ole antanut nimenkirjoitusoikeutta

jollekin hoitokunnan jäsenelle tai yhteismetsän toimitsijalle (Yhteismetsäl 23 §). Evankelisluterilaisen kirkon seurakuntien puolesta sopimukset tekee kirkkoneuvosto, ellei asiaa ole ohje- tai johtosäännössä uskottu jollekin muulle toimielimelle tai toimihenkilölle (KirkkoL 10:1 § ja 10:3.4 §). Kuntaa edustaa ja sen puhevaltaa käyttää kunnanhallitus, ellei johtosäännöllä ole toisin määrätty (KuntaL 23 §). Valtion maiden metsästysoikeuksista päättää se viranomainen, jonka hallinnassa alue on (ML 44 §). Suuri osa valtion metsästykseseen soveltuvista alueista on metsähallituksen hallinnassa, missä metsästysoikeuksia koskevat asiat on osoitettu Villi Pohjola -nimellä tunnettuun toimintayksikköön.

3.1.3 Kiinteistöjärjestelmä

3.1.3.1 Rekisteriyksiköt

Valtakunnan maa-alueiden eri kohdat kuuluvat kukin johonkin kiinteistörekisteriyksikköön. Kiinteistörekisterijärjestelmän mukaisia rekisteriyksiköitä ovat kiinteistöt ja muut rekisteriyksiköt. Kiinteistöjä ovat tila, tontti, yleinen alue, valtion metsämaa, suojelualueyksikkö, lunastusyksikkö, yleisiin tarpeisiin erotettu alue, erillinen vesijättö ja yleinen vesialue (KRekL 2.1 §). Muina rekisteriyksikköinä kiinteistörekisteriin merkitään yhteinen alue ja tieoikeudella hallittavat tiealue ja sen liitännäisalue (KRekL 2.2 §).

3.1.3.2 Kiinteistötunnus

Kiinteistörekisterijärjestelmän mukaisille rekisteriyksiköille on annettu yksikäsitteinen kiinteistötunnus. Tunnuksen käyttöä ohjaa julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunnan suositus JHS 138 (ver. 31.9.2005). Sen mukaan kiinteistötunnus muodostuu neljästä osasta: kolminumeroisesta kunnanumerosta, kolminumeroisesta sijaintialuenumerosta, enintään nelinumeroisesta ryhmänumerosta ja enintään nelinumeroisesta yksikkönumerosta. Kiinteistötunnus merkitään esimerkiksi seuraavasti: 698-402-400-1. Muuta tietoa kiinteistöstä ei sen yksilöimiseksi tarvitse.

Sijaintialuenumero

Sijaintialuenumeron arvot 001-399 vastaavat asemakaavan mukaisia kunnanosan numeroita. Näitä arvoja käytetään tonteille ja niitä voidaan käyttää yleisille alueille. Metsästykseseen käytettävät kiinteistöt ovat valtaosin asemakaava-alueiden ulkopuolella.

Sijaintialuenumeron arvot 401-799 vastaavat kiinteistörekisterin kylän numeroita.

Arvoja väliltä 871-899 käytetään kylään verrattavien alueiden numeroina. Samanlaiset rekisteriyksiköt on pääsääntöisesti rekisteröity samaan sijaintialueeseen seuraavasti:

871 lunastusyksiköt, joita ei voida lukea mihinkään kylään tai valtion metsämaahan

872 erilliset vesijätöt

874 yhteismetsät

876, 878 yhteiset alueet, joita ei voida lukea mihinkään kylään

881 kirkkojen ja hautausmaiden alueet

882 muut yleisiin tarpeisiin erotetut alueet

884 lakanneet yleistieoikeudella otetut liitännäisalueet ja kunnan omistukseen siirtyneet lakanneiden yleisten teiden tiealueet

891 valtion omistamalle alueelle perustetut luonnonsuojelualueet

893 valtion metsämaat

894 yleiset vesialueet

895 yleiset tiet (maantielain tultua voimaan 1.1.2006, yleiset tiet muutetaan lunastusyksiköiksi eikä niiden tunnuksia muuteta ja arvo 895 tarkoittaa lunastusyksikköä.)

896 yleisten teiden liitännäisalueet

Lisäksi aikaisemmin on annettu sijaintialuenumeroita 873, 877, 883 ja 892.

Ryhmänumero

Silloin kun kiinteistötunnuksen sijaintialuenumero on 001-399, kiinteistö sijaitsee asemakaava-alueella. Metsästyskäytössä olevat kiinteistöt sijaitsevat yleensä asemakaava-alueiden ulkopuolella.

Kun sijaintialuenumero on 401-799 ryhmänumeron arvoja väliltä 0000-0867 käytetään talon numerona tai lunastusyksikkölajisten rekisteriyksiköiden ryhmänumeroina.

Ryhmänumeron arvoja väliltä 0871-0899 käytetään taloon verrattavien alueiden numeroina. Samanlaiset rekisteriyksiköt on pääsääntöisesti rekisteröity samaan ryhmään seuraavasti:

0871 lunastusyksiköt, jotka eivät kuulu mihinkään taloon

0876, 0878 yhteiset alueet

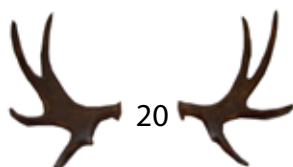
0881 kirkkojen ja hautausmaiden alueet

0882 muut yleisiin tarpeisiin erotetut alueet

0893 valtion metsämaat

Ryhmään 0891 (valtion omistamalle alueelle perustetut luonnonsuojelualueet) tallennetut rekisteriyksiköt on siirretty sijaintialuumerolle 891 vuoden 2005 aikana.

Näiden lisäksi on lakanneita rekisteriyksiköitä ja teknisistä syistä rekisteröityjä selvittämättömiä alueita ryhmissä: 0872, 0874, 0877, 0884, 0892, 1014, 3033, 9000-9017, 9019, 9020, 9022, 9025, 9028, 9031, 9036, 9901.

3.1.3.3 Rekisteriyksikkötyypit

Kiinteistörekisteriyksiköistä tilat ovat tavallisin metsästyskäyttöön soveltuva rekisteriyksikkö. Tila nimitys kertoo kiinteistöstä mm. sen, että kyse on asemakaava-alueen ulkopuolella sijaitsevasta kiinteistöstä.

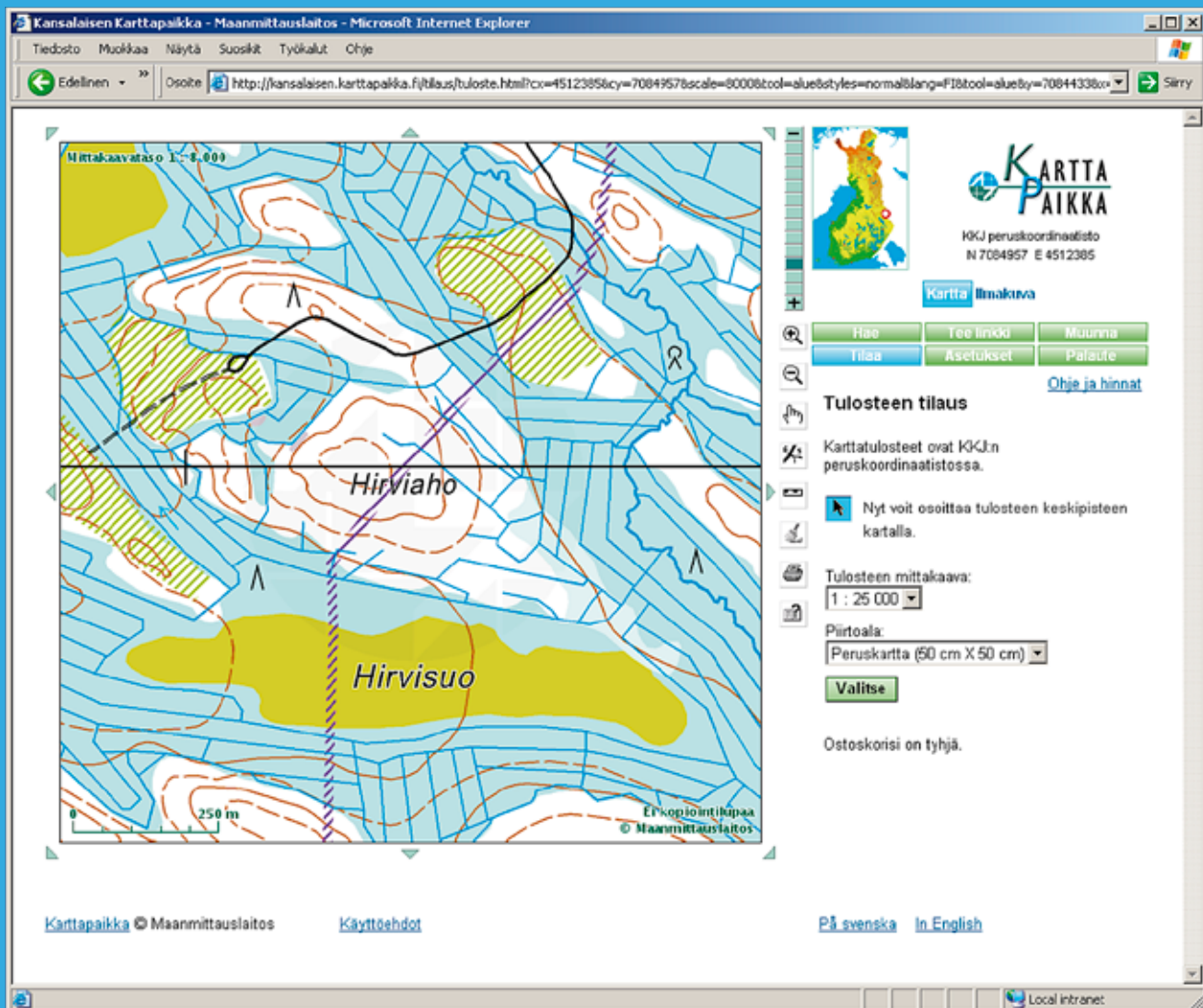
Valtion metsämaat kattavat suuria metsäalueita varsinkin Pohjois-Suomessa. Yleiset vesialueet rinnastuvat valtion metsämaihin ja niillä voi olla metsästyksellistä merkitystä (ML 7 §). Yleisiä vesialueita oli metsähallituksen hallinnassa 1.1.2005 noin 2 432 000 hehtaaria (24 320 km²). Suojelualueet on suureksi osaksi perustettu valtion omistamille maille. Suojelualueiden soveltuminen metsästykseseen ratkeaa usein asianomaista aluetta koskevien erityisten sääntöjen nojalla (ML 9 §).

Yhteiset alueet ovat useammalle kiinteistölle kuuluvia alueita, jotka tyypillisesti ovat vesialueita tai maa-ainesten ottopaikkoja (KML 136 §). Erillisellä vesijätöllä voi olla metsästyksellistä merkitystä, mutta metsästysoikeutta koskevien kysymysten selvittely voi edellyttää kiinteistötoimitusta (KML 5 luku). Näitä kiinteistötoimituksia ei ole käytännössä tehty eivätkä ne yleensä tule kyseeseen pelkän metsästysoikeusasian vuoksi.

Yleinen alue sekä tiealue ja sen liitännäisalue eivät käytännössä koskaan voi olla metsästyskäytössä. Yleinen alue on kunnan omistuksessa oleva asemakaavassa katualueeksi, toriksi tai katuaukioksi, virkistysalueeksi, liikennealueeksi, vaara-alueeksi, erityisalueeksi tai vesialueeksi osoitettu alue (KML 2.1,4 §).

Yhteisten alueiden kuten vesialueiden sekä tiealueen ja sen liitännäisalueen metsästyskäytöstä kerrotaan tarkemmin pyyntiluvan myöntämisedellytyksiä koskevassa jaksossa.

www.karttapaikka.fi

Maastokartat koko Suomesta.

Karttapaikalta voi myös tilata painettuja karttoja ja karttatulosteita suoraan kotiin.

Hirvenmetsästyksen karttatulosteen saa omalla rajauksella juuri siitä kohden kun haluaa.

MAANMITTAUSLAITOS
www.maanmittauslaitos.fi

3.2 Lakiin perustuva metsästysoikeus

3.2.1 Vapaa metsästysoikeus

3.2.1.1 Paikallisten metsästysoikeus

Henkilöllä, jonka kotipaikka on Lapin lääniin kuuluvassa kunnassa tai Kaajanin, Hyrynsalmen, Kuhmon, Kuusamon, Paltamon, Pudasjärven, Puolangan, Ristijärven, Sotkamon, Suomussalmen, Taivalkosken, Vaalan tai Vuolijoen kunnassa, on oikeus metsästä kotikunnassaan valtion omistamilla alueilla (ML 8 §). Säännös antaa siinä määritellyille henkilöille ns. *vapaan metsästysoikeuden*. Myös valtion yleisiä vesialueita koskee sama periaate siten, että merellä kaikilla Suomessa vakituisesti asuvilla ja sisävesillä kuntalaisella on vapaa metsästysoikeus (ML 7 §)

Vapaan metsästysoikeuden alueilla riistaviranomaisten on huolehdittava metsästysmahdollisuuksien tasapuolisesta jakaantumisesta metsästysoikeuden haltijoiden kesken (ML 26 §). Jotta tämä olisi mahdollista metsästysasetus vaatii lisäksi, että pyyntilupahakemukseen on liitettävä alustava ilmoitus metsästyksen ampujina osallistuvista henkilöistä ja heidän vakinaisista asuinpaikoistaan (MA 6 §). Lisäksi hakemuksessa on esitettävä selvitys, onko metsästyksen osallistuvilla ampujilla muita mahdollisuuksia metsästä hirvieläimiä.¹

Vapaan metsästysoikeuden alueilla lupamääriä ei ole mahdollista kiintiöidä valtion alueella metsästävien kesken sen mukaan, mikä on metsästysoikeuden käsittämien alueiden pinta-ala. Vapaata metsästysoikeutta ei voi myöskään vuokrata tai luovuttaa². Oikeuden hyödyntäminen perustuu henkilökohtaiseen osallistumiseen. Jotta vapaan metsästysoikeuden haltija voi hyödyntää oikeuttaan, hänen on ilmoitettava halukkuutensa pyytää valtion mailla. Se, mitä oikeus tarkoittaa suhteellisena jako-osuutena, riippuu aina muiden metsästyksen osallistujien määrästä.

1 Pulliainen ja Saario (1993, s. 98) liittävät MA 6 §:n ML 45.1 §:n ja 46.2 §:n mainintaan muuta metsästysmahdollisuutta vailla olevien asettamisesta etusijalle valtion maiden metsästysoikeutta vuokrattaessa ja metsästyslupia myytäessä.

2 Pyllkkäsen (2007, s. 302) mukaan vapaan metsästysoikeuden henkilökohtaisuus merkitsee myös sitä, ettei sen nojalla ole mahdollisuutta tarjota vieraille mahdollisuutta osallistua jahtiin.

3.2.1.2 Valtion metsästysoikeuden vuokraaminen

Metsähallituksella (valtiolla) on maanomistajana metsästysoikeus alueeseensa. Metsähallitus voi käyttää metsästysoikeutta itse omista nimissään, se voi vuokrata metsästysoikeuden tietyltä alueelta tai myydä metsästyslupia (ML 6 §). Metsähallituksen asema poikkeaa muista maanomistajista siten, että sen oikeutta rajoittaa tietyillä alueilla Suomessa asuvan tai kuntalaisen vapaa metsästysoikeus.

Valtion maanomistajan määräysvaltaa rajoitetaan lisäksi metsästyslain erityissäännöksin. Metsästyslaki asettaa muuta metsästysmahdollisuutta vailla olevat etusijalle valtion maiden metsästysoikeutta vuokrattaessa (ML 45.1 §). Lisäksi metsästyslaki lähtee siitä, että jos jollakin valtion alueella on tarpeen rajoittaa lupien määrää, etusijalle on asetettava sellaiset metsästäjät, joilla ei muutoin olisi kohtuullista metsästysmahdollisuutta (ML 46.2 §).

Valtion maanomistus ei nauti perustuslaissa taattua *omaisuudensuojaa*. Valtiolla maanomistajana asetetut rajoitukset metsästysoikeuden suhteen ovat lainsäätäjän vapaasti päätettävissä. Tällä toteamuksella on sekä suuri periaatteellinen että käytännöllinen merkitys. Koska vapaa metsästysoikeus ei muodosta poikkeusta omaisuudensuojasta vapaan metsästysoikeuden alueilla valtion maihin kohdistuu kaksi tasaveroista metsästysoikeutta - maanomistukseen ja lakiin perustuva. Tasapainon vaaliminen näiden kahden metsästysoikeuden kesken on osoittautunut tarpeelliseksi sillä valtio vahvempana osapuolena on aktiivisesti koetellut vapaan metsästysoikeuden omaavien asemaa.

Metsästysoikeuden vuokraaminen valtiolta vapaan metsästysoikeuden alueella ei anna vuokralaiselle parempaa oikeutta kuin vuokranantajalla itsellään on.

Entisessä Rovaniemen maalaiskunnassa vaikuttava Kelo-Erä ry. -niminen metsästysseura oli saanut hirvieläinten metsästystä koskevan alueluvan perusteella valtiolta metsästysoikeuden 13 000 hehtaariin, minkä lisäksi se oli tehnyt valtion kanssa metsänvuokrasopimuksen ja saanut sen perusteella metsästysoikeuden 7 000 hehtaariin. Lisäksi yhdistyksellä oli metsänvuokrasopimuksen nojalla metsästysoikeus 40 hehtaariin yksityismaita. Rovaniemen maalaiskunnan valtion maat kuuluivat kuntalaisten vapaan metsästysoikeuden piiriin.

Yhdistys haki hirvenpyyntilupia vuokraamiensa alueiden pinta-alan suhteessa. Lapin riistanhoitopiiri hylkäsi hakemuksen siltä osin kuin se perustui valtiolta vuokratun metsästysoikeuden käsittämän alueen pinta-alaan. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta hylkäsi 29.10.1997 antamassaan ratkaisussa dnro 240/4/97 asiasta tehdyn valituksen, eikä korkein hallinto-oikeus muuttanut 5.10.1998 antamassaan ratkaisussa taltio 2144 dnro

3508/3/97 lautakunnan päätöstä. Perustelut kiteytyivät lyhykäisesti ML (1993/615) 8 §:ssä säänneltyyn vaatimukseen lupien tasapuolisesta jakamisesta.

Korkeimman hallinto-oikeuden 28.1.2005 antamassa ratkaisussa taltio 199 dnro 3572/7/03 julkaisutunnus KHO 2005:199 oli kyse tapauksesta, missä Lapin riistanhoitopiiri oli Tervolassa virheellisesti lukenut lupalaskelmissa pinta-alaperusteisesti valtion vapaan metsästysoikeuden alueita yksittäisten hakijoiden hyväksi.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan 26.10.2006 antamassa ratkaisussa dnro 307/4/2006 valittajana ollut metsästysseura vaati, että sen metsäntutkimuslaitokselta Puolangassa ja Hyrynsalmella vuokraamat valtion vapaan metsästysoikeuden piiriin kuuluvat maat luettaisiin pyyntilupamenettelyssä sen hyväksi pinta-alaperusteella. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta hylkäsi valituksen.

3.2.1.3 Metsästyslupan ostaminen valtiolta

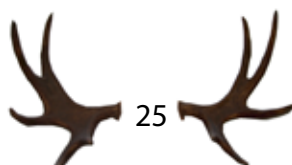
Valtio käyttää metsästysoikeuttaan useilla alueilla myymällä metsästyslupia. Metsästysoikeuden vuokraamiseen nähden metsästyslupa on rajatumpi oikeus. Metsästysoikeuden vuokraaminen antaa lähtökohtaisesti vuokralaiselle yksioikeuden vuokranantajalta saadun metsästysoikeuden käyttämiseen. Metsästyslupa ei rajoita muiden oikeutta metsästä metsästyslupan nojalla alueella, koska oikeus päättää metsästysoikeudesta jää metsästyslupan antajalle.

Ongelmaksi valtion vapaan metsästysoikeuden alueilla voi joskus muodostua se, että valtio myy metsästyslupia ulkopaikkakuntalaisille paljon. Metsästyslain säätämää etusijajärjestystä ja lupamäärien rajoittamista koskevat säännökset ovat käytännössä kuolleita kirjaimia (ML 45.1 § ja ML 46.2 §).

Metsästyspaineen lisääntyminen joillakin alueilla on aiheuttanut tilanteita, joissa on ollut oikeutettua kysyä loukkaako liiallinen metsästyslupien myynti paikallisten asukkaiden vapaata metsästysoikeutta. Vapaan metsästysoikeuden haltijoilla oli periaatteessa mahdollisuus valittaa metsästyslupapäätöksistä, mutta tietävästi tällaisia valituksia ei tehty.

Lisääntynyt metsästyspaine pyrittiin purkamaan kehittämällä erilaisia metsästyspaineen purkumalleja, joille kaikille oli yhteistä, että niissä luovuttiin pääluvun mukaisesta jakoperusteesta valtion vapaan metsästysoikeuden alueilla. Eri perusteiden pyrittiin rajaamaan muun metsästysmahdollisuuden omaavien osuutta valtion alueen pyyntilupapotista.

Metsähallitusta koskevan lain uudistamisen yhteydessä otettiin käyttöön mahdollisuus vahvistaa metsähallituksen maanomistaja-asemaan perustuville metsästyslueille aluekohtaiset kiintiöt (MHL 9.2 §). Kiintiöpäätöksi-

tä voivat valittaa hallintovalitusta koskevien sääntöjen mukaisesti ne joiden etua tai oikeutta asia koskee eli siis myös vapaan metsästysoikeuden omaavat (MHL 13.2 §).

3.2.1.4 Valtio pyyntilupien hakijana

Metsähallitus haki vuonna 1995 hirvenpyyntilupaa omiin nimiinsä Sodankylässä omistamalleen alueelle ilman ampujaluettelo.

Lapin riistanhoitopiiri hylkäsi metsähallituksen hakemuksen ja metsähallitus valitti ratkaisusta maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta hylkäsi 20.9.1995 ratkaisullaan dnro 323/4/95 valituksen ja korkein hallinto-oikeus pysytti ratkaisun 29.10.1997 antamallaan päätöksellä taltio 2719 dnro 3948/5/95. Ratkaisun perusteluna oli se, ettei metsähallitus ollut liittännyt hakemukseensa MA 6 §:n mukaista ampujaluettelo. Korkein hallinto-oikeus totesi erikseen, ettei hylkäämisen perusteena ollut se, etteikö metsähallitus voisi periaatteessa saada hirvenmetsästyslupaa omiin nimiinsä, eikä ML 8 §:ssä vahvistettu vapaa metsästysoikeus sinänsä.

Samanlaista asiaa koskeva ratkaisu on myös maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan 27.9.1995 antama ratkaisu dnro 324/4/95, joka koski vastaavanlaista lupahakemusta Savukoskella. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta hylkäsi valituksen.

Yksityismailla hirvenmetsästysluvut myönnetään tavallisimmin metsästysoikeuden haltijana olevalle metsästysseuralle ilman ampujaluettelo. Metsästysseura päättää keskuudessaan, ketkä metsästyksen osallistuvat. Vastaava menettely on täysin mahdollinen myös valtion vapaan metsästysoikeuden alueella, jos pyyntiin ei ole ilmoittautunut vapaan metsästysoikeuden haltijoita eikä ampujaluetteloita tarvita turvaamaan pyyntilupien tasapuolista jakamista.

3.2.2 Metsästyksenvalvojan metsästyslupa

Metsästyslaki antaa mahdollisuuden myöntää metsästyksenvalvontaan nimetyille henkilöille metsästyslupan yleisistä säännöistä poikkeavin ehdoin (ML 47 §).

3.3 Metsästysoikeuden siirto

3.3.1 Metsästysoikeuden haltija

3.3.1.1 Luonnolliset henkilöt

Luonnollisista henkilöistä metsästysoikeuden haltijoina on ollut puhetta edellä erilaisia kiinteistönomistajatahoja käsiteltäessä. Kuka tahansa itseään ja omaisuuttaan hallitseva luonnollinen henkilö voi hankkia metsästysoikeuden nimiinsä.

Metsästysseurue, rekisteröimätön yhdistys tai yhteislupa eivät ole oikeushenkilöitä, joten ne eivät voi saada nimiinsä metsästysoikeutta. Näiden yhteenliittymien vuokratessa metsästysoikeuden vuokralaisena on itse asiassa kyseisen yhteenliittymän jäsenet, jotka vastaavat sitoumuksesta.

Koska metsästysseurue, rekisteröimätön yhdistys tai yhteislupa eivät ole oikeushenkilöitä eivätkä voi siten saada nimiinsä oikeuksia, on suositeltavaa, että tällaisen yhteenliittymän jäsenet laativat yhteistä toimintaansa koskevat säännöt ja valtuuttavat vetäjänsä edustamaan itseään, jos on esimerkiksi tarkoitus, että kaikki yhteenliittymän jäsenet ovat hankkimassa yhteisesti nimiinsä metsästysoikeuden.

Jos esimerkiksi metsästysseurueen, rekisteröimättömän yhdistyksen tai yhteisluvan vetäjä hankkii metsästysoikeuden omiin nimiinsä, muiden mukana olijoiden asema riippuu hänen päätöksistään, ellei voida esimerkiksi asiakirjoin osoittaa, että metsästysoikeus on tarkoitettu hankittavaksi yhteisiin nimiin ja tämän mukaisesti kaikki yhteenliittymän jäsenet ovat oikeutettuja päättämään metsästysoikeudesta yhdessä.

Yhteislupa ei tavallisesti hanki metsästysoikeuksia, vaan tyyppitilanteessa yhteislupa on sen jäsenenä olevien itsenäisten metsästysoikeuksien haltijoiden pyyntilupamenettelyä varten perustama yhteenliittymä. Yhteisluvasta on oma tarkempi esittelynsä pyyntilupamenettelyn yhteydessä myöhemmin.

Vapaa metsästysoikeus tai nautintaan perustuva metsästysoikeus voi olla vain luonnollisella henkilöllä.

3.3.1.2 Oikeushenkilöt

Metsästysoikeuden voi saada nimiinsä mikä tahansa oikeushenkilö. Niitä on käsitelty edellä puhuttaessa kiinteistöjen erilaisista omistajatahoista. Samat toimivaltaiset toimihenkilöt ja organit, jotka ovat oikeutettuja luovuttamaan oikeushenkilöllä olevan metsästysoikeuden, voivat sen yleensä myös hankkia oikeushenkilön nimiin. Tavallisin tapaus on tietysti rekisteröitynä yhdistyksenä toimiva metsästysseura. Oikeushenkilöiden osalta viitataan aiemmin lausuttuun.

3.3.2 Metsästysoikeuden vuokraaminen

3.3.2.1 Vuokrasopimuksen muoto

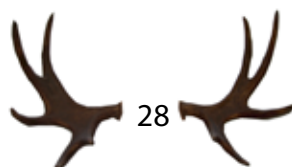
Suullinen vuokrasopimus on yhtä pätevä kuin kirjallinen toisin sanoen laki ei edellytä metsästysvuokrasopimukselta kirjallista muotoa (ML 12 §). Käytännössä vuokrasopimukset tehdään ainakin hirvieläinten pyyntiä varten kirjallisesti, mikä on metsästäjän oikeusturvan kannalta suositeltavaa. Metsästysoikeuden olemassaolo on näin helpommin toteennäytettävissä. Pyyntilupaviranomainen voi halutessaan pyytää metsästysoikeuden osoittavat asiakirjat nähtäväkseen (MA 6 §) ja jos asiakirjoja ei ole esittää, se voi vaikeutta pyyntiluvan saamista.

Maanvuokrasopimus on tehtävä kirjallisesti, jos vuokra-aika on pidempi kuin kaksi vuotta (MVL 3 §). Pelkkä maanvuokrasopimus ei anna vuokralaiselle metsästysoikeutta vuokrattuun maa-alueeseen (MVL 68 § ja ML 11.2 §), vaan siitä on otettava erikseen maininta maanvuokrasopimukseen.

3.3.2.2 Vuokrasopimuksen sisältö

Vuokrasopimuksen sisältö on niin ikään osapuolten vapaasti päätettävissä. Monet metsästysseurat käyttävät alan järjestöjen laatimia mallisopimuksia. Valmiissa malleissa on yleensä seuraavia asioita koskevat kohdat:

- 1 sopimuksen osapuolet
- 2 sopimuksen kohteena oleva kiinteistörekisteriyksikkö
- 3 mitä metsästysoikeus koskee
- 4 sopimuksen kesto määräaikainen/toistaiseksi
- 5 mahdollinen vastike/vastikkeettomuus
- 6 metsästysoikeuden siirtäminen
- 7 muutoksien ilmoittaminen kiinteistön omistussuhteissa
- 8 vuokranantajan oikeus metsästää kiinteistöllä
- 9 nuotion tekomahtollisuus maanomistajan puuaineksista

10 moottorikäyttöisten ajoneuvojen käyttö kiinteistöllä

Kaikkia asioita ei tarvitse mainita vuokrasopimuksessa, koska metsästysvuokrasopimuksen katsotaan oikeuttavan moniin asioihin, jos niitä ei ole erikseen sopimuksessa kielletty. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi riistanhoitotoimenpiteet (ML 15 §), metsästyslupien myöntäminen (ML 17 §), rahoittamattomien eläinten tappaminen (ML 48 §) ja luvan antaminen ulkopuoliselle koiran pitämiseen alueella (ML 53 §).

Mikäli metsästysvuokrasopimus halutaan kirjata sen pysyvyyden vakuudeksi kiinteistörekisteriin, tätä koskeva sopimuslauseke on syytä ottaa vuokrasopimukseen.

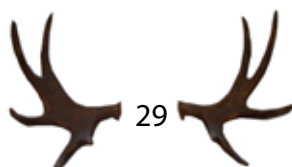
3.3.2.3 Vuokrasopimuksen kesto

Määräaikainen vuokrasopimus päättyy määräajan päätyttyä. Joskus vuokrasopimuksessa sovitaan, että vuokrasopimus on voimassa uuden määräajan, jos osapuolet eivät ilmoita sopimuksen päättyvän vuokra-ajan päätyttyä. Tällöin seuraava mahdollisuus vuokrasopimuksen päättymiseen on uuden määräajan päätyttyä.

Toistaiseksi voimassa oleva vuokrasopimus voidaan päättää koska tahansa perustetta ilmoittamatta. Irtisanomisaika on sopimuksessa sovitun pituinen. Jos irtisanomisajasta ei ole muuta sovittu ja sopimus irtisanotaan viimeistään kuusi kuukautta ennen metsästysvuoden loppua, vuokrasuhde päättyy saman metsästysvuoden viimeisenä päivänä (31.7. - ML 4 §). Muussa tapauksessa vuokrasuhde päättyy irtisanomisvuotta seuraavan metsästysvuoden viimeisenä päivänä (ML 13.2 §).

Omistajanvaihdostilanteissa määräaikainen vuokrasopimus voi päättyä, jos uusi omistaja irtisanoo sopimuksen kolmen kuukauden kuluessa sopimuksesta tiedon saatuaan (ML 14.1 §). Tällöin irtisanomisaika on sama kuin toistaiseksi voimassa olevissa sopimuksissa. Uuden omistajan irtisanomismahdollisuutta ei voi kaventaa sopimalla irtisanomisaikaa pidemmäksi kuin lain mukainen irtisanomisaika.

Sopimusrikkomustilanteissa tai alueen käydessä metsästykseseen soveltumattomaksi, vuokrasopimus voidaan vuokranantajan tai vuokralaisen toimesta purkaa, jolloin se päättyy heti. Vuokranantaja voi purkaa sopimuksen, jos esimerkiksi vuokra jätetään maksamatta eikä rikkomus ole vähäinen. Vuokralainen voi päättää vuokranantajan vähäistä suuremmasta sopimusrikkomuksesta tai alueen käydessä metsästykseseen soveltumattomaksi.

3.3.3 Metsästysoikeuden siirtäminen

Metsästysoikeutta vuokralaisella ei ole oikeutta siirtää, jos siitä ei ole sopimuksessa nimenomaan sovittu (ML 12 §). Metsästyslupa myöntämismahdollisuutta ei ole lupa käyttää siirtokiellon kiertämiseen. Jos metsästyslupa laajuutensa, kestoja ja muiden seikkojen perusteella tarkoittaa metsästysoikeuden siirtämistä kolmannelle, se voi merkitä sopimusrikkomusta.

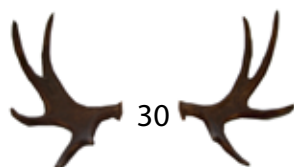
Metsästysvuokrasopimuksessa tulisi yleensä sopia mahdollisuudesta siirtää metsästysoikeus, jos metsästyslupa myöntämismahdollisuutta käytetään laajasti hyväksi esimerkiksi suurien metsästäjämäärien avulla hankittavien merkittävien vierasluopatulojen saamiseksi. Siirtomahdollisuus voi olla myös kätevä tapa järjestellä hirvieläinten yhteislupa pyyntialueita.

Metsästyslaki ei suoraan ota kantaa siihen kuka vastaa vuokralaisena metsästysvuokrasopimuksen velvoitteista siirron jälkeen. Kysymys voi ajankohdasta esimerkiksi tilanteessa, missä vuokralainen on tehnyt vastikkeellisen sopimuksen, jonka vastike osoittautuu myöhemmin liian raskaaksi. Metsästysoikeuden siirtäminen kolmannelle tuskin vapauttaa siirtäjää vastikkeenmaksuvelvollisuudesta, vaikka vuokrasopimuksen mukaan vuokralainen olisi oikeutettu metsästysoikeuden siirtoon.

3.3.4 Metsästysoikeuden pysyvyys

Sopimuksella hankitun metsästysoikeuden pysyvyys omistajanvaihdostilanteissa voidaan turvata hakemalla oikeuden kirjaamista erityisenä oikeutena kiinteistörekisteriin (ML 14.2 §). Oikeuden pysyvyyden vakuudeksi haettu kiinnitys edellyttää määräaikaista ja mielellään mahdollisimman pitkäaikaista vuokrasopimusta. Toistaiseksi voimassa olevan vuokraoikeuden kiinnittäminen ei ole järkevää, koska vuokrasopimus voidaan päättää koska tahansa.

Uusi omistajakaan ei voi irtisanoa vuokrasopimusta, jos sen pysyvyyden vakuudeksi on haettu kiinnitys (ML 14.1 §). Uusi omistaja on sidottu vuokrasopimukseen myös silloin, jos kiinteistön luovutus on tehty sellaisin ehdoin, että vuokraoikeus pysyy voimassa. Vuokrasopimus sitoo uutta omistajaa myös, jos hän ei kolmen kuukauden kuluessa vuokrasopimuksesta tiedon saatuaan irtisano vuokrasopimusta.

3.3.5 Metsästyslupa

Metsästyslupa on metsästysoikeutta rajoitetumpi oikeus ja metsästyslupa voi antaa metsästysoikeuden haltija. Vuokralainen voi metsästysoikeutensa nojalla myöntää metsästyslupa, vaikka tästä ei olisi vuokrasopimuksessa erikseen sovittu. Metsästyslupa perinteinen käyttötarkoitus on liittynyt vierasjahtien järjestämiseen. Suurriistan yhteispyynti tai yhteislupa saattaa myös edellyttää mahdollisuutta metsästyslupa antamiseen.

4 Pyyntilupamenettely

4.1 Hakija

4.1.1 Yksittäinen luvan hakija

Perustilanne pyyntilupia haettaessa on sellainen, missä hakijana on yksi hakija esimerkiksi metsästysseura. Pyyntiluvan saaminen edellyttää vähintään tuhannen hehtaarin kokoista pyyntialuetta ja harvalla luonnollisella henkilöllä on tällaista aluetta yksin hallinnassaan. Metsästysalan kirjoituksissa usein virheellisesti väitetään, että yhteisluvassa metsästysoikeudet ovat yhteisluvan vetäjänä toimivan luonnollisen henkilön hallinnassa (katso esimerkiksi Malinen (Käsikirja 2006)). Yhteisluvista on aina useampi hakija, jotka ovat valtuuttaneet yhteisluvan vetäjän puolestaan huolehtimaan pyyntilupahakemuksesta.

4.1.2 Yhteislupa

4.1.2.1 Metsästysoikeuden haltija yhteisluvassa

Metsästyslain mukaan metsästysoikeus kuuluu alueen omistajalle (ML 6 §). Maanomistaja voi vuokrata metsästysoikeutensa (ML 11 §), mutta vuokralaisella ei ole oikeutta siirtää metsästysoikeutta kolmannelle, ellei siirtomahdollisuudesta ole sovittu vuokranantajan ja vuokralaisen kesken (ML 12 §). Käytännössä vuokrasopimuksissa ei yleensä sovita siirtomahdollisuudesta.

Se, jolla on maanomistajuuden, metsästysvuokrasopimuksen tai maanvuokrasopimuksen perusteella metsästysoikeus, voi antaa asettamillaan ehdoilla toiselle luvan metsästä (metsästyslupa), jollei sitä ole vuokrasopimuksessa kielletty (ML 17 §). Metsästysseuroille, jotka vuokraavat metsästysoikeutensa, metsästyslupa mahdollistaa seuratoimintaan kuuluvan vieraanvaraisuuden. Ystäviä voidaan pyytää jahtiin ja heille voidaan antaa lupa metsästä.

Jossakin kulkee raja, jolloin metsästyslupa rikkoo metsästysoikeuden siirtokieltoa, ja tällöin luvan antaminen voidaan tulkita lainkierroksi. Monilla metsästysseuroilla on metsästysmaita, joista on vuokrattuna vain hirvieläimiä koskeva metsästysoikeus. Hirvieläimiä koskeva metsästysoikeus on usein metsästysoikeuden arvokkain osa. Jos metsästysseura antaa vuokra-

oikeutensa perusteella metsästyslupan hirtieläimen pyyntiluvan hakemista varten, lupa loukkaa helposti metsästysoikeuden siirtokieltoa.

Aivan omanlainen metsästysoikeus on kuntalaisen *vapaa metsästysoikeus* valtion mailla. Henkilöllä, jonka kotipaikka on Lapin lääniin kuuluvassa kunnassa tai Kajaanin, Hyrynsalmen, Kuhmon, Kuusamon, Paltamon, Pudasjärven, Puolangan, Ristijärven, Sotkamon, Suomussalmen, Taivalkosken, Vaalan tai Vuolijoen kunnassa, on oikeus metsästä kotikunnassaan valtion omistamilla alueilla (ML 8 §). Vapaa metsästysoikeus on vain kunnassa asuvilla luonnollisilla henkilöillä ja sen hyödyntäminen perustuu henkilökohtaiseen osallistumiseen. Vapaata metsästysoikeutta ei voi siirtää eikä sen perusteella voi kutsua edes vieraita jahtiin.¹

Mainituilla perusteilla yhteisluvan metsästysoikeuden haltijoina ovat yhteisluvan jäseninä olevat oikeushenkilöt ja luonnolliset henkilöt. Yhteislupa ei voi olla metsästysoikeuden haltijana, koska se ei ole oikeushenkilö, joka voisi saada nimiinsä metsästysoikeuksia. Oikeudenhaltijana ei ole myöskään yhteisluvan vetäjänä toimiva luonnollinen henkilö, koska yhteisluvan jäsenten vuokraamia metsästysoikeuksia ei useinkaan voida siirtokiellon vuoksi siirtää yhteisluvan vetäjän nimiin. Vapaa metsästysoikeus puolestaan on luonnolliseen henkilöön sidottu, eikä sitä voi edes teoriassa siirtää yhteisluvan vetäjälle.

Korkein oikeus on yhdessä julkaistussa ratkaisussaan erehtynyt asiassa. Jutussa salakaataja kaatoi hirven yhteislupaan kuuluvan metsästyseuran alueelle, joka oli kaatanut kaikki hirvensä. Korkein oikeus on ratkaisunsa KKO 2002:41 perusteluissa todennut muun muassa seuraavaa: "Koska metsästyslain 27 §:n 2 momentissa edellytys pyyntiluvan myöntämiselle on, että hakijalla on oikeus kyseisellä alueella metsästä hirtieläintä, yhteislupamenettely edellyttää, että sillä, jonka nimiin lupa haetaan, on tällainen oikeus koko haetun yhteisluvan kattamalla alueella. Metsästysoikeuden haltijoiden on siis myönnettävä yhteisluvan hakemista varten hakijaksi nimetyille henkilöille oikeus metsästä alueellaan. Tämä oikeus annetaan kuitenkin vain hallinnollisessa tarkoituksessa yhteisluvan hakemismenettelyä varten ja se on siten luonteeltaan muodollinen eikä sinänsä oikeuta asianomaista varsinaiseen metsästyksen yhteislupa-alueella. Tämä merkitsee, ettei [yhteislupalta] itselleen ole syntynyt sellaisia oikeuksia, joita [salakaatajan] teolla olisi loukattu." Jutussa salakaataja sai pitää hirven eikä sitä tai sen arvoa tuomittu valtiolle menetetyksi.

Korkein oikeus on ratkaisullaan tehnyt isomman mittaluokan virheen. Tämän teoksen kirjoittaja ei usko korkeimman oikeuden hahmottelemiin 'kakkosluokan metsästysoikeuksiin', jotka eivät oikeuta metsästäämään ja joita ei sen vuoksi voida edes loukata².

1 Kiuru (Vapaa metsästysoikeus 2002).

2 Katso Kiuru (Yhteisluvan asema 2002).

4.1.2.2 Yhteisluvan perusajatus

Yhteisluvan olennaisin oikeudellinen merkitys on siinä, että myönnetty hirvenpyyntiluvat sidotaan lupaehtoissa aina tiettyyn alueeseen (MA 4 §). Yhteislupamenettelyllä voidaan muodostaa useiden metsästysoikeuden haltijoiden metsästysmaista laajempi yhtenäinen alue, jolla yhteisluvan jäsenet päättävät yhdessä lupien käytöstä. Näin saadaan repaleueet käyttöön ja rajaloukkaukset voidaan hoitaa naapureiden kesken.

Hirvieläimen pyyntilupa vaatii hirvenmetsästyksen 1 000 hehtaarin suuruisen yhtenäisen alueen ja muiden hirvieläinten metsästyksen 500 hehtaarin suuruisen alueen (ML 27.1 §). Yhtenäisyysvaatimusta täyttämättömät palaset voidaan ottaa pyyntikäyttöön yhteislupamenettelyä käyttämällä. Palasten metsästysoikeuksien haltijoiden asiana on sopia, miten yhteisluvan metsästys alueella järjestetään. Yksi mahdollisuus on metsästyslupan antaminen vaihtomaita tarjoavalle naapurille, jonka maiden sisällä palanen on. Tarvittaessa asialle on hankittava maanomistajan suostumus.

Kysymys oikeudesta alle tuhannen tai viidensadan hehtaarin sirpalealueilla metsästämiseen nousee aika ajoittain esille, vaikka asia on oikeudellisesti varsin selvä, ja asiasta on annettu ainakin yksi metsästäjäpiireissä tunnettu langettava päätös. Helsingin hovioikeus on 11.8.1998 antamassaan ratkaisussa dnro R 98/70 tuominnut kaksi metsästäjää metsästysrikkomuksesta näiden metsästettyä hirveä ja peuraa sirpalealueilla (ML 27.1 §). Erittäin hyvin sirpalealueiden oikeudellinen olemus on ymmärretty myös Rovaniemen hovioikeuden ratkaisussa RHO 2008:1, mutta mainitussa tapauksessa metsästysoikeuden kattama alle tuhannen hehtaarin alue oli yhteislupa-alueen sisällä eikä kyse näin ollen ollut lainvastaisesta sirpalealueella metsästämisestä (katso tapauksesta tarkemmin myöhemmin Metsästyksenjohtaja tehtävät –jaksossa).

Yhteisluvassa rajaloukkaukset voidaan käsitellä naapureiden kesken ilman viranomaisia. Yhteisluvan sisällä voi syntyä tilanne, jossa yhteisluvan jäsen kaataa vahingossa hirven toisen, kaatokiintiönsä jo metsästäneen jäsenen alueelle. Tällainen vahinko on mahdollista hoitaa yhteisluvan sisällä, ilman että kaadettu eläin menee valtiolle, koska yhteisluvan lupapäätöksessä määritelty alue muodostaa lupien käytön kannalta yhtenäisen metsästysalueen. Väärälle alueelle kaataminen ei tällöin riko lupaehtoja (ML 74.2,6 §) eikä se ole pyyntiä ilman pyyntilupaa (RL 48a:1.1,2 § tai ML 74.1,2 §), vaikka se saattaa loukata toisen metsästysoikeutta (ML 76 § ja RL 28:10 §).

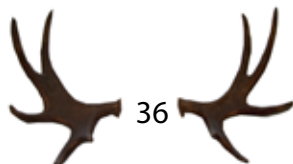
Lupaehtojen noudattamista valvovilla viranomaisilla ei ole oikeutta puuttua asiaan, joka koskee toisen yhteisluvan jäsenen metsästysoikeuden loukkausta (ML 82 § ja RL 28:15 §), vaan loukkaukseen reagoiminen kuuluu yksin metsästysoikeuden haltijalle. Yhteisluvassa asia ratkaistaan yhteislupasopimuksen ja/tai muun yhteisluvan jäsenten keskinäisen sopimuksen

mukaan. Mikäli asia ei ratkea yhteisluvan sisällä, se saattaa tulla rikosasiana tai yhteislupasopimuksen tulkintaa koskevana riita-asiana yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Kun yhteisluvan ulkopuolinen metsästäjä kaataa hirvenmetsästysaikana hirven yhteisluvan jäsenen alueelle, kyseessä on pyynti ilman kaatolupaa eli metsästysrikos tai metsästysrikkomus (RL 48a:1.1,2 § tai ML 74.1,2 §) tai asetuksen tai lupaehtojen vastainen pyynti eli metsästysrikkomus (ML 74.2,6 §), joihin poliisi- ja syyttäviviranomaisilla on velvollisuus puuttua. Mainittujen tekosten lisäksi kyse on myös metsästysoikeuden loukkauksesta eli luvattomasta pyynnistä (RL 28:10 §), jos metsästykseseen ei ollut metsästysoikeuden haltijan lupaa. Luvattoman pyynnin osalta asianomistajana on se yhteisluvan jäsen, jonka metsästysoikeutta on loukattu - ei yhteislupa. Jos asianomistajana oleva yhteisluvan jäsen ei tee rikosilmoitusta, luvattomasta pyyntiä ei asian yhteydessä käsitellä (RL 28:15 §).

Rovaniemen hovioikeuden ratkaisussa RHO:2006:8 asiaa on käsitelty hyvin erikoisella tavalla ja jutussa virheellisesti ovat menettelleet niin syyttäjä, käräjäoikeus kuin hovioikeus. Tosin hovioikeuden ratkaisun lopputulos olisi voinut olla mahdollinen asiaa oikein käsiteltäessäkin. Jutussa metsästäjällä oli ollut kaatolupa, mutta hän oli kaatanut hirven lupa-alueen ulkopuolella ja alueella jolla hänellä ei ollut metsästysoikeutta. Kenellekään muulle ei ollut myönnetty alueelle hirvilupaa. Syyttäjä oli jutussa syyttänyt *luvattomasta pyynnistä* (RL 28:10 §), vaikka asianomistaja ei ollut vaatinut rikosta syytteeseen pantavaksi. Metsästäjää olisi pitänyt syyttää *metsästysrikkomuksesta* (RL 48a:1.1,2 §). Hovioikeus puolestaan hylkäsi syytteen luvattomasta pyynnistä sillä perusteella, että menettely ei hovioikeuden mielestä loukannut alueen metsästysoikeuden haltijan oikeutta, koska tällä ei ollut hirvilupaa. Perustelu ei ole lain mukainen sillä metsästysoikeutta voidaan loukata, vaikka metsästysoikeuden haltijalla ei tekohetkellä olisikaan alueella hirvenpyyntilupaa. Metsästysoikeuden olemassaolo kun ei ole riippuvainen siitä käytetäänkö sitä vai ei. Metsästäjä tuomittiin lopulta lupaehtojen vastaisesta menettelystä *metsästysrikkomukseen* (ML 74.2,6 § ja MA 4 §) eli perustelun mukaan lupa oli ollut voimassa vain luvassa mainitulla alueella. Samaan lopputulokseen olisi päädytty myös tuomittaessa metsästyksestä ilman metsästyslupaa metsästysrikkomukseen (ML 74.1,2 §). Luvattomasti kaadetun hirven ja aseensa (arvon) metsästäjä sai pitää. Jos olisi syytetty ja tuomittu metsästysrikkomuksesta, niin nekin olisivat menneet valtiolle.

4.1.2.3 Useita hakijoita, yksi hakemus

Metsästyslaki ei aseta estettä sille, että hakijoita olisi useampia yhdessä. Hallintolupamenettelyssä yleensäkin ei liene yleistä kieltä sille, että jonkin luvan hakijoina olisivat useat yhdessä. Metsästyslain mukaan ”pyyntilupa myönnetään..hakijalle tai *hakijoille...*” (ML 27.2 §:n 1. virke). Asianomaisen lainkohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan seuraavaa: ”Hakijana voi toimia yksi henkilö tai usea henkilö yhdessä. Hakija voi myös olla oikeushenkilö, jolloin pyyntilupa perustuvan metsästyksen suorittavat fyysiset henkilöt oikeushenkilön päätösten mukaisesti” (HE 1992/300).

Luvan saajista käytetään kirjoitusvaivojen vähentämiseksi yleensä yhteislupaa edustavan valtuutetun nimestä muodostettua lyhennettä kuten esimerkiksi *’Yhteislupa Matti Meikäläinen’*. Tämä ei tarkoita, että luvat myönnettäisiin Matti Meikäläisen nimiin ja lukuun, kyse on vain helposta tavasta yksilöidä yhteislupa. Kirjoitustavalla ei ole mitään oikeudellisesti järkevää perustetta. Yhtä hyvin voitaisiin luvan saajina luetella yhteisluvan jäsenet - ja itse asiassa niin pitäisi lain mukaan menetelläkin. Kyse on useiden itsenäisten oikeussubjektien yhteisesti saamasta luvasta - yhteisluvasta (vrt. toisin Havu (Pyyntiluvat 1994), Pekkarinen (Hirvijahdin valmistelu 2006, s. 187) ja Lukkarila (Jahti 2/2009, s. 59)).

Korkein oikeus on ilmeisesti Seppo Havun ajatuksiin yhtyen vastannut kielteisesti kysymykseen siitä voivatko useat metsästysoikeuden haltijat yhdessä hakea lupaa. Tästä on seurannut tavattomia vaikeuksia, kun on jouduttu miettimään, miten yhden hakijan - yhteisluvan tai tarkemmin yhteisluvan edustajan - metsästysoikeudet saataisiin kattamaan koko yhteislupa-alue. Vastaus on ensihätään ollut oikeuksien siirto. Kun metsästysoikeuksia ei voida Havun ja korkeimman oikeuden kaavailemalla tavalla siirtää, keksittiin kakkosluokan metsästysoikeudet. Kuten edellä huomasimme kakkosluokan metsästysoikeudet ovat korkeimman oikeuden mielestä luonteeltaan mahdollisia eivätkä ne oikeuta metsästämään eikä niitä siksi voida edes loukata.

Samalla tasolla on metsästystä koskeva oikeudellinen ajattelu korkeimmasa hallinto-oikeudessa. Korkeimman hallinto-oikeuden tuomari Kari Kuusiniemi (KKO 2002:41 2002) on ratkaisua KKO 2002:41 kommentoidessaan täysin yhtynyt korkeimman oikeuden näkemyksiin. Kuusiniemi on myös korkeimman hallinto-oikeuden tuomarina ratkonut suurin piirtein yhtä huonolla juridisella osaamisella joitakin tässä teoksessa kritisoituja juttuja.

Yhteisluvan asema hirviluvan hakijana perustuu *valtuutukseen* ja yhteisluvan jäsenten *keskinäiseen sopimukseen*. Luvan saajina ovat täten kaikki yhteisluvan jäsenet yhdessä, ja yhteisluvan edustaja toimii valtuutettuna näiden nimiin ja lukuun. Hakemuksen perustana olevan yhtenäisen alueen muodostaa hakijoiden metsästysoikeuksien yhdessä kattama alue.

Vaikka hakijoita voi olla useita, hakemuksia voi olla kuntalaisen vapaan metsästysoikeuden käsittämien valtionmaiden ulkopuolella vain yksi (ML 27.2 § 2. virke). Hakemuksella saadut hirviluvat on jaettava yhteisluvan jäsenten kesken yhteislupasopimuksessa säädettyjen perusteiden ja/tai muun jäsenten keskinäisen sopimuksen mukaan. Vasta lupien jakamisesta tehty sopimus konkretisoi yhteisluvan jäsenten aseman luvansaajina.

4.2 Hakemusasiakirjat

4.2.1 Hakemus

Pyyntiluvan hakeminen edellyttää, että hakijalla on oikeus metsästää pyyntiin käytettävällä alueella. Kutakin aluetta koskien voidaan tehdä vain yksi pyyntilupahakemus ellei kyse ole vapaan metsästysoikeuden alueesta, jota koskien voidaan tehdä useita hakemuksia (ML 27.2 §). Hakemuksen laatimista varten on metsästäjään keskusjärjestön nettisivuilla hakemuskavakkeita eri riistanhoitopiirejä varten. Hakemus on oltava kirjallinen, mutta mitään erityisiä vaatimuksia hakemuksen muodolle tai sisällölle ei muutoin ole. Hakemuksesta on käytävä luonnollisesti ilmi hakija sekä alueet, joilta hirvet pyydetään, selvitys metsästysalueen pinta-alasta ja haettava lupamäärä. Hakemus jätetään riistanhoitoyhdistykselle 30.4. mennessä (MA 8 §).

4.2.2 Yhteislupasopimus

Hakijan tarkemmaksi yksilöimiseksi hakemukseen on syytä liittää yhteislupasopimus. Hallintomenettelyä koskevien yleisten sääntöjen mukaan asiamiehen on esitettävä valtakirja tai muulla luotettavalla tavalla osoitettava olevansa oikeutettu edustamaan päämiestä. Valtakirja on viranomaisen määräyksestä yksilöitävä, jos toimivallasta tai toimivallan laajuudesta on epäselvyyttä (HallintoL 12 §). Yhteisluvassa hakijana ovat yhteisluvan jäsenet eikä yhteislupaa edustava yhteisluvan vetäjä. Yhteislupasopimus osoittaa yleensä yhteisluvan vetäjän valtuutuksen toimia yhteisluvan jäsenten asiamiehenä pyyntilupia haettaessa.

4.2.3 Valtakirjat tai rekisteriote

Milloin hakijana ei ole yhteislupa, hakijan on osoitettava edustusvaltansa, milloin hakemus ei perustu hakijalla henkilökohtaisesti olevaan metsästysoikeuteen (HallintoL 12 §). Jos esimerkiksi hakijana on useita kiinteistörekisteriyksiköiden omistajia ja yksi heistä toimii kaikkien puolesta, hänen on osoitettava vaadittaessa toimivaltuutensa valtakirjalla. Oikeushenkilön - kuten metsästysyhdistyksen - puolesta toimivan on vaadittaessa esitettävä oikeushenkilöä koskeva rekisteriote tms. asiakirja, jolla hän voi osoittaa olevansa toimivaltainen edustamaan hakijayhteisöä. Kaikki viranomaiset eivät vaadi selvitystä valtuutuksesta ja jos hakemuksesta selvitys puuttuu sen voi tarvittaessa toimittaa viranomaisen vaatimuksesta täydennyksenä (HallintoL 22 §).

4.2.4 Liitekartta

Hakemukseen on pakollisena liitteenä liitettävä kartta, johon on merkitty hakemuksen perustana olevan pyyntilupa-alueen rajat (MA 6 §). Paras tarkoitukseen soveltuva kartta on ajantasainen kiinteistörekisterikartta, jossa näkyvät kiinteistörekisteriyksiköiden rajat ja rekisterinumerot.

4.2.5 Metsästysoikeusasiakirjat

Lupaviranomaisen vaatimuksesta viranomaiselle on esitettävä tilaluettelot tai metsästysoikeutta osoittavat asiakirjat. Tilaluetteloiden laatimiseksi on metsästäjäin keskusjärjestön lomakepalvelussa valmiita lomakkeita. Tilaluettelon tiedoiksi riittää kiinteistötunnus (neliosaisena), omistaja ja metsästysoikeuden voimassaoloaika. Metsästysoikeuden osoittavat asiakirjat voivat tarkoittaa esimerkiksi vuokrasopimusta, metsästyslupaa, todistusta annetusta lainhuudosta tai vapaan metsästysoikeuden alueella kotipaikatodistusta.

4.3 Riistanhoitoyhdistys

4.3.1 Toimielimet

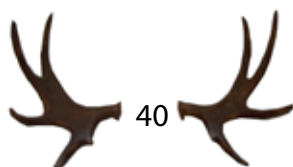
4.3.1.1 Yhdistyksen yleinen kokous

Riistanhoitoyhdistyksen päätösvaltaa käyttää yhdistyksen kokous (ML 65 §). Yhdistyksen kokous on riistanhoitoyhdistyksen ylin päättävä elin. Kokous päättää yhdistyksen toiminnan suuntaviivat toimintasuunnitelmassa, joka vahvistetaan helmikuussa pidettävässä kokouksessa (ohjesääntö 22 ja 23 §). Toimintasuunnitelma voi sisältää hyvin erilaisia asioita riistanhoitoyhdistyksen toimialalta.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan 16.3.2006 antamassa ratkaisussa dnro 67/4/2006 oli kyse riistanhoitoyhdistyksen kokouksen päätöksestä. Riistanhoitoyhdistyksen kokouksen päätökseen ei voi hakea muutosta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalta, ellei kyse ole julkista valtaa käyttäen tehdystä hallintopäätöksestä, jolla jokin yksittäinen asia on ratkaistu (ML 90 §). Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta jätti asian tutkimatta.

Riistanhoitoyhdistyksen tehtäviin kuuluu mm. riistanhoidon edistäminen (ML 63 §). Yhdistyksen kokous voi päättää esimerkiksi yhdistyksen toiminnassa noudatettavista hirvikantojen hoidon yleisistä periaatteista. Jos johtokunta ei noudata kokouksen päätöksiä, se saattaa menettää kokouksen luottamuksen, minkä lisäksi asia voi tulla vastaan hirvilupapäätöksistä tehdyissä valituksissa. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisujen perusteluissa usein viitataan riistanhoitoyhdistysten yleisten kokouksien päätöksiin hirvikantojen verotussuunnittelussa.

Johtokunta oli poikennut yleisessä kokouksessa päätetyistä suuntaviivoista maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisussa 18.9.1997 dnro 229/4/97. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta viittaa perusteluissaan yleisen kokouksen päätöksiin ratkaisuihin 18.8.1995 dnro 281/4/95 ja 304/4/95, 1.10.1998 dnro 327/4/98, 8.10.1998 dnro 348/4/98, 7.10.1999 dnro 244/4/99, 16.10.2003 dnro 265/4/2003 ja dnro 266/4/2003 sekä korkein hallinto-oikeus ratkaisuihin 30.4.2001 taltio 984 dnro 2948/3/00.

4.3.1.2 Yhdistyksen hallitus

Riistanhoitoyhdistyksen hallituksen tehtävänä on valmistella ja panna täytäntöön yhdistyksen kokouksen päätöksiä sekä hoitaa yhdistyksen juoksevia asioita (ML 66 §). Riistanhoitoyhdistyksen hallitukselle on uskottu yhdistykseltä pyydettyjen lausuntojen käsittely (ohjesääntö 25 §). Merkittävin osa lausunnoista koskee hirvilupahakemuksia koskevia 15.5. mennessä annettavia lausuntoja (MA 8.2 §). Lausuntoja antaessaan riistanhoitoyhdistyksen hallituksen tulee ottaa huomioon yhdistyksen kokouksen mahdollisesti päättämät hirvikannan hoidon yleiset periaatteet. Sikäli kuin yhdistyksen kokous ei ole vahvistanut yhdistyksen toiminnassa noudatettavia hirvikantojen hoidon periaatteita, hallitus voi lain antamissa raameissa vapaasti harkita, millaisen lausunnon se antaa.

4.3.1.3 Toiminnanohjaaja

Toiminnanohjaajan ottaa ja erottaa riistanhoitoyhdistyksen hallitus (ML 66 §). Toiminnanohjaaja yleensä valmistelee pyyntilupahakemukset hallituksen kokousta varten. Valmistelun laadusta usein riippuu myös lopullisen päätöksen sisältö. Toiminnanohjaajalla on merkittävä rooli edellisen metsästyskauden jälkeen metsiin jääneen hirvikannan arvioinnissa. Metsästyskauden päättyessä asiassa kysytään usein metsästäjien näkemyksiä. Metsästäjät täyttävät metsästyskauden aikana myös ns. hirvihavaintokortit, joiden sisältämää tietoa on analysoitu riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa. Sieltä tiedot saadaan riistanhoitoyhdistysten käyttöön. Lisäksi kevättalvisin voidaan suorittaa alueellisia riistalaskentoja, joiden organisointi tai tulosten analysointi on usein riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaajan tehtävä.

Riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaajan koiran kiinnipitoa koskeva kirje metsästäjälle ei ollut maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan 28.11.2002 antaman ratkaisun dnro 173/4/2002 mukaan sellainen ratkaisu, jolla asia olisi ratkaistu tai jätetty tutkimatta eli kyse ei ollut valituskelpoisesta päätöksestä. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta jätti tämän vuoksi kirjeestä tehdyn valituksen ja kantelun tutkimatta.

4.3.2 Lausunto pyyntilupahakemuksista

Hirvikantojen hoidon kannalta merkittävin riistanhoitoyhdistyksen vaikutuskanava ovat hirvilupahakemuksista annettavat lausunnot, jotka on toimitettava keväisin 15.5. mennessä riistanhoitopiirille (MA 8 §).

Lausunnoilla tarkoitetaan hallintokielessä varsinaista päätöksentekijää sitomatonta mielipidettä. Asiallisesti riistanhoitoyhdistyksen hallituksen

antamat lausunnot ovat enemmän kuin pelkkiä sitomattomia mielipiteitä. Kyse on käytännössä pyyntilupapäätösten tekemisen edellyttämästä valmistelusta.

Valmisteluksi lausunnon annon tekee se, että useissa riistanhoitoyhdistyksissä pyyntilupahakemuksista laaditaan yhteenvetoja, jotka toimivat laskennallisina pohjina varsinaisessa päätöksenteossa ja ovat yleensä niin sanotusti vain leimaa vailla. Vastuu asian selvittämisestä ja valmistelusta on lain mukaan riistanhoitopiirillä, mutta asian hoitaa käytännössä riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaaja ja hallitus (HallintoL 31 §).

Pyyntilupaviranomaisen tehtäväksi jää piirikohtaisen hirvikiintiön määrittäminen. Riistanhoitopiirit sopivat kevättalven kanta-arvioiden perusteella hirvilupamäärän alueensa yhdistysten kanssa etukäteen ennen lausuntojen antamista. Riistanhoitoyhdistykset ottavat edellä mainitussa valmistelussaan pohjaksi riistanhoitopiirin kanssa sovitut lupamäärät ja riistanhoitopiiri lyö leimat riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaajan ja hallituksen laatimiin papereihin.

Menettely riistanhoitoyhdistyksen hallituksessa on hyvin lähellä lopullista päätöksentekoa, mikä on joillakin paikkakunnilla johtanut ikäviin lieveilmiöihin, kun riistanhoitoyhdistysten hallituksissa istuvat usein luvanhakijat itse tai toimivaltaisesti edustettuina.

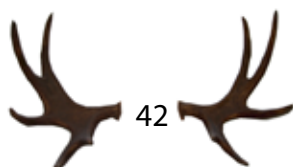
4.3.3 Esteellisyys ja virkavastuu

Lausunnon antaminen, valmistelu ja päätöksenteko ovat oikeudellisesti kolme eri asiaa. Sen mukaan miten riistanhoitoyhdistysten hallitusten asema pyyntilupaprosessissa tulkitaan vaikuttaa olennaisella tavalla kysymyksen riistanhoitoyhdistyksen hallituksen jäsenten esteellisyydestä ja virkavastuusta. Metsästyslain erittäin huonon valmistelun seurauksena kysymys on epäselvä ja ristiriitainen.

Nykyään on hyvin mahdollista, että riistanhoitoyhdistyksen hallituksessa istuu pyyntilupia hakevien metsästysseurojen puheenjohtajia ja muita toimihenkilöitä. He eivät ole esteellisiä käsittelemään pyyntilupia koskevia lausuntoasioita, jos katsotaan, että riistanhoitoyhdistyksen rooli pyyntilupamenettelyssä rajoittuu nimenomaan ja vain lausunnon antamiseen.

Korkein hallinto-oikeus 17.11.2004 taltio 2910 dnro 3411/1/03 julkaisutunnus KHO:2004:96. Metsästys - Hirvieläinten pyyntilupa - Riistanhoitoyhdistys - Lausunnon antaminen - Esteellisyys.

Riistanhoitoyhdistyksen hallitus oli antanut riistanhoitopiirille lausunnon hirvieläinten pyyntilupaa koskevassa asiassa. Riistanhoitoyhdistyksen hal-

lituksen kokoukseen oli osallistunut henkilö, joka oli hakenut pyyntilupaa samalle metsästysalueelle kuin valituksen tehnyt A.

Riistanhoitoyhdistyksen tuli pyyntilupaa koskevaa lausuntoa antaessaan ottaa huomioon muun muassa metsästäjien tasapuolisen kohtelun ja asian puolueettoman käsittelyn periaatteet. Riistanhoitoyhdistyksen menettelyä arvioitaessa oli kuitenkin otettava huomioon se, että metsästyslaissa on nimenomaan säädetty järjestelmästä, jossa metsästäjien muodostama yhdistys antaa lausuntoja metsästäjien oikeuksiin vaikuttavista pyyntiluvista. Riistanhoitopiirin pyyntilupia koskevan päätöksen lainmukaisuutta arvioitaessa oli kiinnitettävä huomiota siihen, että luvan myöntämismenettely oli kokonaisuutena ollut asianmukainen. A:n valituksessa ei ollut tullut ilmi seikkoja, joiden perusteella riistanhoitoyhdistyksen hallituksen antaessa lausuntoaan olisi menetelty siten, että riistanhoitopiirin päätöksen olisi katsottava tämän vuoksi perustuvan puutteelliseen asian selvittämiseen.

ML 10 § 1 mom., 26 §, 89 §, MA 8 §, hallintomenettelylaki (598/1982) 10 §, 11 §.

Jos taas katsotaan, että riistanhoitoyhdistyksen hallitukset osaltaan valmistelevat pyyntilupapäätökset, asia on jo toinen. Tällöin on noudatettava mm. mitä hallintolaissa on säädetty esteellisyydestä. Virkamies ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, jos hän on esteellinen. Mitä virkamiehen esteellisyydestä säädetään, koskee myös monijäsenen toimielimen jäsentä ja muuta asian käsittelyyn osallistuvaa sekä tarkastuksen suorittavaa tarkastajaa (HallintoL 27.1 §).

Riistanhoitoyhdistyksen hallituksen jäsen olisi esteellinen mm. silloin, kun hän tai hänen läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa (HallintoL 28 §). Hakijaseuran puheenjohtaja ei voisi siis tämän ajatuksen mukaan olla käsittelemässä oman metsästysseuransa pyyntilupahakemusta.

Riistanhoitoyhdistyksen hallituksen roolia koskeva tulkinta vaikuttaa myös kysymykseen riistanhoitoyhdistyksen hallituksen jäsenten virkavastuusta. Metsästyslain mukaan riistanhoitoyhdistyksen hallituksen jäseniin sekä niiden toimihenkilöihin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän suorittaessaan metsästyslain mukaisia tehtäviä (ML 70 §). Virkavastuuta koskeva metsästyslain säännös viittaa siihen, että riistanhoitoyhdistyksen hallituksen lausunnon antaminen ei välttämättä ole pelkkää päätöksentekijää sitomatonta lausunnonantoa, vaan päätöksen valmistelua tai jopa lähellä päätöksentekoa.

Virkavastuu edellyttää mm. huomattavasti kovempia vaatimuksia käsiteltävän asian selvittämisen sekä päätökseen vaikuttavien seikkojen ana-

lysoinnin suhteen. Riistanhoitoyhdistyksen hallituksen tahallaan tai huolimattomuudesta riistanhoitopiirille antamat väärät tiedot esimerkiksi pyyntipinta-aloista tai muista pyyntilupien jakoon vaikuttavista seikoista taikka esteellisyysäännösten rikkominen voivat johtaa rikosoikeudellisen vastuun konkretisoitumiseen.

4.4 Riistanhoitopiiri

4.4.1 Toimielimet

4.4.1.1 Yleinen kokous

Riistanhoitopiirin päätösvaltaa käyttää kokous (ML 61 §). Hirvieläimen pyyntiluvan myöntää riistanhoitopiiri (ML 26 §). Ohjesäännöllä pyyntiluvista päättäminen on kuitenkin uskottu riistanhoitopiirin hallitukselle (Ohjesääntö 16,7 §). Kukin riistanhoitopiirin toimialueella toimiva riistanhoitoyhdistys valitsee yhden jäsenen riistanhoitopiirin kokoukseen (ML 61 §). Vaikka riistanhoitopiiri on valtion viranomaisen pyyntilupa-asioissa, viranomaispäätöksiä ovat tekemässä metsästäjät itse. Päätöksentekojärjestelmää on tällä perusteella julkisuudessa voimakkaasti kritisoitu.

4.4.1.2 Hallitus

Riistanhoitopiirin hallituksen tehtävänä on piirin kokouksen päätösten valmistelu ja täytäntöönpano sekä piirin käytännön asioiden hoitaminen (ML 62 §). Piirihallitus päättää pyyntiluvista ja muista luvista sekä metsästyksen rajoittamisesta (ohjesääntö 16,7 § ja ML 38 §). Riistanhoitopiiri käyttää myös piirin puhevaltaa esimerkiksi piirin hirvilupapäätöksistä tehdyissä valitusasioissa (ML 62 §).

Hallituksen valitsee riistanhoitopiirin kokous valitsemalla hallitukseen vähintään neljä ja enintään seitsemän jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet riistanhoitoyhdistysten asettamista ehdokkaista. Riistanhoitopiirin kokous valitsee hallitukseen lisäksi yhden jäsenen ja tälle henkilökohtaisen varajäsenen alueellisesti merkityksellisten maanomistajajärjestöjen asettamista ehdokkaista (ML 62 §).

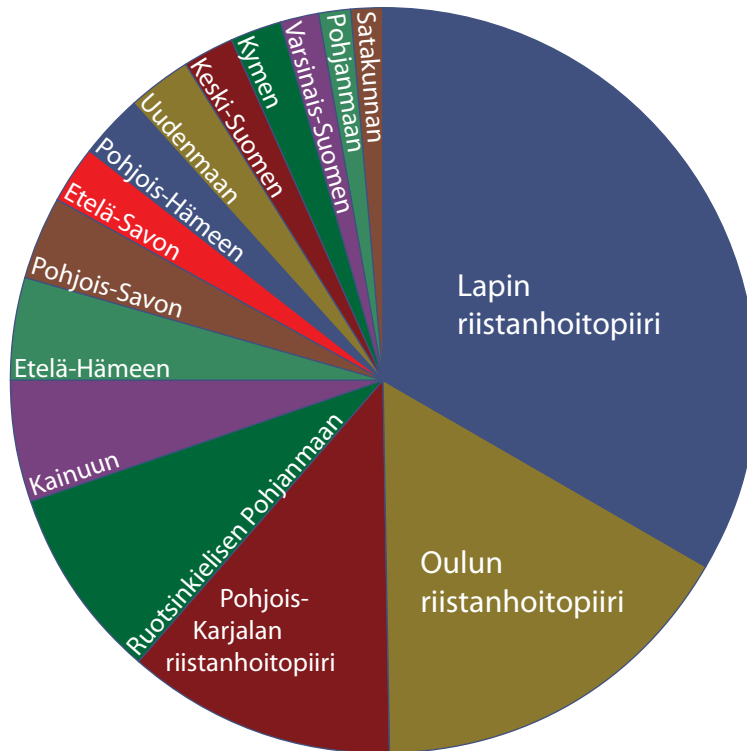
Riistanhoitopiirin hallituksen jäsenten valinta ei ole sellainen päätös, josta voidaan tehdä hallintovalitus. Päätöstä voi moittia yleisessä tuomioistuimessa. Katso maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisut 7.11.2003 dnro 138/4/2003, 14.11.2003 dnro 133/4/2003 ja 134/4/2003.

Kahdessa mainituista valitusasioista piirihallitukseen oli jätetty valitsematta maanomistajien nimeämä ehdokas. Lakia korjattiin lakialoitteen LA 16/2005 vp. pohjalta siten, ettei maanomistajien nimeämän ehdokkaan valitsematta jättäminen ole enää mahdollista. Korjattu säännös tuli voimaan lailla 2005/314 1.8.2005.

Riistanhoitopiirien hallitusten toiminnan tasossa on valtakunnan mittakaavassa suuria eroja. Valitustilastoissa Lapin riistanhoitopiiri pitää hallussaan kiistatonta ykköspaikkaa. Noin kolmasosa kaikista maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalle tehdyistä hirvilupavalituksista koskee Lapin riistanhoitopiirin päätöksiä. Määrä on moninkertainen muihin verrattuna varsinkin, jos määrä suhteutetaan metsästäjä- tai hirvilupamääriin. Valituksien määrät paitsi heijastelevat hallintokulttuuria myös osoittavat metsästyksen tärkeyttä alueella. Kolme ensimmäistä sijaa vievät Lapin, Oulun ja Pohjois-Karjalan riistanhoitopiirit. Niiden osuus valituksista on yhteensä 62 %. Korpimaakunnissa metsästys on tärkeimpiä vapaa-ajanharrastuksia ja sen mukaisesti metsästyksen liittyvät kysymykset ovat elämään suurempia asioita.

Riistanhoitopiirien osuus hirvilupavalituksista 1995-2008

4.4.1.3 Riistapäällikkö

Riistanhoitopiirin toimistoa johtaa riistapäällikkö, jonka tehtävänä on myös valmistella hallituksen kokouksessa käsiteltävät asiat. Riistapäällikön ottaa ja erottaa riistanhoitopiirin hallitus (ML 62 §). Pyyntilupapäätösten valmistelu kuuluu periaatteessa riistanhoitopiirin toimiston valmisteltaviin asioihin, mutta kuten edellä on käsitelty riistanhoitoyhdistyksillä on hirvieläinten pyyntilupien osalta merkittävä rooli pyyntilupien käsittelyssä.

Korkeimman hallinto-oikeuden 28.6.2007 taltio 1746 dnro 187/1/07 käsittelemässä asiassa maaseutuelinkeinojen valituslautakunta oli kumonnut riistanhoitopiirin pyyntilupapäätöksen, koska riistapäällikkö oli ollut esteellinen esittelemään asiaa.

4.4.2 Pyyntiluvan myöntämisedellytykset

4.4.2.1 Pyyntilupa-aluetta koskevat edellytykset

4.4.2.1.1 Oikeus metsästä

Hirvieläimen pyyntilupa myönnetään sellaiselle hakijalle tai hakijoille, joilla on kyseisellä alueella oikeus metsästä hakemuksessa tarkoitettua hirvieläintä (ML 26.2 §). Oikeus metsästä edellyttää hakijalta metsästys-oikeutta tai metsästyslupaa. Säännös on hyvin yksiselitteinen. Sen sisältöä tarkentaa vaatimus, jonka mukaan muualla kuin vapaan metsästysoikeuden alueella voidaan samalle alueelle myöntää pyyntilupa vain yhden hakemuksen perusteella (ML 26.2 §).

Metsästysoikeuden kannalta ongelmallisen kysymyksen muodostavat tilanteet, joissa samaan alueeseen on tehty useita päällekkäisiä metsästysvuokrasopimuksia ilman, että aikaisemmin tehtyä vuokrasopimusta on todistettavasti irtisanottu tai purettu. Tällaisissa tilanteissa riistaviranomaiset helposti hylkäävät pyyntilupahakemuksen puuttuvan metsästysoikeuden nojalla. Menettelyä voidaan monissa tapauksissa arvostella.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta on riidanalaisuuteen vedoten kokonaan tai osittain hylännyt valitukset 8.10.1996 dnrot 397/4/96 ja 401/4/96, 9.10.1997 dnro 271/4/97, 27.11.1997 dnro 292/4/97, 26.11.1998 dnro 390/4/98, erityisesti 22.9.2005 dnro 294/4/2005, 23.11.2006 dnro 298/4/2006 ja 19.10.2006 dnro 330/4/2006. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta luki riidanalaisia alueita metsästysalueeseen 22.10.1999 dnro 221/4/99 (aiemmat vuokrasopimukset osoitettiin puretuiksi), 14.11.2003

dnro 272/4/2003 (pelkät päällekkäiset vuokrasopimukset eivät riittäneet riitauttamaan) ja korkein hallinto-oikeus 7.4.2005 taltio 765 dnro 2665/1/04 (pelkkä väite alueen riidanalaisuudesta ei riittänyt). Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta jätti 28.10.1999 ratkaisulla dnro 267/4/99 tutkimatta yleisen tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvana valituksen, joka perustui metsästysoikeutta koskevaan riita-asiaan. Katso myös maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan 14.9.2000 antamaa ratkaisua dnro 241/4/2000, joka koski hirvenmetsästysoikeutta kuolinpesäsään kuuluvalla kiinteistöllä ja yhteisellä vesialueella.

Yleisten esineoikeudellisten periaatteiden mukaan kahden kilpailevan sopimuksen kesken aikaprioriteetti ratkaisee, ellei aikaisemman sopimuksen voimassaolon päättymistä voida luotettavasti osoittaa. Jos siis riistaviranomaiselle esitetään kaksi samaa aluetta koskevaa vuokrasopimusta, aikaisempi sopimus on aikaprioriteetin nojalla ensisijainen, ellei myöhemmän sopimuksen tekijä pysty osoittamaan kirjallisella irtisanomis- tai purkutoistuksella, että aikaisemman sopimuksen voimassaolo on päättynyt.

Pelkkä riitaisuus tai päällekkäiset vuokrasopimukset eivät oikeuta riistaviranomaista jättämään aluetta huomiotta. Asiakirjojen mukaan metsästysoikeuden omaavan hakijan hakemuksen hylkääminen pelkästään sillä perusteella, että naapuriseura on tehnyt voimassa olevan sopimuksen päälle uuden vuokrasopimuksen, merkitsisi käytännössä sitä, että riistaviranomainen ottaa kantaa metsästysoikeuteen ja ylittää näin toimivaltansa. Menettelyn moitittavuutta ei lievennä se, että alueen käyttö evätään molemmilta osapuolilta.

Metsästysviranomaisen ei ole tarpeen kantaa huolta metsästysoikeudesta sikäli kuin se ei selviä asiakirjoista. Yleisen tuomioistuimen tehtävä on vahvistaa se kenelle metsästysoikeus kuuluu ja se voi myös määrätä korvauksia siitä, jos joku jonkun toisen syystä on oikeudettomasti estynyt metsästysoikeuttaan käyttämästä. Toisin sanoen pyyntilupamenettelyssä mahdollisesti oikeudetonta hyötyä saanut voi joutua sen yleisen tuomioistuimen päätöksellä myöhemmin korvaamaan loukatulle. Yleisellä tuomioistuimella on asian käsittelyn aikana mahdollisuus antaa väliaikaismääräys siitä kenellä on oikeus metsästää alueella (ML 16 §).

Oma lukunsa ovat alkuperäiskansojen ja ns. erityisperustaiset metsästysoikeudet. Niihin nojautuvilla hakemuksilla ei ole ollut pyyntilupamenettelyssä menestystä. Ottamatta kantaa näiden oikeuksien olemassaoloon ja sisältöön viittaa asiaa koskeviin erityistutkimuksiin.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta on hylännyt 25.10.2000 dnro 246/4/2000 ja korkein hallinto-oikeus 31.12.2002 taltio 3484 dnro 515/3/02 lappalaisuuteen perustuvaan metsästysoikeuteen nojautuvat pyyntilupahakemukset ja niistä tehdyt valitukset sekä maaseutuelinkeinojen valituslautakunta 29.9.2005 dnro 299/4/2005 ja 5.1.2007 dnro 303/4/2006 ns.

erityisperustaisiin nautintaoikeuksiin nojautuvat pyyntilupahakemukset ja niistä tehdyt valitukset.

4.4.2.1.2 Alueen vähimmäiskoko

Metsästysalueen on oltava vähintään tuhat hehtaaria, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että hirvenmetsästys on vahvasti järjestäytyneitä toimintaa. Vain harvoilla maanomistajilla valtiota, eräitä yhtiöitä ja yhteismetsiä lukuun ottamatta on hallussaan vähimmäiskoon edellyttämää määrää metsästysmaita. Hirvenmetsästysmahdollisuuksien tarjoaminen on tämän johdosta metsästysseuratoiminnan ydinalueita.

Puhtaasti vähimmäiskokoa koskevia maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisuja ovat ratkaisut, joissa hakija on jäänyt kokonaan vaille haettuja pyyntilupia. Ks. maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisut 30.8.1995 dnro 314/4/95, 19.9.1996 dnro 337/4/96, 8.10.1996 dnro 397/4/96 ja 401/4/96, 22.10.1999 dnro 221/4/99, 21.9.2000 dnro 229/4/2000, 18.9.2003 dnro 205/4/2003, 22.9.2005 dnro 294/4/2005 ja 19.10.2006 dnro 330/4/2006 sekä korkein hallinto-oikeus 2.11.2001 taltio 2718 dnro 3283/3/00 ja 7.4.2005 taltio 765 dnro 2665/1/04. Sääntöjen noudattamisen jälkikäteiseen valvontaan liittyy Helsingin hovioikeuden ratkaisu 11.8.1998 R 98/70, missä metsästäjien todettiin syyllistyneen rangaistavaan tekoon heidän metsästettyään vähimmäispinta-alaa täyttämättömillä erillisillä ns. sirpalealueilla.

Joissakin tilanteissa tuhannen hehtaarin vaatimuksesta voidaan poiketa, mutta vain maa- ja metsätalousministeriön päätöksen mukaisesti (ML 27 §).

Maa- ja metsätalousministeriön määräys 18.4.1994 dnro 1891/772/1994 - poikkeukset hirvieläinten metsästysalueen suuruuteen

”Hirvieläimen pyyntilupa voidaan myöntää metsästyslain (615/93) 27 §:n 1 momentissa sanottuja metsästykseseen käytettävän alueen vähimmäispinta-aloja pienemmille alueille mikäli alue on metsästykseseen sopiva, yhtenäinen ja

- 1) alue on hirvieläinten kulun estävällä aidalla aidattu,
- 2) alue on tieyhteyttä vailla oleva saari tai
- 3) alue on asutuksen tms. hirvieläinten kulun estävän seikan pysyvästi ympäröimä ja hirvieläinkannan vähentäminen metsästäjällä on hirvien alueella aiheuttamien huomattavien vahinkojen estämiseksi tärkeää.”

Alueen vähimmäiskoon osalta on olemassa joitakin tilanteita, jotka vaativat erityistä huomiota mietittäessä vähimmäiskoon täyttymistä. Vapaan metsästysoikeuden alueilla on tavallista, että yksityismaat rajoittuvat valtion maihin. Vaikka yksityismaat eivät yksin täyttäisi vähimmäispinta-alavaatimusta, vähimmäispinta-alavaatimus voi tulla täyteen yhdessä valtion

maiden kanssa. Yhtenäisyysvaatimus saattaa osaltaan asettaa rajoja tälle tulkinnalle.

Tilanne voi olla myös päin vastoin eli yhtenäisen valtion maan koko voi olla alle 1 000 hehtaaria, mutta yhdessä siihen rajautuvien yksityismaiden kanssa se voi täyttää vähimmäispinta-alavaatimuksen. Vapaan metsästys-oikeuden ulkopuolelle jäävissä kunnissa valtio voi pinta-alasta riippumatta päättää kenelle se hirvenmetsästysoikeuden tällaisella alueella vuokraa. Vapaan metsästysoikeuden alueilla päätösvalta rajautuu alle tuhannen hehtaarin sirpalealueisiin.

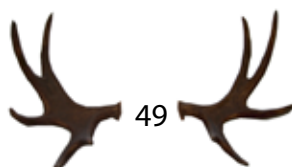
Vapaan metsästysoikeuden alueilla vapaan metsästysoikeuden haltijoilla on periaatteessa metsästysoikeus alle 1 000 hehtaarin alueella, mutta alueen pienuudesta johtuen he eivät voi metsästää hirveä alueella (ML 26 § verr. MA 6 §). Valtio voi nähdäkseen vapaan metsästysoikeuden estämättä luovuttaa hirvenmetsästyksen osalta yksinoikeuden sille, jonka maiden sisällä sirpalealue on (ML 45.1 § ja 46.2 §). Vapaan metsästysoikeuden haltijoiden oikeuksia ei metsästysoikeuden luovutuksella näissä tapauksissa loukata.

Asia on hieman mutkikkaampi, jos sirpalealue rajautuu esimerkiksi kahden tai useamman hakijaseuran maihin, joiden kaikkien jäsenistä osalla on vapaa metsästysoikeus valtion sirpalealueeseen. Valtion maiden metsästäjän pääluvun mukainen jako tulee kyseeseen, vain alueen vähimmäiskoon ylittävillä valtion alueilla (MA 6.3 §). Vähimmäispinta-alan alittavilla valtion alueilla on lisäksi voimassa yhden hakemuksen periaate (ML 27.3 §).

Jos seurat ovat yhteisluvassa, ongelmaa ei ole, sillä ne voivat keskenään sopia, miten ne alueella metsästävät ja miten alueen perusteella saadut luvat jaetaan. Jos taas on kyse kilpailevista hakijoista, valinta kilpahakijoiden kesken lienee valtion edustajien asia ottaen huomioon ML 45.1 § ja 46.2 §:n säännökset. Mitään estettä ei ole sillekään, että sirpalealue jaetaan määrääloihin eli jokainen kilpahakija saa osan maista hyödykseen. Sellainen tilanne ei kuitenkaan ole lain mukaan mahdollinen, että valtion vähimmäispinta-alan alittavalla alueella olisi voimassa samanaikaisesti useita pyyntilupia.

4.4.2.1.3 Alueen yhtenäisyys

Alueen yhtenäisyys tarkoittaa sitä, ettei alue saa muodostua erillisistä alle tuhannen hehtaarin alueista. Hirvenmetsästyksessä tuhannen hehtaarin yhtenäinen alue on vielä varsin pieni metsästystä ajatellen. Neliön muotoisena alue on reilu kolme kilometriä sivuiltaan.

Metsästyksen kannalta olisi tärkeää, että alue on reilun kokoinen, jotta ensinnäkin pyynti itsessään olisi mielekästä ja kaikissa muodoissaan mahdollista. Pienillä alueilla metsästäjät onnistuvat usein häiritsemään toisiaan ja vaaratilanteita syntyy helpommin.

Pienillä alueilla yhteislupa on hyvä menettely turvata järjestäytynyt ja turvallinen pyynti. Yhteisluvan vetäjä on yleensä koko porukan yhteinen ylin metsästyksenjohtaja, jonka vastuulla on, että pyynti alueilla tapahtuu häiriöttä ja turvallisesti. Yhteisluvassa tai sen ulkopuolella on lisäksi mahdollista järjestellä metsästysalueita metsästyslupien tai metsästysoikeuden siirtojen avulla.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan 4.10.2000 antaman ratkaisun dnro 240/4/2000 mukaan alueen yhtenäisyyden kannalta naapurimetsästyseuralta siirtona saatu metsästysoikeus on samassa asemassa kuin suoraan maanomistajalta itse hankittu metsästysoikeus. Riistanhoitopiiri ei olisi siten saanut hylätä hakemusta puuttuvan yhtenäisyyden vuoksi.

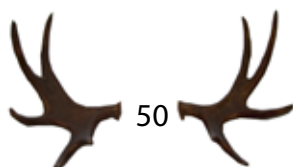
Lähtökohtaisesti alueen yhtenäisyys tarkoittaa kiinteistörekisteriyksiköiden liittymistä toisiinsa yhtenäiseksi vähimmäispinta-alan täyttäväksi alueeksi. Tällainen vaatimus ei ole käytännössä läpivietävissä, joten yhtenäisyysvaatimuksen täyttämisen arvioiminen on viime kädessä kokonaisharkintaa.

Alueen yhtenäisyyden osoittaminen onnistuu parhaiten kiinteistörekisterikartalla, johon on merkitty kiinteistörekisteriyksiköiden rajat. Toisiinsa rajautuvat kiinteistörekisteriyksiköt, joilla on yhteinen ulkoraja täyttävät lähtökohtaisesti yhtenäisyysvaatimuksen.

Yhteinen kulmapyykki periaatteessa riittää yhtenäisyysvaatimuksen täyttämiseksi. Alla olevissa maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisuissa on katsottu, ettei yhteinen rajapyykki riitä yhtenäisyysvaatimuksen täyttämiseksi. Ratkaisut herättävät tietysti kysymyksen siitä, kuinka monta senttimetriä yhteistä rajaviivaan pitää olla yhtenäisyysvaatimuksen täyttämiseksi tai onko olemassa jotakin muita objektiivisia harkintaa ohjaavia kriteereitä.

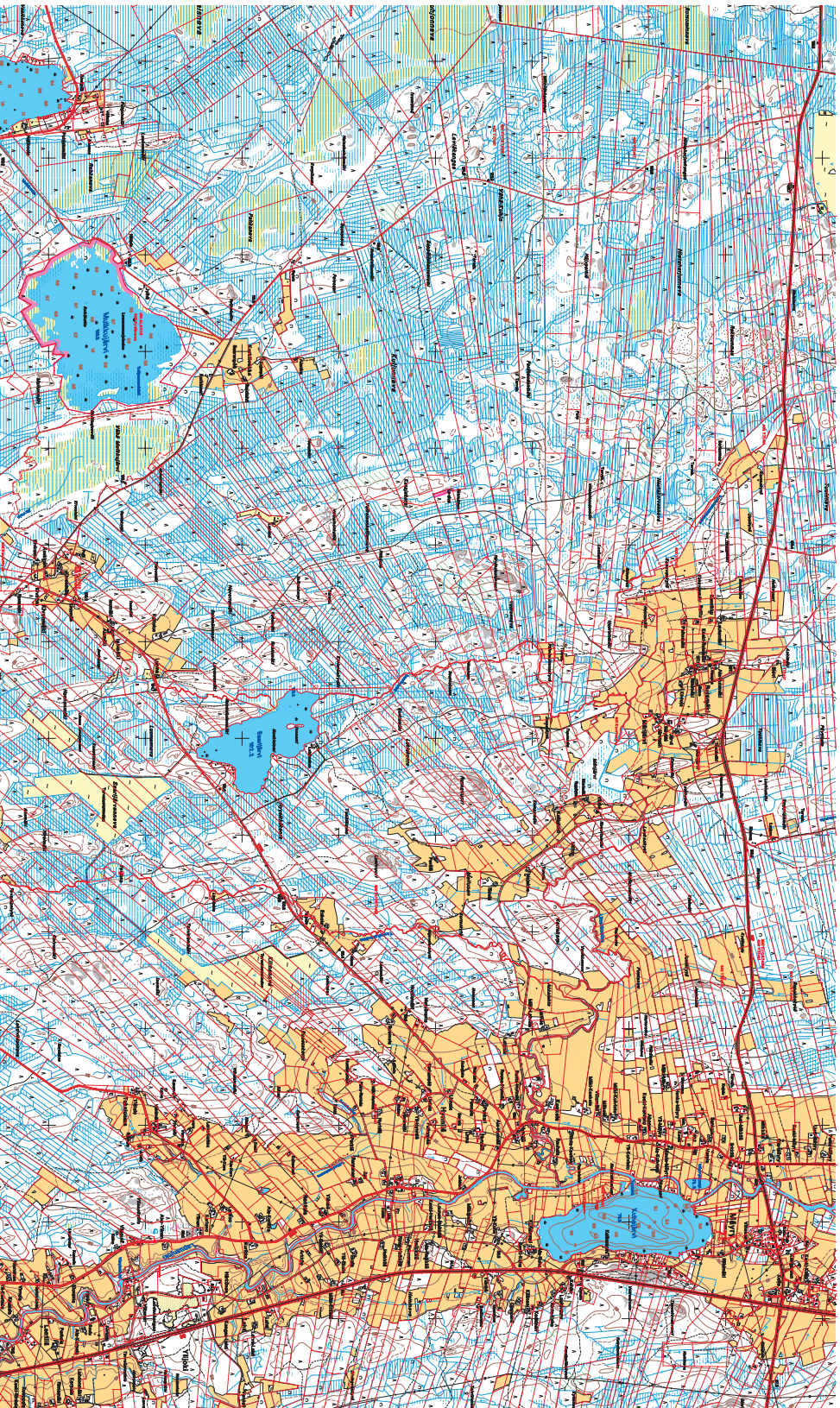
Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta 19.9.1996 dnro 337/4/96 ja 9.11.2006 dnro 347/4/2006 sekä korkein hallinto-oikeus 7.4.2005 taltio 765 dnro 2665/1/04.

Ratkaisuja on hyvä peilata kysymykseen yleisten teiden halkomien metsästysalueiden yhtenäisyyteen. Vaikka yleisen tien alue kuuluu valtiolle ja on itsenäinen kiinteistörekisteriyksikkö, niiden ei katsota katkaisevan alueiden yhtenäisyyttä, vaikka hakijalla ei olisikaan metsästysoikeutta tiealueeseen, mutta metsästysmaat jakautuvat molemmille puolille tietä. Tiehallinnon kannan mukaan tiealueen metsästysoikeudesta määrääminen ei tulisi edes kyseeseen, koska tieltä tai tielle taikka tien yli ei saa ampua (ML 25.3 § – Tiehallinnon muistio 12.9.2006 Aila Lohikivi).

Pyyntilupa

© Maanmittauslaitos, lupa nro 496/MML/09 Pohjakartta © Maanmittauslaitos

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan 7.12.2007 antama ratkaisu dnro 204/4/2007 liittyy ohaisen kartan mukaiseen sarkakiinteistöalueeseen. Tässä vaiheessa en halua ottaa tarkemmin kantaa asiaan sillä sitä käsitellään parhaillaan korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Hirvenmetsästysalueen yhtenäisyys ja pinta-ala selviää parhaiten maanmittauslaitoksen karttajärjestelmien avulla. Asian havainnollistamiseksi yllä oleva kartta on vektoroidussa muodossa.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan 7.12.2007 antamassa ratkaisussa dnro 204/4/2007 sen sijaan pitkät ja kapeat sarkakiinteistöt katkaisivat yhtenäisyyden. Valittajan mukaan yhtenäinen alue on noin 2 000 hehtaaria ja alueiden kokonaispinta-ala noin 3 000 hehtaaria. Oheinen kartta on samalta alueelta. Ei lainvoimainen.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisukäytännön valossa näyttäisi siltä, ettei vesialue katkaise alueen yhtenäisyyttä, jos hakijalla on metsästysoikeus myös vesialueeseen. Vesistöt ovat kiinteistörekisteriyksiköitä siinä kuin maa-alueet. Metsästysoikeuden saaminen vesialueeseen edellyttää yleensä sopimusta kalastuskunnan tai osakaskunnan kanssa.

Jos metsästysoikeutta vesialueeseen ei ole, asia on harkinnanvaraisempi. Kapeiden jokien ja uomien osalta tuntuisi kohtuuttomalta vaatia metsästysoikeutta vesialueeseen edellytyksenä pyyntiluvan myöntämiselle.

Vesialue ei katkaissut yhtenäisyyttä maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan 27.11.1997 antaman ratkaisun dnro 292/4/97 mukaan, koska hakija on osoittanut omaavansa metsästysoikeuden vesialueeseen. Vesialue katkaisee yhtenäisyyden maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisuisa 7.11.2002 dnro 232/4/2002, 18.9.2003 dnro 206/4/2003 ja 22.9.2005 dnro 294/4/2005.

Edellä alueen kokoa käsiteltäessä otettiin esille esimerkki valtion alueeseen liittyvästä yksityismaasta, joka täyttää vähimmäispinta-alan yhdessä valtion maan kanssa tilanteissa, joissa hakijalla on metsästysoikeus molempiin alueisiin. Vastaavasti käsiteltiin myös tilanne, missä yhtenäinen valtion maa on alle 1 000 hehtaaria. Yksityismaat voivat yhdessä valtion maiden kanssa muodostaa kiinteistörekisterikartalla yhtenäisen alueen.

Valtion alueet ovat vapaan metsästysoikeuden alueilla usein laajoja, jolloin ongelmaksi saattaa osoittautua tilanne, missä yksityismaasirpaleet ovat kaukana sieltä, missä pyyntiä tosiasiallisesti harjoitetaan. Yhtenäisyys kiinteistörekisterikartalla ei välttämättä aina tarkoita sitä, että pyyntialue on yhtenäinen.

4.4.2.1.4 Alueen sopivuus

Alueen sopivuus hirvenpyyntiin voi olla kyseenalainen silloin, kun kiinteistörekisteriyksikkö on tontti, yleinen alue, tiealue tai sen liitännäisalue. Rakennetut asemakaava- ja rantakaava-alueet voivat myös osoittautua hirvenmetsästyksen sopimattomiksi. Näissä tapauksissa sopimattomuuden syynä on yleensä turvallisuus tai sen puute. Yleensä nämä alueet karsiutuvat pois pyyntipinta-alasta jo sillä perusteella, ettei hakijalla ole oikeutta metsästää niillä.

Korkeimman hallinto-oikeuden 7.4.2005 antamassa ratkaisussa taltio 765 dnro 2665/1/04 arvioitiin alueen vähimmäiskokoa ja yhtenäisyyttä. Vähimmäiskoko ja yhtenäisyys olisivat ilmeisesti täyttyneet, mutta ainoastaan ratahallintokeskukselta metsästyskäyttöön vuokratun 50-100 metriä leveän rata-alueen avulla. Riistanhoitopiiri ei antanut lupaa ja maaseutuleinkeinojen valituslautakunta hylkäsi valituksen.

Maaseutuleinkeinojen valituslautakunnan 9.11.2006 antamassa ratkaisussa dnro 347/4/2006 kiinnitettiin huomiota siihen, että hakijan metsästysalueeseen sisältyi asuntoalue (ML 25 §).

Yhteisten alueiden hirvenmetsästysoikeus voi olla vuokrattuna. Vesikasvit ovat hirven kesäaikaista herkkua eli tiettyyn rajaan asti vesistöt voivat olla hirvien ruokailualueita. Hirviä metsästetään saaristossa ja siellä vesistöä myös käytetään metsästyksen.

Vesialue voi helposti täyttää vähimmäispinta-ala- ja yhtenäisyysvaatimuksen. Usein pyyntiluvat jaetaan pyyntipinta-alojen suhteessa. Vesipinta-alojen rajoitukseton hyväksyminen pyyntipinta-alaan saattaa vääristää joillakin alueilla jakoperusteita. Tällöin joudutaan ääritapauksissa arvioimaan alueen sopivuutta tai soveltumattomuutta pyyntiluvan myöntämisperusteeksi, koska alue soveltuu metsästyksen vain rajoituksin.

Jos alue katsotaan pääsääntöisesti metsästyksen soveltumattomaksi eikä sitä huomioida pyyntilupien jakoperusteena, sitä ei tulisi välttämättä karsia pois lupa-alueesta ainakaan siellä missä vesistöjä käytetään metsästyksen, koska tällöin metsästäjät eivät voisi kulkea vesistöissä metsästystarkoituksessa (ML 36 § ja 74.2,6 § ja MA 4 §).

Saaristometsästystä koskevat asiat maaseutuleinkeinojen valituslautakunta 21.9.2000 dnro 229/4/2000 ja 25.10.2007 dnro 227/4/2007.

4.4.2.2 Yhdenvertaisuus- ja tasapuolisuusvaatimus

Yhdenvertaisuus- ja tasapuolisuusvaatimus on toiseksi yleisin oikeuskysymys maaseutuleinkeinojen valituslautakunnalle tulevissa pyyntilupavalituksissa. Näitä valituksia on noin viidennes kaikista hirvieläinten pyyntilupia koskevista valituksista. Yhdenvertaisuus- ja tasapuolisuusvalituksista on hyväksytty suurempi osa kuin hirvikannan kokoa, rakennetta ja kohdentumista koskevista valituksista.

Yhdenvertaisuutta ja tasapuolisuutta koskevissa asioissa valituksista on hyväksytty noin 30 % ja hylätty 60 % kun vastaavat luvut hirvikannan kokoa, rakennetta ja kohdentumista koskevissa valituksissa ovat olleet hyväksytyjen osalta noin 25 % ja hylättyjen osalta 70 %.

Yhdenvertaisuus- ja tasapuolisuusvaatimusta koskevat valitukset liittyvät usein metsästäjien keskinäisiin kiistoihin, joiden seurauksena riistanhoi-

toyhdistyksissä ja riistanhoitopiireissä valtaa pitävät ryhmittymät pyrkivät käyttämään asemaansa kiistakumppaneidensa pyyntimahdollisuuksien heikentämiseen. Keinot ovat monet ja laillisuusvalvonnalla on selvästi vaikeuksia löytää totuuden jyvää valitusten ja lausuntojen joukosta.

Yksityiseen maanomistukseen perustuva metsästysoikeus, valtion maanomistukseen perustuva metsästysoikeus ja lakiin perustuva vapaa metsästysoikeus ovat varallisuus oikeudellisia arvoja, joita pyyntilupaviranomaisen on kyettävä käsittelemään pyyntilupien jaossa tasapuolisesti siten, ettei ketään aseteta perusteetta eriarvoiseen asemaan.

Viranomaisten harkintavallan yleisenä rajoitusperiaatteena yhdenvertaisuusperiaate on hyvin vakiintunut. Kansainväliset ihmisoikeussopimukset edellyttävät esimerkiksi, ettei ihmisiä aseteta perusteettomasti eri asemaan varallisuuden tai omaisuuden perusteella (EIS 14 artikla ja KP-sopimus 2.1 artikla). Suomen perustuslaki ei nimenomaan kiellä eriarvoista kohtelua omaisuuden tai varallisuuden perusteella (PL 6 §), mutta oikea tulkinta lie nee se, ettei eriarvoisen kohtelun perustana voi olla se onko joku ”köyhä” vai ”rikas”. Tässä tapauksessa ’oikeutta metsästää’ tulee arvioida samalla tavalla hakijasta riippumatta.

Pyyntilupajärjestelmän asiallinen sisältö liittyy hirvikannan säätelyyn. Lähtökohta on ollut hirvikannan suojaaminen liialliselta pyynniltä. Esimerkiksi 1970-luvun alussa hirvikanta jouduttiin liiallisen pyynnin seurauksena paikoin rauhoittamaan. Lähellä samaa tilannetta oltiin 1990-luvun alussa. Pyyntilupajärjestelmän ajatellaan asettavan rajat metsästysoikeuden haltijoilla olevan oikeuden käytölle.

Valtion edustajana toimiva riistanhoitopiiri ei pyyntilupia jakaessaan päättä hirvieläinten omistusoikeudesta. Valtio ei omista hirviä, kuten usein näkee väitettävän. Käytännössä pyyntilupa liittyy myös kysymykseen hirven omistusoikeudesta sikäli, että metsästysoikeuden haltija voi saada omakseen metsästämänsä hirven vain, jos metsästys on tapahtunut pyyntiluvan nojalla. Metsästysoikeuden nojalla, mutta ilman pyyntilupaa metsästetty hirvi menee valtiolle (ML 80 §).

Jos pyyntilupaviranomainen perusteetta asettaa metsästysoikeuden haltijan huonompaan asemaan suhteessa muihin hakijoihin, menettely loukkaa hakijan metsästysoikeutta eli kyse on perustaltaan omaisuudensuojan loukkauksesta. Jotta tällaisilta loukkauksilta vältyttäisiin, yleisenä pyyntilupien jakoperiaatteena on hakemuksen perustana olevan metsästysoikeuden kattamat pyyntipinta-alat. Hakijoiden tulisi saada osuutensa pyyntiluvista metsästysoikeuden kattamien pyyntipinta-alojen suhteessa. Tämä ajatus käy hyvin yksiselitteisesti ilmi lakitekstistä: ”Hirvieläimen pyyntilupa myönnetään sellaiselle hakijalle tai hakijoille, joilla on kyseisellä alueella oikeus metsästää hakemuksessa tarkoitettua hirvieläintä” (ML 27 §).

Hirvitalousalueen koolla ei pitäisi olla merkitystä siihen, miten luvat hakijoiden kesken jaetaan. Hirvitalousalueen koolla voi olla merkitystä arvioitaessa hirvikannan säätelyn edellyttämää lupamäärää. Sillä ei ole merkitystä, onko hirvitalousalue kokonaisuudessaan metsästyskäytössä. Toisin sanoen maanomistaja ei voi estää hirvikannan verotusta kieltäytymällä vuokraamasta maitaan hirvenmetsästykseseen (vrt. toisin Härkönen (Hirvikantojen hoito 2006, s. 95 ja 98)). Maanomistaja voi kyllä estää metsästyksen mailaan ja sen, että maita käytetään hyväksi pyyntilupia haettaessa.

Mikäli lupaviranomainen lukee lupalaskelmassa vuokraamattomat alueet jonkin hakijan hyväksi ilman, että tällä on oikeutta metsästää kyseisellä alueella, viranomainen itse asiassa loukkaa kyseisten maanomistajien metsästysoikeutta. Maanomistajan oikeuksiin kuuluu kieltää metsästyksensä maillaan ja oikeus pitää sisällään myös sen, ettei maita voida käyttää esimerkiksi pyyntilupien saamiseksi jollekin tietylle hakijalle. Lain mukaan hirvieläimen pyyntilupa myönnetään sellaiselle hakijalle tai hakijoille, joilla on kyseisellä alueella oikeus metsästää hakemuksessa tarkoitettua hirvieläintä (ML 26.2 §). Säännös on hyvin yksiselitteinen ja selkeä.

Esimerkki. Lapin riistanhoitopiirin alueella pinta-alojen vääristely ja metsästysoikeuksilla sumplaaminen on hyvin yleistä. Esimerkiksi Rovaniemen seudun rhy:n Ranuantien loholla on pitkään ollut varsin epämääräinen menettely käytössä. Vuoden 2008 lupalaskelmassa lohkon hirvitalousalueen kooksi on vahvistettu 146 000 hehtaaria, hakijoiden metsästyslupien tai metsästysoikeuksien kattamien yksityismaiden pinta-alaksi 88 736 hehtaaria, hakijoiden metsästyslupien tai metsästysoikeuksien kattamaksi valtionmaiden pinta-alaksi hakijasta riippuen 44 384, 52 000 tai 52 520 hehtaaria ja hirvitalousalueen kaatolupamääräksi 366 lupaa. Luvat jaetaan yksityismailla niiden suhteellisen osuutena 88 736 hehtaaria / 146 000 hehtaaria * 366 lupaa eli 222 lupaa. Valtion maan osuus on saatu vähentämällä kokonaislupamäärästä yksityismaiden osuus 366 lupaa - 222 lupaa eli 144 lupaa.

Valtion maiden laskelmassa käytetty pinta-ala ei ole mikään edellä ilmoitetuista, vaan 146 000 hehtaaria - 88 736 hehtaaria eli 57 264 hehtaaria. Erytisen ongelmalliseksi laskelman tekee se, että siinä käytetyt pinta-alat eivät pidä paikkaansa. Hirvitalousalueen todellinen koko on nimittäin alle 140 000 hehtaaria ja maanmittauslaitoksen ilmoittama valtion maiden pinta-ala on 39 336 hehtaaria. Jos yksityismaiden pinta-alan oletetaan pitävän paikkansa hirvitalousalueesta on metsästyskäytössä 39 336 hehtaaria + 88 736 hehtaaria eli 128 072 hehtaaria. Hirvitalousalueen kokoa ei tulisi sotkea lupalaskelmaan ollenkaan, vaan lain mukainen lupajako toteutuisi metsästyskäytössä olevien pinta-alojen eli metsästysoikeuksien suhteessa. Yksityismailla tulisi 88 736 hehtaaria / 128 072 hehtaaria * 366 lupaa eli 254 lupaa. Valtion maille vastaavasti 39 336 hehtaaria / 128 072 hehtaaria * 366 lupaa eli 112 lupaa. Esimerkissä lupamäärä 366 lupaa otetaan annettuna, mutta jos on ollut tarkoitus kaataa tietty määrä hirviä pinta-alayksikköä

kohden lupamäärä olisi eri käytettäessä hirvitalousalueen todellista pinta-alaa.

	Esimerkin laskelma	Lainmukainen laskelma
A Hirvitalousalue	146000	139000
B Hirvikanta (hirvi/1000 ha)	3,27	3,365
C Vasatuotto (%)	45%	45%
D Luonnollinen poistuma (%)	5%	5%
E Metsästettävä kanta	658	644
F Tavoitetiheys (hirvi/1000)	2	2
G Metsästettävät hirvet	366	366
H Vasaosuus (%)	40%	40%
I Pyyntiluvat	293	293
J Yksityismaat	88736	88736
K Yksityismaiden luvat	178	203
L Valtion maat	57264	39336
M Valtion maiden luvat	115	90
N Metsästyskäytössä oleva alue	146000	128072

Esimerkin lupalaskelmasta löytyy erilaisia versioita Lapin eri riistanhoitoyhdistyksistä aina sen mukaan, kuka missäkin riistanhoitoyhdistyksessä on vallassa. Periaatteessa tämä lukukikkailu on sovellettavissa koko maassa ja riippumatta siitä onko haussa valtionmaita.

Käytännössä pyyntilupien jakaminen on varsin mielivaltaista ja vailla asianmukaista laillisuusvalvontaa. Edellä esimerkkinä esitetyn kaltaisen menettelyn lainmukaisuutta on testattu asianosaisen oikeuksien turvaamiseen ja virkamiesten toiminnan lainmukaisuuden valvontaan keskittyvin keinoin. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta, korkein hallinto-oikeus ja eduskunnan oikeusasiamies ovat hyväksyneet edellä kuvatun menettelyn. Katso esimerkiksi korkeimman hallinto-oikeuden Rovaniemeä koskevaa ratkaisua 21.2.2005 taltio 354 dnro 3504/1/03 tai Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen Tervolaan koskevaa ratkaisua 28.5.2007 dnro 2415/4/05.

Yhdenvertaista kohtelua koskevia hyväksytyjä valitusratkaisuja maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan käytännöstä löytyy seuraavasti: 10.9.1997 dnro 241/4/97, 18.9.1997 dnro 229/4/97, 9.10.1997 dnro 265/4/97, 3.10.2001 dnro 277/4/2001 ja dnro 300/4/2001, 18.10.2001 dnro 301/4/2001, 25.10.2001 dnro 310/4/2001, 7.11.2003 dnro 276/4/2003 ja 20.11.2008 dnro 275/4/2008 sekä korkein hallinto-oikeus 17.11.1999 taltio 3075 dnro 4467/3/98. Yhdenvertaista kohtelua koskevia hylättyjä ratkaisuja löytyy seuraavasti: 8.10.1996 dnro 382/4/96, 16.9.1999 dnro 215/4/99, 7.10.1999 dnro 244/4/99 ja 252/4/99, 28.11.2001 dnro 317/4/2001 ja 318/4/2001, 19.9.2002 dnro 196/4/2002, 14.11.2002 dnro 244/4/2002, 16.10.2003 dnro 265/4/2003, 23.10.2003 dnro 282/4/2003, 16.10.2008 dnro 261/4/2007, 6.11.2008 dnro 228/4/2008 ja dnro 243/4/2008, 13.11.2008 dnro 227/4/2008, 229/4/2008 ja 232/4/2008 sekä korkein hallinto-oikeus 20.1.2000 taltio 89 dnro 3890/3/99, 31.3.2003 taltio 776 dnro 47/3/02, 31.3.2003 taltio 777 dnro 61/3/02 ja 10.3.2008 taltio 477 dnro 1239/1/07.

Metsästyslaki edellyttää, että pyyntilupaviranomainen kiinnittää erityistä huomiota metsästysmahdollisuuksien tasapuoliseen jakamiseen vapaan metsästysoikeuden alueilla (ML 26 §). Säännös liittyy valtion vapaan metsästysoikeuden alueille niiden pyyntipinta-alojen mukaisesti tulevan pyyntilupaosuuden jakamiseen.

Säännös ei oikeuta jakamaan yksityismaiden pyyntilupaosuutta tasapuolisuuden nimissä valtion mailla pyytävälle (Ks. Pulliainen ja Saario (Metsästyslaki 1993, s. 97)).

Näin asia on ratkaistu maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisuis-
sa 3.10.2001 dnro 262/4/2001 ja 16.10.2003 dnro 265/4/2003.

Valtion mailla pyytävät yksityismaaseurojen metsästäjät saattavat tasapuolisuusarvioinnin seurauksena muun metsästysmahdollisuutensa ansiosta joutua tyytymään pienempään pyyntilupaosuuteen valtion alueen lupapotista, vaikka heillä olisi vapaa metsästysoikeus tai valtiolta ostettu metsästyslupa.

Hirvieläinten niukkojen metsästysmahdollisuuksien tasapuoliseksi jakamiseksi on kehitetty erilaisia hyvitysmalleja. Säännösperstana ovat tällöin metsästyslain ja -asetuksen niukat säännökset (ML 6 §, 8 § ja 26 § sekä MA 6 §).

Suurin osa hyvitysmalleista pyrkii ottamaan huomioon lupien jakoon osallistuvien muut metsästysmahdollisuudet. Mallit ovat toiminnaltaan progressiivisia: mitä paremmat ovat muut metsästysmahdollisuudet, sitä suurempi on vähennys valtion alueen lupamääristä.

Yksi malleista ei suhteudu muuhun metsästysmahdollisuuteen, eli se on lineaarinen. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikilta niiltä, joilla on muita metsästysmahdollisuuksia, vähennetään lupia yhtä paljon riippumatta muiden metsästysmahdollisuuksien määrästä.

Mallien toiminnan ymmärtämiseksi on hyvä olla selvillä, että valtion vapaan metsästysoikeuden alueilla metsästäjät jakautuvat eri ryhmiin seuraavasti:

- 1) vapaan metsästysoikeuden haltijat, joilla ei ole muuta metsästysmahdollisuutta (vrt. ML 8 ja 26 § sekä MA 6 §);
- 2) vapaan metsästysoikeuden haltijat, joilla on muu metsästysmahdollisuus (vrt. ML 8 ja 26 § sekä MA 6 §);
- 3) valtiolta metsästyslupan hankkineet, joilla ei ole muuta metsästysmahdollisuutta (vrt. ML 6, 8, 26, 45.1 ja 46.2 § sekä MA 6 §); ja
- 4) valtiolta metsästyslupan hankkineet, joilla on muu metsästysmahdollisuus (vrt. ML 6, 8, 26, 45.1 ja 46.2 § sekä MA 6 §).

Perinteinen ja jo pitkään käytössä ollut malli metsästysmahdollisuuksien tasapuoliseksi jakamiseksi on ollut valtion mailla metsästäville seurueille asetettu vähimmäiskoko. Metsästysseurueen vähimmäiskoolta voidaan välttyä tilanteilta, joissa lupahakemuksia jouduttaisiin hylkäämään. Kaikki pääsevät metsälle, vaikka pyydettäviä eläimiä olisi yksi kymmeneen mieheen.

Metsästysseurueiden vähimmäiskoko on ollut esillä useissa maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisuisissa 18.8.1995 dnro 281/4/95 ja 304/4/95, 25.9.1996 dnro 376/4/96, 2.10.1996 dnro 385/4/96, 14.10.2004 dnro 236/4/2004, 29.11.2007 dnro 269/4/2007 ja 20.11.2008 dnro 269/4/2008 sekä korkein hallinto-oikeus 30.4.2001 taltio 984 dnro 2948/3/00, 28.1.2008 taltio 121 dnro 20/1/07 ja 25.11.2008 taltio 2984 dnro 82/1/08 (yksi ampuja). Metsästysseurueiden vähimmäiskoon vaatimus on jo vakiintunut ja yleisesti hyväksytty tapa taata metsästysmahdollisuuksien tasapuolinen jakaantuminen.

Huomiotta ei pidä myöskään jättää mahdollisuutta ohjata pyyntipainetta tasaisesti käytettävissä oleville eri metsästysalueille. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisukäytännössä on hyväksytty pyyntilupaehdot, joilla hakijan pyyntialuetta valtion mailla on rajattu.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta 11.10.2000 dnro 244/4/2000, 19.9.2002 dnro 196/4/2002, 20.11.2002 dnro 253/4/2002 ja 6.10.2005 dnro 304/4/2005.

Sekä yksityis- että valtionmailla metsästävien osalta valtionmaiden käyttö voi yksityismaiden sijainnin vuoksi olla sidottua tietylle alueelle, jos yksityismaat liittyvät valtion maihin. Tällöin valtionmaiden pyyntialueen osoittaminen toisaalta voi olla hakijan kannalta kohtuutonta.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta 4.10.2000 dnro 237/4/2000.

Yksi tasapuolisuuden takaamiseen tähtäävä ratkaisumalli tunnetaan Lapissa nimellä *Sallan malli*, jota on käytetty Sallan riistanhoitoyhdistyksessä vuodesta 1991 alkaen. Kun valtion alueella jaetaan lupia, hakijoista vähennetään laskennallisesti tietty määrä ampujia per yksityismailla saatu lupa. Hakija osallistuu jäljelle jääneellä määrällä valtion maan potin pääluvun mukaiseen jakoon. Sallassa vähennys on ollut kaksi ampujaa per yksityismaiden hirvilupa. Sallan riistanhoitoyhdistys oli yksi yhtenäinen pyyntialue, mutta sillä on ollut kaksi eri verotustehoaluetta.

Vuonna 1998 Sallan riistanhoitoyhdistys muutti puoltoperustetta siten, että paremmalla verotustehoalueella olevilta seuroilta vähennettiin neljä ampujaa ja huonommalla alueella kaksi ampujaa per yksityismailla saatu lupa. Lapin riistanhoitopiiri hylkäsi porrastetun vähennyksen ja pitäytyi vanhassa mallissa, jossa vähennys oli kaikilla hakijoilla kaksi ampujaa per yksityismailla saatu lupa. Myös maaseutuelinkeinojen valituslautakunta hylkäsi porrastetun vähennyksen 5.11.1998 antamissaan ratkaisuisissa dnrot

326/4/98, 328/4/98 ja 342/4/98. Perusteluissaan se totesi, ettei luvansaajien metsästysoikeus valtion mailla ole sidottu johonkin tiettyyn alueeseen eli toisin sanoen saman valtion alueen lupamäärän jaossa olisi ollut käytössä kaksi eri jakoperustetta.

Ampujavähennyksestä per yksityismaiden hirvilupa oli kysymys myös maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisussa 7.11.2007 dnro 223/4/2007, dnro 224/4/2007 ja dnro 242/4/2007. Valituksissa ns. maattomat valtion maan pyytäjät halusivat suuremman osan valtionmaan pyyntiluvista. Valitukset hylättiin.

Sallan mallin huono puoli on siinä, että vähennyksen suuruus riippuu lupamäärästä. Joidenkin riistanhoitoyhdistysten hirvilupamäärissä on huimia, jopa kymmenkertaisia heilahteluita muutamien vuosien periodilla. Sallan mallissa lupamäärän muutos vaikuttaa aina hakijoiden suhteelliseen osuuteen kokonaislupamäärästä, ellei vähennyksen määrää muuteta vastaavasti.

Rovaniemen seudun riistanhoitoyhdistyksessä vuonna 2001 käyttöön otettu *miesvähennysmalli* on hieman immuunimpi lupamäärien vaihtelulle. Siinä hakijoiden pääluvusta vähennetään laskennallisesti miehiä hakijan metsästysoikeuden kattamaa tuhatta yksityismaahehtaaria kohden. Lupamäärän vaihtelut eivät vaikuta hakijoiden keskinäiseen suhteelliseen osuuteen kokonaislupamäärästä.

Miesvähennysmalli syrjäytti Rovaniemen seudun riistanhoitoyhdistyksen taannoisen puheenjohtajan Hannu Lukkarilan³ kehittämän mallin. Mallin käyttöönotto synnytti valituksia, joihin 31.3.2003 antamissaan ratkaisussa taltiot 776 ja 777 ja dnrot 47/3/02 ja 61/3/02 korkein hallinto-oikeus pysytti Lapin riistanhoitopiirin päätöksen puoltoperusteiden osalta.

Syrjäytetyssä *Lukkarilan mallissa* Rovaniemen seudun riistanhoitoyhdistyksen alueen hirvet jaettiin yksityismaalle niiden pinta-alan suhteessa ja loput valtion alueen hirvinä metsästäjien pääluvun mukaan.

Rovaniemen riistanhoitoyhdistyksen alue on noin 800 000 hehtaarin suuruinen, mikä tarkoittaa sitä, että rajalta rajalle on matkaa toista sataa kilometriä. Alue on jaettu vanhastaan kuuteen eri lohkokon. Kullakin lohkokolla on omat hakijansa, joiden kesken lohkon luvat on jaettu. Yksityismaiden ja valtion maiden pinta-alojen suhde ei ole sama kaikilla lohkoilla. Lohkokohdaisissa hirvikannoissa on merkittäviä tiheyseroja, jotka johtuvat luonnonolosuhteista ja verotushistoriasta. Myös metsästäjämäärissä on huomattavia eroja lohkojen välillä, sillä asutustiheys vaihtelee eri alueilla.

Kun yksityismaiden hirviluvat jaettiin ns. Lukkarilan mallin mukaisesti koko yhdistystä koskevan keskimääräisen luvun mukaan, joillekin lohkoille tuli

³ Asianajaja Hannu Lukkarila tunnetaan myös Jahti-lehden lakipalstan toimittajana.

liikaa lupia suhteutettuna alueen hirvikantaan ja joillekin puolestaan liian vähän. Kun valtion maan osuus jaettiin miesten pääluvun mukaan, valtion maan hirvet ammuttiin siellä, missä miehet olivat, eivätkä välttämättä siellä, missä valtion maat olivat.

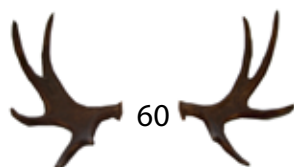
Suurin sekaannus aiheutui siitä, että mallissa yritettiin pitää kiinni vanhasta lohkojaosta lohkokohtaisine lupamäärineen. Kun lohkolle osoitettu kokonaispotti jaettiin jakoperustetta käyttäen, tuloksena oli, että yksityismaat saivat pinta-alaperusteiseen jakotapaan verrattuna joko liikaa tai liian vähän alueen hirviluvista. Yksityismaillaan liikaa lupia saaneet saivat siis yllättäen perusteetonta etua niiden kustannuksella, jotka metsästäivät lohkon valtion mailla. Jotta yksityismailla liian vähän lupia saaneet olisivat saaneet vähintään yksityismaidensa edellyttämän määrän, heidän oli usein pakko osallistua valtion alueen hirvilupien jakoon.

Liiallisen metsästyspaineen ongelmaa on yritetty ratkoa myös ns. *prosenttimallin* avulla. Malli on lineaarinen. Siinä leikataan kultakin sellaiselta hakijalta, jolla on muu metsästysmahdollisuus, yhtä suuri prosentuaalinen osuus valtion maan potista. Leikattu osuus annetaan niin sanotuille maatomille ryhmiin 1) ja 3) kuuluville metsästäjille.

Prosenttimalli ei aiheuta ongelmia, jos ne hakijat, joilla on muu metsästysmahdollisuus, eivät poikkea toisistaan kovin paljon. Metsästysseuroja on kuitenkin paljon, ja ne ovat hyvin erilaisia. Osassa ovet ovat avoinna uusille jäsenille ja jäseniä on paljon suhteessa metsästäysmaiden pinta-alaan. Toisissa seuroissa metsästysmahdollisuudet halutaan pitää harvojen isäntien omissa käsissä. Prosenttimalli kohtelee kaltoin niitä seuroja, jotka ovat jo omista riveissään tarjonneet metsästysmahdollisuuden mahdollisimman monille. Jäseninä saattaa olla runsaasti ryhmään 2) tai 4) kuuluvia metsästäjiä, jotka ilman jäsenyyttä jakaisivat hyvityksen saajina valtion maan lupia ryhmässä 1) tai 3).

Metsästysasetuksessa mainittu muu metsästysmahdollisuus (MA 6 §) ei ole yksin riittävä peruste rajoittaa jonkun hakijan osuutta valtion alueen hirvieläinluvista. Jakajien vähentyessä, lupamäärien lisääntyessä tai hyvityksen kasvaessa voidaan tulla tilanteeseen, jossa hyvityksen määrä on suurempi kuin mikä olisi tarpeen metsästysmahdollisuuksien tasapuoliseksi jakamiseksi (ML 26 §). Näin voi käydä erityisen helposti ns. Sallan mallissa, silloin kun lupamäärät kasvavat mutta vähennyksen määrää per lupa ei samalla tarkisteta.

Valtion alueilla metsästävästä hyvityksestä hyötyvät lähinnä ryhmiin 1) ja 3) kuuluvat metsästäjät. Kun jakajat vähenevät tai hirvieläinlupien määrä lisääntyy, heillä ei ole etuoikeutta ryhmiin 2) ja 4) kuuluviin metsästäjiin nähden. Se, joka on saanut osuutensa yksityismailla, saa sen pitää, eikä osuuden suuruus sinällään oikeuta syrjäyttämään hakijaa valtion alueen

pyyntilupia jaettaessa. Metsästysmahdollisuuksien lisääntyessä palataan täysimääräisesti pääluvun mukaiseen jakoon.

Hyvityksen käyttö rajoittaa ryhmään 2) kuuluvien metsästäjien vapaan metsästysoikeuden nojalla saamia metsästysmahdollisuuksia. Sekä ns. Sallan malli että ns. miesvähennysmalli ovat progressiivisia malleja, jotka saattavat syödä sellaisen seuran osuuden valtion maiden luvista, joka koostuu yksityismaiden pinta-alaan nähden harvoista vapaan metsästysoikeuden haltijoista. Näiden seurojen ongelmaksi ei missään vaiheessa muodostu metsästysmahdollisuuksien puute. Valtion osuuden menetyksen jälkeenkin seuran lupamäärät per metsästäjä voivat olla moninkertaiset huonoimpiin metsästysseuroihin verrattuina.

Katso maaseutuelinkeinojen valituslautakunta 23.10.2003 dnro 284/4/2003.

Vapaan metsästysoikeuden haltijoiden asemaa voidaan helpottaa ns. prosenttimallin avulla. Sellaisella alueella, jossa metsästyseurojen yksityismaiden perusteella saamat metsästysmahdollisuudet ovat kovin erilaiset, malli johtaa kuitenkin toisenlaisiin ongelmiin. Mallin käyttö johtaa helposti siihen, että väkimmäimpien metsästysseurojen ryhmään 2) ja 4) kuuluvien metsästäjien sekä yksityis- että valtion mailla saamat lupamäärät ovat pienemmät kuin ryhmään 1) ja 3) kuuluvien valtion mailta saamat lupamäärät. Tähän lopputulokseen tullaan helposti, jos vertailussa huomioidaan ne vaivat ja varat, jotka tarvitaan seuran yksityismaiden metsästysoikeuksien ylläpitämiseksi. Näillä seuroilla valtion maan osuuden kavennus uhkaa metsästysmahdollisuuksia.

Metsästyslain säätämisen yhteydessä eduskunta painotti erityisesti ns. maattomien eli ryhmään 3) kuuluvien metsästäjien asemaa. Eduskunta muutti metsästyslain sanamuotoa muuta metsästysmahdollisuutta vailla olevia metsästäjiä suosivaksi⁴ (ML 45.1 §:n ja 46.2 §). Vapaamielistä jäsenyyspolitiikkaa harjoittavat metsästysseurat helpottavat ns. maattomien metsästäjien asemaa. Sellaiset ratkaisumallit, jotka pakottavat metsästysseurat sulkemaan ovensa ei-maanomistajilta, voivat pitkällä tähtäimellä osoittautua ryhmään 3) kuuluvien metsästäjien etujen vastaiseksi.

Metsästyslaki lähtee siitä, että jos jollakin valtion alueella on tarpeen rajoittaa lupien määrää, lupia myönnettäessä etusijalle on asetettava sellaiset metsästäjät, joilla muutoin ei olisi kohtuullista metsästysmahdollisuutta (ML 46.2 §). Säännös koskee vain metsästyslupien myyntiä eli ryhmiin 3) ja 4) kuuluvien metsästäjien keskinäistä etusijajärjestystä.

Säännöksestä ei voi päätellä, että ryhmään 3) kuuluvien metsästäjien valtiolta ostama oikeus pyyntilupiin olisi parempi kuin vapaan metsästysoikeuden haltijoiden. Tilanne on sama, vaikka vapaan metsästysoikeuden

4 MmVM 1993/7.

haltijalla olisi muu metsästysmahdollisuus. Ryhmään 2) kuuluvien metsästäjien on kuitenkin hyväksyttävä tasapuolisuuden nimissä oikeuksiensa jonkinasteinen rajoittaminen ryhmiin 1) ja 3) kuuluvien metsästäjien hyväksi.

4.4.2.3 Hirvikannan hoitoon liittyvät edellytykset

4.4.2.3.1 Hirvikannan arvioinnin lähteet

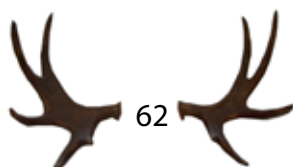
Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisukäytännöstä vuosina 1995-2008 noin satakunta ratkaisua käsittelee valituksia, jotka etupäässä liittyvät oikeaan lupamäärään suhteessa hirvikantaan. Ratkaisujen perusteluiden mukaan yleisimmät tietolähteet kanta-arvioissa ovat edellisten vuosien kanta-arviot ja lupamäärät, metsästäjien arvioima metsästyksen jälkeen jäävä kanta, lentolaskenta, maastolaskenta, riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen laskelmat, hirvikolaritilastot, metsävahinkotilastot ja kaatoprosentti.

Mainittujen tietolähteiden pohjalta pyritään yleensä hahmottamaan hirvitiheys (hirviä / 1 000 ha). Hirvitiheys voi koskea talvikantaa tai se voi sisältää kevään arvioidun vasatuoton mukaiset vasat. Hirvitiheyden arviointi usein kattaa itsenäisen hirvitalousalueen, joka voi olla koko riistanhoitoyhdistys tai osa siitä eli niin sanottu lohko. Talvitihentymät ja laidunkierto saattavat pienemmissä riistanhoitoyhdistyksissä ja joillakin alueilla aiheuttaa erityistä päänvaivaa hirvitiheyttä arvioitaessa.

Arvioitua hirvitiheyttä verrataan alueen päätettyyn tavoitetiheyteen, minkä pohjalta päätetään kaatolupien määrä. Joskus laskelmaan saattaa sisältyä arvio luonnollisesta poistumasta, joka voi tarkoittaa esimerkiksi liikenteen, petojen, tautien ja tapaturmien tuoman hävikin. Parhaaseen lihatuottoon pyritään kulloiseenkin tilanteeseen sopivalla vasaosuudella kaadettavista eläimistä.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan perusteluissa viitataan usein myös siihen minkä organisaatioiden asettamiin tavoitteisiin tai kannanottoihin (asiakirjoihin) päätös perustuu. Usein tulee mainittavaksi maa- ja metsätalousministeriön tulostavoite, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen laskelma, riistanhoitopiirin verotussuunnitelma, riistanhoitoyhdistyksen kokouksen päätös ja hallituksen lausunto (asiantuntemus) sekä erilaiset muut lausunnot ja sidosryhmäneuvottelut (tielaitos, metsäviranomaiset, poliisi, metsäomistajat, metsästäjäjärjestöt...).

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan oikeaa hirvilupamäärää koskevissa ratkaisussa otetaan lähes aina kantaa lupajaon tasapuolisuuteen. Se

saattaa pitää sisällään vertailuja hirvitalousalueen sisällä sekä eri hirvitalousalueiden kesken. Usein vertailu tehdään verotustehovertailuna eli kuinka monta lupaa eri luvansaajat ovat saaneet tuhatta hehtaaria tai ampujaa kohden.

Kun puhutaan päätösten perusteluiden laadusta, varsin usein näkee, että riistanhoitopiiri viittaa riistanhoitoyhdistyksen perusteluihin ja maaseutuelinkeinojen valituslautakunta riistanhoitopiirin päätöksen perusteluihin ja "saatuun selvitykseen" ja korkein hallinto-oikeus puolestaan maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisun perusteluihin.

Selkeintä olisi, jos hirvikannan oikeaa suuruutta koskevat kannanotot esitettäisiin laskelmana, jolloin laskentaperusteet tulisivat asianmukaisesti näkyviin ja perustelut antaisivat uskottavamman kuvan siitä, että viranomaisena on tehnyt asiaa käsitellessään lain edellyttämän työn eli tutkinut asian riittävästi perusteellisuudella eikä vain viittaillut toisten perusteluihin tai saatuun selvitykseen.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan noin sadasta hirvikannan kokoa koskevasta ratkaisusta löytyy kaksi ratkaisua 9.11.2000 dnro 201/4/2000 ja 16.11.2000 dnro 259/4/2000, jotka lähentelevät tätä vaatimusta, mutta eivät aivan ylitä rimaa. Ratkaisun perusteluissa ei mainita alueen hirvitiheyttä eikä tavoiteteheyttä puhumattakaan että mainittaisiin oletettu luonnollinen poistuma tai käytetty vasatuottoprosentti (pelkkä viittaaminen nämä tiedot sisältävään asiakirjaan ei riitä). Positiivisena piirteenä on mainittava, että ratkaisun perusteluista käy ilmi hirvitalousalueen (tässä tapauksessa riistanhoitoyhdistyksen) koko, pyyntikäytössä oleva pinta-ala hakijoittain eriteltynä, kunkin hakijan saamat lupamäärät absoluuttisina lukuina ja vertailtuna toisiin hakijoihin lupina / 1 000 hehtaaria. Nykytekniikka mahdollistaisi helposti perustelujen esittämisen havainnollisessa taulukkomuodossa, kuten edellä Yhdenvertaisuus ja tasapuolisuusvaatimus -jaksossa esitettyssä laskelmaesimerkissä. Valtion vapaan metsästysoikeuden alueilla perusteluissa joudutaan yleensä ottamaan esille myös ampujamäärät sekä valtion alueella käytetty hyvitysmalli.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisu 9.11.2000 dnro 201/4/2000: "Det framgår av handlingarna och jaktvårdsdistriktets uppgifter att det gemensamma antalet av beviljade licenser för alla sökandena från Vasanejdens jaktvårdsförenings område är 350 st. När jaktvårdsföreningens hela areal är 85 560 ha (jaktarealen 74090 ha), har man beviljat 4,09 licenser /1000 ha. Det finns tre sökanden från föreningens område, a) ändrings sökandena (licensområde II), vars areal är 23632 ha och antalet licenser 110, b) Tölby -Vikby jaktklubbar (licensområde III), vars areal är 2 658 ha och antalet licenser 12 samt c) licensområde I (A. Mattson), vars areal är 47800 ha och antalet licenser 228 (drygt 65 % av beviljade licenser). Jaktvårdsdistriktet har alltså beviljat ändringssökande 4,65 licenser / 1000 ha, Tölby -Vikby jaktklubbar 4,51 licenser /1000 ha och licensområde I 4,7698 st /1000

ha. Det genomsnittliga antalet på hela jaktområdet har varit 350: $74090 \times 1000 = 4,72 / 1000$ ha. Besväranden har alltså fått färre licenser än det genomsnittliga antalet visar. Mindre antal kan motiveras med svagare bestånd och mindre skador. Jaktvårdsdistriktet har inte påstått eller företett utredning om det att älgbeståndet skulle vara mindre eller / och skador färre på ändringssökandenas licensområde II än på andra håll inom Vasanejdens jaktvårdsförenings område...Besvärdsnämnden konstaterar att älgbeståndet på Svenska Österbottens jaktvårdsdistrikts område är landets högsta med Norra-Tavastland (Vilt-och fiskeriforskningsinstitutets publikation nr 168,27.9.2000). Vägverkets publikation "Hirvieläinonnettomuudet yleisillä teillä vuonna 1999" visar att på Vasa vägdistriktets område, som innefattar två jaktvårdsdistrikt, Svenska Österbotten och Österbotten, har hänt år 1999 mycket mer olyckor / kört 100 000 000 km, än på andra håll i landet i genomsnitt...Besvärdsnämnden konstaterar att beskattningen av älgbeståndet på distriktets område är så hög att det i praktiken (kalvarna medräknade) betyder ca 6 st fällda älgar /1000 ha."

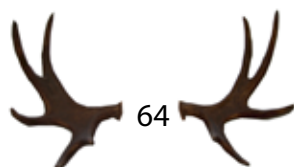
4.4.2.3.2 Hirvikannan vaarantaminen

Suomessa hirvikannat ovat romahtaneet useasti ja usein selityksenä romahdukselle on laillinen tai laitton metsästys tai molemmat yhdessä. Hirvikanta oli huvennut olemattomiin 1830-luvulla, mutta 1868 säädetty rauhoitus ja laillisen metsästyksen sääntely auttoi tilannetta, kunnes kansalaissodan jälkeisinä aikoina hirvikanta jälleen romahti.

Kolmekymmenluvulta alkaen hirvikanta kasvoi, kunnes 1960-puolivälin ennätysjahtien jälkeen vuosina 1969-1971 seurasi täysrauhoituksia eri osissa maata. Tätä vaihetta seurasi 1980-luvun alkupuoliskon ennätysjahdit, jotka johtivat kannan romahtamiseen 1990-luvun alussa (Kairikko (Historiaa 2006, s. 15 ss.)). Vuodesta 2000 käynnistyi taas ennätysjahti, joka todennäköisesti tulee päättymään samanlaiseen hirvikannan romahtamiseen kuin 1990 luvun puolivälissä.

Hirvikantaa on historian saatossa totuttu suojelemaan metsästäjien ahneudelta. Suomalaisten metsästäjien parhaisiin hyveisiin ei välttämättä kuulu kyky kestävän käytön mukaiseen suunnitelmalliseen hirvikannan verotukseen ja hoitoon, mitä todistaa 1960-luvun puolivälin, 1980-luvun alun ja 2000-luvun ennätysjahdit ja niiden lopputulokset. Neljässä vuosikymmenessä ei ole opittu juurikaan mitään hirvikannan verotuksesta ja hoidosta.

Pyyntilupaviranomaisilla on metsästyslakiin perustuva velvollisuus ottaa pyyntilupien määriä arvioidessaan huomioon hirvikannan säilyminen (ML 26 §). Lupajärjestelmän perustarkoitus tukee hirvikannan suojaamista. Pyyntilupapäätöksistä voivat valittaa vain liian vähän lupia saaneet luvanhakijat.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisuista tosin löytyy sellaisia ratkaisuja, joissa valittajat ovat vaatineet lupien vähentämistä: maaseutuelinkeinojen valituslautakunta 2.10.1996 dnro 341/4/96, 28.10.1999 dnro 267/4/99 ja 1.2.2001 dnro 313/4/2001. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta on jättänyt valituksen säännönmukaisesti tutkimatta.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalle tulee keskimäärin vuosittain kahdeksan valitusta, joissa pääasiallinen oikeuskysymys koskee hirvikannan kokoa, rakennetta ja kohdentumista. Näiden valitusten osuus on noin 53 % kaikista hirvieläinten pyyntilupiin liittyvistä valituksista.

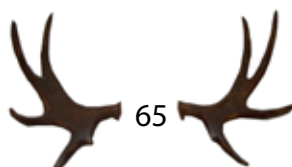
Viimeisen vuodelle 2001 osuneen hirvikannan huippua edeltävä aallonpohja hirvikannassa ja hirvikolareissa osuu vuodelle 1995. Tämän jälkeen ennusmerkit kasvavasta hirvikannasta ja kolarimääristä olivat nähtävissä jo vuosina 1996-1999.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan hirvikannan kokoa, rakennetta ja kohdentumista koskevissa asioissa valitusten hylkäysprosentit olivat vuosina 1995-1999 tasaisen korkeita ja hyväksymisprosentit vastaavasti pieniä. Tämä ei välttämättä ole tilastollinen fakta. Näyttäisi kuitenkin siltä, ettei maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaa voida pitää hirvikannan säätelijänä itsenäisenä toimijana sillä siinä roolissa ratkaisukäytännössä olisi pitänyt näkyä selkeä muutos heti 1995 vuoden jälkeen. Hirvikannan kokoa määrittelevät arviot eivät maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisukäytännössä yleisemminkään ole kovin vakuuttavia.

Viimeinen huippusuhdanne jää ennätysten historiaan sikäli, että tällöin lyötiin vanhat ennätykset sekä hirvien että kolarien määrässä verrattuna aikaisempaan 1980-luvun alkuun osuneeseen huippusuhdanteeseen. Tämä olisi ehkä voitu välttää, jos hirvikannan kasvuun olisi reagoitu aikaisemmin.

Hirvikanta ei välttämättä ole samanlainen kaikkialla. Tämän vuoksi joudutaan usein miettimään alueiden jakamista sopiviin hirvitalousalueisiin, joiden puitteissa hirvikannan sääntely tapahtuu eriytyneesti. Hirvitalousalueen koon määrittelee hirven elinpiiri. Nyrkkisääntönä voidaan pitää vähintään 100 000 hehtaarin kokoa - tosin tätä asiaa tutkitaan alan ammattilaisten toimesta. Hirvitalousalueiden rajauksessa on hyötyä luonnollisista rajoista kuten joista ja suurista järivistä.

Varsin erikoisen valitusratkaisujen sarjan muodostavat Lapin riistanhoitopiirin päätöksistä tehdyt maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisut 2.11.2000 dnro 247/4/2000, 25.10.2001 dnro 310/4/2001, 14.11.2002 242/4/2002 ja 9.10.2003 dnro 261/4/2003, joissa valituslautakunta muutti Kemijärven riistanhoitoyhdistyksen samaa aluetta koskevia ratkaisuja neljänä vuonna peräkkäin vanhentuneen lohkojaon vuoksi. Lohkojako oli tapauksissa tehty aluetta halkovan tien perusteella eikä todellisen hirvikannan

nan mukaan. Kemijärven riistanhoitoyhdistys johtaa valitustilastoja Lapin riistanhoitopiirin alueella.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta on 3.10.2001 antamassaan ratkaisussa dnro 277/4/2001 muuttanut riistanhoitopiirin lohkokohlaiseen verotukseen perustuvaa päätöstä sillä perusteella, ettei riistanhoitopiiri ollut kyennyt osoittamaan lohkon poikkeavan ympäröivistä alueista ja koska erilaista verotusta perusteltiin edellisen vuoden kaatoprosentilla, joka ei lautakunnan mielestä kertaluontoisena tekijänä ollut riittävän luotettava peruste.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta on 18.10.2001 antamassaan ratkaisussa dnro 301/4/2001 muuttanut riistanhoitopiirin päätöstä sillä perusteella, ettei hirviverotusta voida kohdentaa erilailla kovin pieniin alueisiin varsinkin, jos hirvien liikkumista alueelle tai sieltä pois eivät rajoita luonnon tai muut esteet. Alueen hirvikantaa arvioitaessa on otettava huomioon alueen maasto suhteessa ympäröiviin alueisiin.

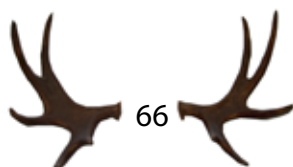
Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta on 25.10.2001 antamassaan ratkaisussa dnro 310/4/2001 muuttanut riistanhoitopiirin päätöstä vertaillutuaan alueiden maastotyypejä sekä alueella ja sen naapurialueilla järjestettyjen hirvenhaukkukokeiden tuloksia.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta on 18.12.2008 antamassaan ratkaisussa dnro 299/4/2008 hyväksynyt hyvin pienen luonnonpuiston reunalla sijaitsevan pienehkön alueen erilliseksi kahta hakijaa koskevaksi lohkoksi. Päätös on hyvin kyseenalainen ja vaarantaa hakijoiden yhdenvertaisuuden ja tasapuolisen kohtelun sillä hirvitalousalue ei kokonaisuudessaankaan ole kuin 50 000 hehtaarin kokoinen.

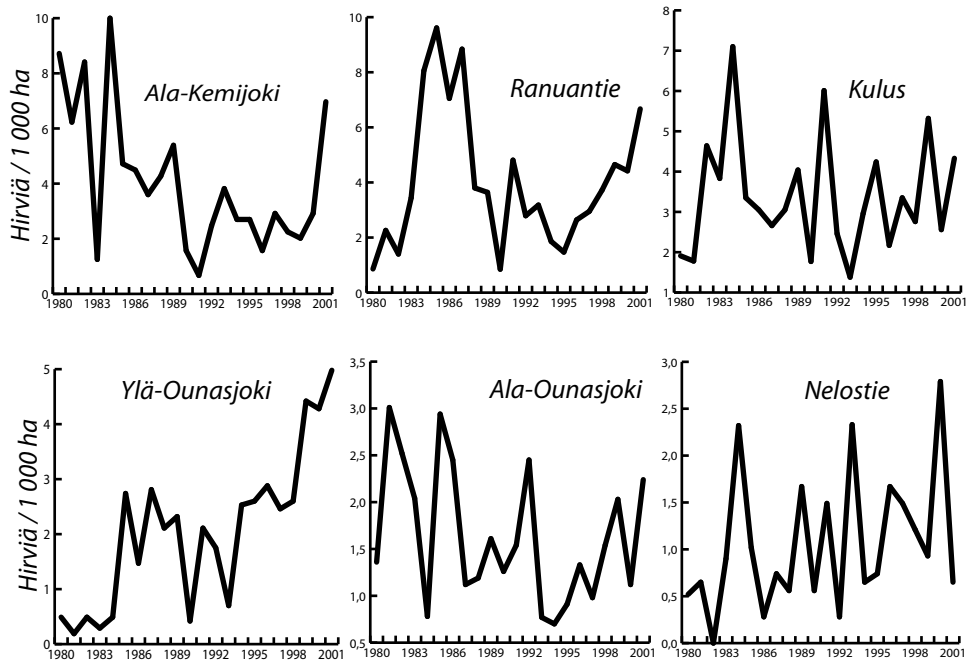
Esimerkkinä lohkojaosta voisi mainita Rovaniemen seudun riistanhoitoyhdistyksen. Rovaniemen seudun riistanhoitoyhdistyksen liki kahdeksansadan tuhannen hehtaarin (lähes Uudenmaan läänin kokoisella) alueella järjestettiin vuosina 1980-2001 metsästäjien kustantama säännöllinen vuosittainen hirvien lentolaskenta. Lapin matala ja harva puusto mahdollistaa suhteellisen luotettavien lentolaskentojen tekemisen (Keränen et al. (Hirvikannan 1997, s. 20)).

Alue on jaettu kuuteen hirvitalousalueeseen, jotka rajautuvat mm. Kemi- ja Ounasjokien avulla, minkä lisäksi alueet ovat hyvin erilaisia maastotyypeiltään.

Yhdistyksen hirviverotus on pitkälti suunniteltu koko yhdistyksen keskimääräisten hirvitiheyksien mukaan, vaikka alue on jaettu kuuteen hirvitalousalueeseen. Keskimääräisten hirvitiheyksien mukaan suunniteltu verotus johtaa helposti siihen, että joillakin alueilla hirviä metsästetään liian vähän ja joillakin liikaa.

Rovaniemen seudun rhy lentolaskennat 1980-2001

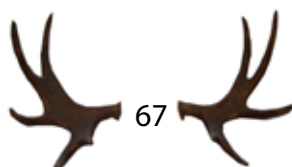
Kuviossa näkyy kahden parhaan hirvitalousalueen eli Ala-Kemijoen ja Ranuantien valtakunnallisista hirvitalastoista tuttu käyrän malli eli metsästys ei ole estänyt huippuja syntymästä. Vuosien 1980-2001 hirvitiheyksien keskiarvo on näillä alueilla 4-5 hirveä / 1 000 hehtaaria.

Huonoimmilla Ala-Ounasjoen ja Nelostien hirvitalousalueilla ei 1980-luvun puolenvälin ja 2000-luvun alun hirvikantahuiput juurikaan näy, koska kyseisillä lohkoilla hirvikanta on pidetty kurissa alueen hirvikantaan suhteutettuna ankaralla verotuksella eikä alueiden maasto-olosuhteet suosi kovin suuria hirvikantoja. Näillä alueilla vuosien 1980-2001 hirvitiheyksien keskiarvo on 1-2 hirveä / 1 000 hehtaaria.

Lain edellyttämä hirvikannan säilyttäminen edellyttää myös kannanottoa hirvikannan rakenteeseen. Hirvikannan rakenteeseen vaikuttaa olennaisesti verotuksen vasaosuus, painottuminen ylivuotiaisiin ja nuoriin yksilöihin sekä uros-naarassuhde.

Suomalainen hirvenmetsästys on tavoitellut mahdollisimman hyvää liha-tuottoa. Tällöin metsästys jakautuu normaalitilanteessa siten, että vasoja ammutaan 50 %, ylivuotiaita 25 % ja aikuisia yksilöitä 25 %. Eri tilanteissa verotuksen kohdentamista voidaan vaihdella tästä perusmallista.

Yksityiskohtien osalta voi tutustua alan kirjoituksiin kuten Bisi ja Orava (Hirviverotuksen perusteet 1996) sekä Härkönen (Hirvikantojen hoito 2006, s. 104-105).

Olennaista on ymmärtää, että hirvikannan rakenteen voi väärällä verotuksella saattaa tuottamattomaan tilaan. Liiallinen aikuisten verotus hävittää hirvikannasta jälkeläisiä tuottavat yksilöt. Liiallinen vasaverotus johtaa viiveellä samaan tulokseen estäen hirvikannan uusiutumisen.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan 16.9.1999 antamassa ratkaisussa dnro 207/4/99 valittaja vaati vasanlupien muuttamista aikuisen luvaksi vedoten alueen runsaaseen suurpetokantaan, joka osaltaan verottaa hirvenvasoja. Valittajan mielestä vasaverotuksella tuhotaan hirvikanta. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan mielestä riistanhoitopiiri oli verotussuunnitelmassaan ottanut huomioon suurpetokannan, joten valitus hylättiin.

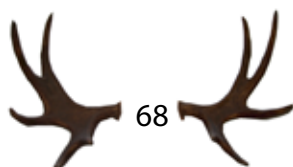
4.4.2.3 Vahinkojen estäminen

Riistanhoitopiirin pyyntilupaviranomaisena on metsästyslain mukaan huolehdittava siitä, että hirvieläinten aiheuttamat vahingot pysyvät kohtuullisella tasolla (ML 26 §). Käytännössä pyyntilupaviranomaiset eivät ole kyenneet velvoitetta täyttämään, kuten edellä hirvikannan vaarantamisen kohdalla kävi ilmi. Viimeisen neljän vuosikymmenen aikana hirvikanta on vaarannettu kolmasti ja yhtä monesti hirvikannat ovat olleet liian suuria. Haitariliikkeen sykli on noin 15 vuotta.

Metsänomistajalla ei ole valitusoikeutta, vaikka hän katsoo, ettei lupamäärä ole riittävä vahinkojen estämiseksi. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan 16.10.2003 antamassa ratkaisussa dnro 235/4/2003 metsänomistajan valitus jätettiin tutkimatta. Pyyntilupapäätöksestä voivat valittaa vain hakija/hakijat. Hirvivahinkoja kärsineiden oikeusturvakeinona on korvauksen hakeminen vahingoista ja yhteistyö metsästäjien kanssa.

Hirvieläinten aiheuttamat vahingot on tyypitelty lainsäädännöllisesti hirvivahinkoasetuksella liikennevahinkoihin, maatalousvahinkoihin ja metsävahinkoihin (HirvivahinkoA). Asetuksen mukaan liikennevahinkona korvataan hirvieläimen ja ajoneuvon yhteentörmäyksessä aiheutunut vahinko moottorikäyttöiselle rekisteröidylle ajoneuvolle tai hinattavalle laitteelle, maatalousvahinkona hirvieläimen aiheuttama vahinko pelto-, puutarha- ja taimistoviljelmälle, kootulle sadolle ja kotieläimille sekä metsätalousvahinkona hirvieläimen metsälle ja metsänviljelyaineistolle aiheuttama vahinko.

Hirvivahinkojen korvaamisella on pitkä historia. Korvauksia on maksettu jo vuonna 1934 annettuun metsästyslakiin perustuen. Mainitun lain nojalla säädettiin vuonna 1937 asetus hirvien tekemien vahinkojen johdosta valtion varoista suoritettavasta avustuksesta. Osittain pitkäaikaisen hirvivahinkokorvausjärjestelmän ansiosta hirvivahingoista on tilastotietoa pitkältä ajalta.

Liikennevahinkojen osalta näyttäisi siltä, että vahinkomäärät ovat 1960-luvulta alkaen lisääntyneet. Osa kasvusta selittyy henkilöautojen ja ajokilometrimäärien kasvulla. Vahinkotilastoissa näkyy kuitenkin piikkejä, jotka ovat tavallista suurempien hirvikantojen aiheuttamia. Hirvikolarien määrää voidaan käyttää yhtenä tekijänä arvioitaessa hirvikannan suuruutta.

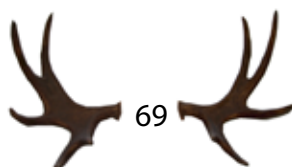
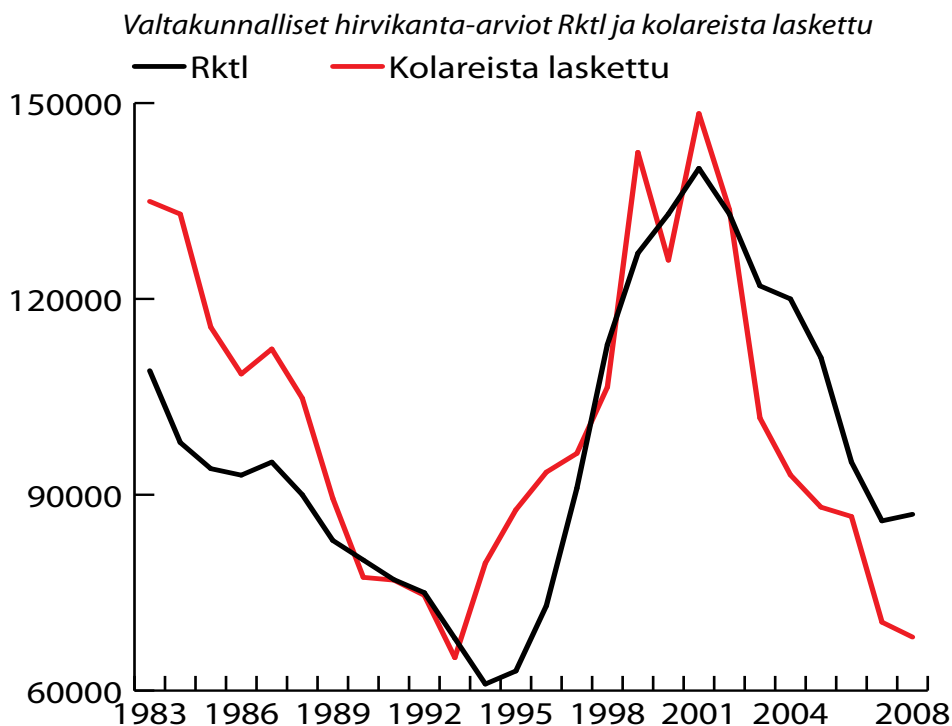
Virénin (Hirvikolarit 2004, s. 4) mukaan voidaan karkeasti sanoa, että hirvien määrän kaksinkertaistuminen kaksinkertaistaa myös onnettomuuksien määrän. Haikosen ja Summalan (Hirvikolarit 2000, s. 68-69) tutkimuksen tuloksena välittyy sama viesti. Heidän mukaansa kolarimäärän riippuvuutta hirvikannan koosta on huomattavan paljon aliarvioitu.

Haikosen ja Summalan (Hirvikolarit 2000) tutkimuksen mukaan hirvikannan ja liikennesuoritetiheyden välinen kulmakerroin oli vuosina 1983-1996 noin 0,02 vaihdellen hieman liikennesuoritetiheyden mukaan.

Mallin avulla voi arvioida hirvikannan suuruutta seuraavan kaavan avulla:

$$100 * (\text{hirvikolarien lkm} / (0,02 * (10^3 \text{ ajoneuvokilometriä} / \text{maaneliökilometri})))$$

Tutkijat varoittavat, ettei heidän laatimansa malli huomioi kulmakertomien muuttumista ajan myötä. Alla olevassa kuviossa toinen käyrä on hirvikolarien määristä vuosilta 1983-2008 laskettu hirvikanta ja toinen käyrä on riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen samalta ajalta hirvikannan suuruutta koskevista tiedoista muodostuva käyrä.

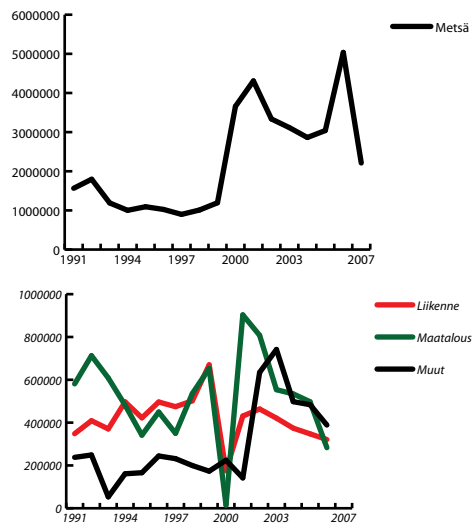

Suurissa linjoissa käyrät näyttäisivät noudattavan toistensa kulkua eli tiedot tukevat toisiaan. On kuitenkin hyvä huomata, ettei Haikosen ja Summalan (Hirvikolarit 2000) tutkimus koskenut vuotta 1983 aikaisempaa aikaa. Aikaisemmalla ajalla laskentamallin mukainen käyrä ja riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen käyrä poikkeavat voimakkaasti toisistaan.

Liikennevahinkojen ohella metsätalousvahingot ovat hyvä indikaattori hirvikannan suuruudesta. Periaatteessa hirvikannan suuruuden ja metsävahinkojen määrän välisen yhteyden mallintamiseksi on laadittavissa samanlaisia laskentamalleja kuin liikennevahinkojen osalta.

Euromäärissä metsävahingot ovat viimeisen viidentoista vuoden aikana edustaneet hirvivahinkokorvauspotista suurinta osaa. Muita korvattavia hirvivahinkoja ovat olleet liikennevahingot, maatalousvahingot ja muut vahingot.

Korvatut hirvivahingot euroina

Päätöksenteon ei tulisi koskaan perustua yksittäisiin tilastoihin tai malleihin, koska silloin erehtymisen riski on yleensä suurempi kuin tapauksissa, missä päätöspäätösteita pyritään kontrolloimaan eri tietolähteistä saaduilla tiedoilla. Tietojen epävarmuus ei useinkaan anna mahdollisuutta tietojen huomiotta jättämiseen, koska epävarmakin tieto on usein parempi kuin ei tietoa ollenkaan.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta on 12.10.2006 antamissaan ratkaisuissa dnrot 263/4/2006 ja 265/4/2006 vahinkotietoja käsiteltyään päätenyt siihen, ettei riistanhoitopiirin myöntämä haettua pienempi lupamäärä ollut riittävä vahinkojen pitämiseksi kohtuullisella tasolla.

4.4.3 Pyyntilupapäätös

4.4.3.1 Päätöstä koskevat yleiset vaatimukset

Viranomaispäätökset on tehtävä kirjallisesti (HallintoL 43 §). Kirjallisesta päätöksestä on käytävä selvästi ilmi päätöksen tehnyt viranomainen ja päätöksen tekemisen ajankohta, asianosaiset, joihin päätös välittömästi kohdistuu, päätöksen perustelut ja yksilöity tieto siitä, mihin asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu taikka miten asia on muutoin ratkaistu sekä

sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä (HallintoL 44 § ja 45 §).

Perustelemisvaatimus on yksi keskeisin päätökselle asetettavista vaatimuksista. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan 3.10.2001 antamassa ratkaisussa dnro 300/4/2001 moititaan riistanhoitopiirin päätöksen huonoja perusteluja, jotka eivät täytä lain vaatimuksia (vrt. HallintoL 45 §).

4.4.3.2 Hakijaa koskevat tiedot

Riistahallinnon päätösasiakirjoissa hakijoita koskevat tiedot ovat usein puutteellisia silloin, kun hakijana on yhdellä hakemuksella useita. Usein päätökseen kirjataan vain hakemuksen allekirjoittanut hakijoiden edustaja. Lakia kirjaimellisesti noudatettaessa päätöksessä pitäisi luetella jokainen hakija, vaikka nämä käyttäisivät hakemusmenettelyssä edustajaa. Tyyppitilanne on yhteislupa, jossa voi olla parhaimmillaan kymmeniä osakkaita. Pelkän yhteisluvan vetäjän nimen sijasta päätöksestä tulisi käydä ilmi kaikki yhteisluvan osakkaat ja yhteisluvan vetäjä voi yleensä tulla mainituksi edustajana ei luvan saajana.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta on 13.9.1995 antamallaan ratkaisulla dnro 328/4/95 korjannut riistanhoitopiirin päätöstä luvan saajan osalta luettelemalla luvan hakijoina olevat metsästysseurat ja toteamalla, että nämä ovat luvansaajia yhdessä. Tapauksessa luvat oli myönnetty paikalliselle riistanhoitoyhdistykselle, vaikka luvan hakijana oli ollut metsästysseurojen muodostama yhteislupa. Samoin maaseutuelinkeinojen valituslautakunta 13.9.1995 dnro 335/4/95.

Hakijoiden yksilöinti vapaan metsästysoikeuden (ML 8 §) alueilla edellyttäisi jokaisen ampujan luettelemista. Pyyntilupa myönnetään hakijalle tai hakijoille, joilla on kyseisellä alueella oikeus metsästää hakemuksessa tarkoitettua hirvieläintä (ML 27.2 §). Vapaa metsästysoikeus on henkilökohtainen eikä sitä voi siirtää, joten hakijana on vapaan metsästysoikeuden omaava henkilökohtaisesti eikä esimerkiksi hänen metsästysseuransa. Käytännössä hakijana olevat vapaan metsästysoikeuden haltijat on helppo yksilöidä viittaamalla hakemuksen liitteeksi vaadittavaan ampujalueteloon (MA 6 §).

4.4.3.3 Pyydettävät eläimet

Pyyntilupapäätöksestä käy yleensä selkeästi ilmi pyydettyjen eläimien määrä ja laatu. Joskus hämminkiä aiheuttaa se seikka, että pyyntiluvista puhutaan toisinaan kaadettavina eläiminä. Kappalelukuun sisältyvät sekä aikuiset hirvet että vasat. Pyyntiluvan sisältö käy yksiselitteisesti ilmi metsästysasetuksesta, jonka mukaan yksi pyyntilupa oikeuttaa kaatamaan yh-

den aikuisen eläimen tai kaksi vasaa. Vasalla tarkoitetaan vuotta nuorempaa hirvieläintä (MA 7 §).

Lupaan voidaan ottaa tarkempia määräyksiä kaadettavien hirvieläinten iästä tai sukupuolesta, jos se on tarpeen hirvieläinkannan tarkoituksenmukaisen hoidon kannalta (MA 7 §). Yleensä tällainen määräys on tarpeen. Pyydettävistä eläimistä tulisi olla tietty osuus vasoja, millä voidaan turvata hirvikannan rakenteen säilyminen tuoton kannalta parhaana mahdollisena.

4.4.3.4 Pyyntilupa-alue

Pyyntilupa-alueen on käytävä ilmi hakemusasiakirjoista. Hakemuksesta annettuun päätökseen ei yleensä erikseen kirjata millä alueella pyynnin tulee tapahtua, vaan alue yksilöityy hakemusasiakirjojen liitteissä (MA 4 §). Milloin pyyntilupaviranomainen ei hyväksy jotakin aluetta pyyntilupa-alueeksi tästä on itse päätökseen otettava perusteltu maininta. Tyypillisiä perusteluita alueen rajaamiseksi pois pyyntilupa-alueesta ovat puuttuva metsästysoikeus, vähimmäiskokoa pienempi pinta-ala, yhtenäisyyden puute tai sopimattomuus metsästysalueeksi. Näitä pyyntiluvan myöntämisedellytyksiä on käsitelty edellä. Lisäksi perusteena voi olla tasapuolisuuden turvaaminen ja siihen liittyvä metsästyspaineen ohjaaminen valtion vapaan metsästysoikeuden alueella.

4.4.3.5 Pyyntilupaehdot

Metsästysasetuksen toteamusta, että ”lupaan voidaan ottaa tarkempia määräyksiä kaadettavien hirvieläinten iästä tai sukupuolesta, jos se on tarpeen hirvieläinkannan tarkoituksenmukaisen hoidon kannalta” (MA 7 §) on joskus tulkittu siten, että muut lupaehdot olisivat kiellettyjä. Metsästyslain tai asetuksen tekstistä ei tällaista kieltä voi lukea.

Hallinto-oikeudellisten yleisten periaatteiden mukaan ehdot ovat sallittuja, jos ne eivät ole (nimenomaan) kiellettyjä. Mitä tahansa ehtoja ei voi hirvilupaan kuitenkaan ottaa, vaan ehdoilta edellytetään tarkoitussidonnaisuutta. Tarkoitussidonnaisuudella tarkoitetaan sitä, että lupaehdoilla on oltava järkevä yhteys pyyntilupamenettelyn tarkoitukseen.

Hirvieläinten pyyntilupamenettelyn tarkoituksena on varjella hirvikantaa ja pitää hirvivahingot kohtuullisella tasolla. Lupamenettelyn tarkoituksena on valvoa, että hakijalla on oikeus metsästä metsästyksen turvallisen harjoittamisen kannalta tarkoitukseen sopivalla ja riittävän isolla sekä yhtenäisellä alueella. Lisäksi pyyntilupamenettelyssä valvotaan metsästysmah-

dollisuuksien jakautumisen tasapuolisuutta vapaan metsästysoikeuden alueilla sijaitsevilla valtion mailla.

Metsästysalueen rajaaminen valtion vapaan metsästysoikeuden alueilla. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta 4.10.2000 dnro 237/4/2000, 11.10.2000 dnro 244/4/2000, 19.9.2002 dnro 196/4/2002, 20.11.2002 dnro 253/4/2002, 6.10.2005 dnro 304/4/2005 ja 18.10.2007 dnro 257/4/2007 sekä korkein hallinto-oikeus 24.10.2007 taltio 2734 dnro 968/1/07 ja 31.12.1993 taltio 5613 dnro 5777/5/92.

Pyyntilupaviranomainen voi pyyntilupaehdoilla kohdentaa pyyntiluvalla pyydettävien hirvien pyyntiä määräämällä, että hakijan pyyntialueen eri osista pyydetään erilaisia määriä hirviä. Tällainen lupaehto voi tulla yleensä kysymykseen joissakin harvinaisissa tilanteissa sillä yleensä tarkoitus toteutuu sillä, että pyyntilupien jako tapahtuu riistanhoitoyhdistyksittäin ja isoimmat riistanhoitoyhdistykset jaetaan erillisiin hirvitalousalueisiin, joille myönnetään pyyntilupia kunkin riistanhoitoyhdistyksen tai hirvitalousalueen hirvikannan edellyttämä määrä. Jos hakijalla on itsenäisiä alueita kahden tai useamman riistanhoitoyhdistyksen alueella tai hirvitalousalueella, pyyntiluvat saatetaan sitoa asianomaisiin alueisiin.

Valtion vapaan metsästysoikeuden alueilla tavanomainen metsästysmahdollisuuksien tasapuolista jakamista turvaava ehto on metsästysseuruiden vähimmäiskoko. Hakijalle on usein järkevämpää liittyä johonkin seurueeseen kuin tyytyä metsästämään pelkkää vasaa tai jäädä kokonaan ilman lupia. Luvan saamisen ehtona on siis näissä tapauksissa vähimmäiskoon ylittävä metsästysseurue.

Lupaehdot voivat liittyä pyyntialueen vähimmäiskokoon ja yhtenäisyysvaatimukseen sekä alueen sopivuuteen. Pyyntialueen yhtenäisyydellä ja vähimmäiskoolla on pyritty turvaamaan mm. itse metsästyksen kannalta mielekäs pyyntialue, metsästyksen häiriöttömyys sekä turvallisuus.

Yksityismaille voidaan saada hirvilupa vain yhdellä hakemuksella (ML 27 §). Yksityismaille ei voida myöntää metsästyslupia useille metsästäjille, jotka hakisivat kukin itse pyyntilupaa. Yhden hakemuksen vaatimus pakottaa alueen metsästäjät järjestäytymään keskenään ja alueella on aina yksi taho, jolla on kokonaisvastuu alueen metsästyksestä. Alueen vähimmäiskoon ja yhtenäisyyden tarkoitus toteutuu parhaiten järjestäytyneessä metsästyksessä.

Yhden hakemuksen vaatimuksesta poikkeuksen muodostaa valtion vapaan metsästysoikeuden alueet (ML 8 §). Valtion alueella oikeus metsästää perustuu joko suoraan lakiin tai valtion myöntämiin metsästyslupiin. Valtion alueet ovat isoja eikä yhden hakemuksen vaatimus ole alueilla käytännössä toteutettavissa.

Järjestäytymätön metsästys valtion vapaan metsästysoikeuden alueilla voi joskus aiheuttaa ongelmia, joita on mahdollista ratkoa lupaehtojen avulla. Joillakin alueilla on sitkeitä riitoja, joissa ei aina välttyä aseellisilta uhkauksilta tai naapurin metsästyksen häirinnältä sekä niihin liittyviltä viranomaisselvittelyiltä. Näissä tapauksissa pyyntilupaviranomaisella on tulokintani mukaan mahdollisuus lupaehdoin rajata mies- ja pyyntilupamäärään suhteutetut pyyntialueet hakijoille, jos joku hakija tätä esimerkiksi turvallisuusseikkoihin vedoten erikseen pyytää. Asiasta päättäminen edellyttää kuitenkin muiden alueen hakijoiden kuulemista.

Alueen sopivuus kriteeriin nojaten voi olla mahdollista sellaisten lupaehtojen käyttö, jotka ovat tarpeen, että aluetta voidaan ylipäättään käyttää metsästykseseen. Hakijalle on yleensä edullisempaa hyväksyä alueen metsästyksikäyttöä jollakin tavalla rajoittava lupaehto kuin että alue poistetaan kokonaan pyyntialueesta tai hakemus hylätään. Sopivuuskriteeriin nojautuvat ehdot voivat olla tarpeen esimerkiksi alueen muiden virkistyskäyttäjien etujen turvaamiseksi tai taajamien ja liikenneväylien läheisyydessä tapahtuvan metsästyksen turvallisuuden varmistamiseksi.

4.4.3.6 Jakoperusteita koskevat tiedot

Hallintopäätöksen perustelemissa vaatimus on yksi keskeisiä päätöksen sisältövaatimuksia (HallintoL 45 §). Keskeisiä käsitteitä pyyntilupapäätöksen perustelemissa ovat hirvitalousalue, hirvitalousalueen metsästyksikäytön ulkopuolella olevat alueet, hirvitalousalueen metsästyksikäytössä olevat alueet, eri hakijoiden alueiden pyyntipinta-alat, vapaan metsästysoikeuden alueilla ampujamäärät (MA 6 §) sekä alueella ehkä käytetty tasapuolisuuden takaava hyvitysmalli (ML 26 §) sekä pyyntilupamäärät niihin liittyvine ehtoineen.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta on ratkaisuisaan 4.12.2008 dnro 293/4/2008 ja 18.12.2008 dnro 294/4/2008 hallintolakiin nojautuen palauttanut asiat Lapin riistanhoitopiirille puuttuvien perustelujen vuoksi asianmukaisten perusteluiden laatimiseksi.

Riistahallinnossa pyyntilupapäätösten perustelemissa vaatimus ei aina toteudu lain edellyttämällä tavalla. Toisinaan voi olla hyvin vaikeaa saada selvää, mihin pyyntilupapäätökset perustuvat, jos pyyntilupapäätöksen jakoperusteena käytetyt pyyntipinta-alat näyttäisivät poikkeavan julkisten rekisterien mukaisista pinta-aloista. Hakemuksen liitekartat eivät välttämättä paljon valaise asiaa, jos karttana on käytetty karttaa, missä ei ole kiinteistöjen rajoja. Ns. tilaluetteloiden jättäminen pois pyyntilupahakemuksen pakollisista liitteistä on luonut tilanteen, jossa kanssahakijoiden voi olla käytännössä mahdotonta selvittää toisten hakijoiden pyyntilupaperusteita.

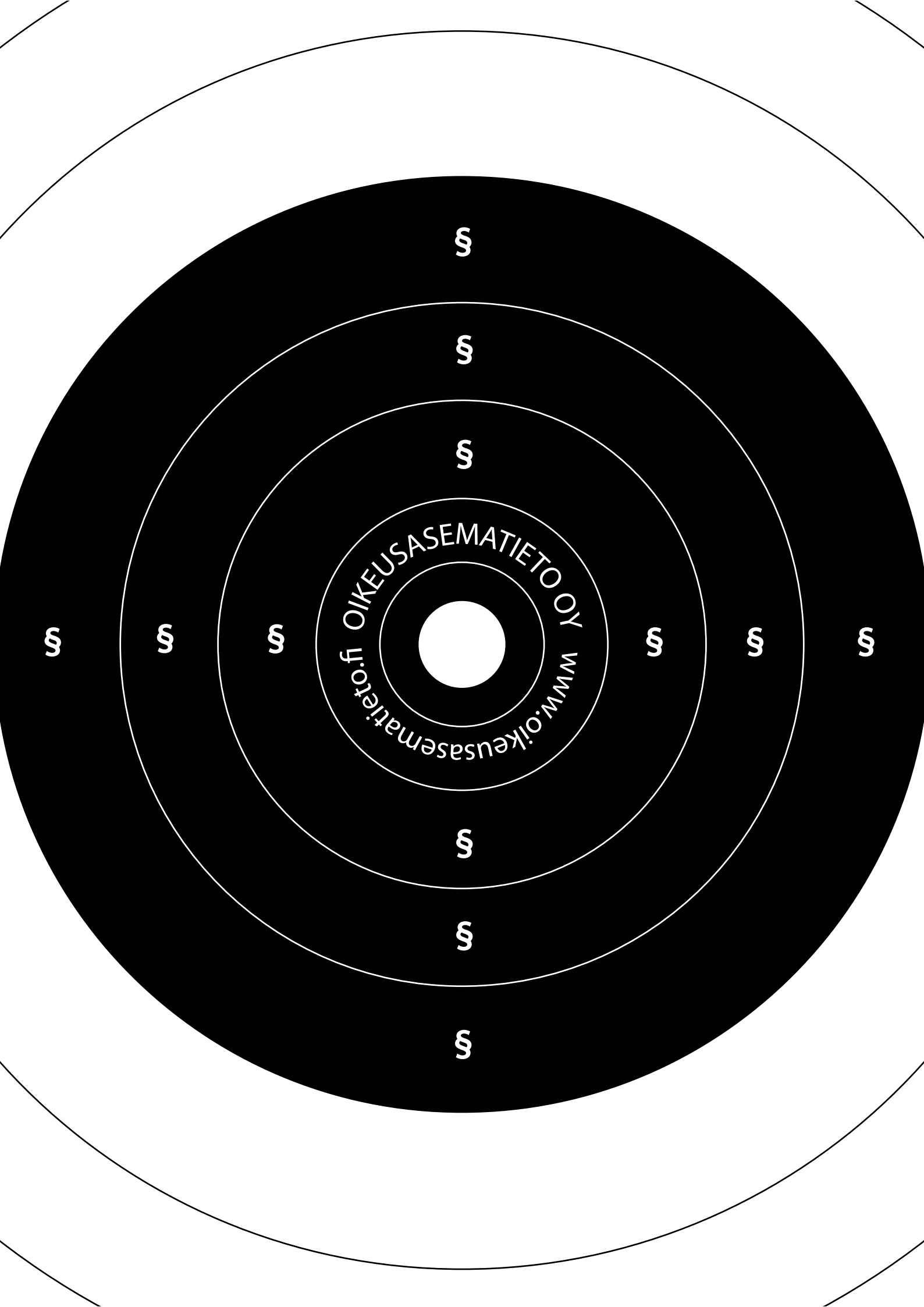
Asian selvittäminen on viime kädessä pyyntilupaviranomaisen asia (HallintoL 31 §). Viranomaisen ei ole oikeutettu luottamaan asianosaisen antamaan selvitykseen, jos sillä on syytä epäillä annettujen tietojen paikkansa pitävyyttä. Selvittämismenettelyyn liittyy olennaisesti tasapuolisen kohtelun vaatimus (HallintoL 6 § ja 25 §). Jos pyyntilupaviranomainen hyväksyy päätöspäätöksen perusteeksi paikkansa pitämättömiä tietoja se saattaa loukata tasapuolisen kohtelun vaatimusta, jos viranomaisen tiesi tai sen olisi asiaa asianmukaisesti selvitettyään pitänyt tietää tietojen virheellisyydestä.

Jaettava pyyntilupamäärä lasketaan tyypillisesti hirvitalousalueen mukaan. Hirvitalousalueella ja jaettavien pyyntilupamäärien laskemisella ei ole mitään tekemistä metsästysoikeuden kanssa. Vaikka alueen maanomistajista osa olisi jättänyt maansa metsästyskäytön ulkopuolelle se ei estä pyyntilupaviranomaista ottamasta alueita huomioon jaettavien pyyntilupien määrää laskettaessa (vrt. toisin Härkönen (Hirvikantojen hoito 2006, s. 95 ja 98). Pyyntilupaviranomaisen säädeltävänä oleva hirvikanta on biologinen ja ekologinen eikä metsästysoikeudellinen käsite.

Pyyntilupien jako hakijoiden kesken asettaa puntariin metsästysoikeudelliset kysymykset. Saman hirvitalousalueen pyyntiluvat jaetaan hakijoiden kesken hakemuksen perustana olevan metsästysoikeuden kattamien pinta-alojen suhteessa. Metsästysoikeus kuuluu omaisuudensuojan piiriin. Jos pyyntilupaviranomainen pyyntilupaosuutta määriteltessään poikkeaa perusteetta hakemuksen perustana olevan metsästysoikeuden kattamien pinta-alojen mukaisesta suhteellisesta osuudesta, menettely loukkaa metsästysoikeutta. Vaikka hakijoiden hakemusten perustana olevien metsästysoikeuksien kattamien alueiden yhteenlasketut pinta-alat olisivat pienemmät kuin hirvitalousalue se ei muuta jakoasetelmaa. Pyyntilupapotti jaetaan haussa mukana olevien hakijoiden kesken eikä kukaan hakijoista voi lukea hyväkseen alueita, joilla hakijalla ei ole oikeutta metsästää.

Pohjois-Suomen valtion vapaan metsästysoikeuden alueilla (ML 8 §) pyyntilupapotti jaetaan ensin yksityismaiden ja valtion maiden kesken. Valtionmaiden potti joudutaan jakamaan pääluvun mukaan vapaan metsästysoikeuden haltijoiden ja valtiolta metsästyslupan saaneiden kesken. Metsästysmahdollisuuksien tasapuoliseksi jakamiseksi muun metsästysmahdollisuuden omaavien hakijoiden osuutta valtion maiden potista voidaan rajoittaa omaksutun hyvitysmallin – esimerkiksi miestä/ha – mukaisesti. Hyvitysmallien toimintaa on selostettu aikaisemmin.

OIKEUSASEMATIETO OY
WWW.OIKEUSASEMATIETO.FI

§

§

§

§

§

§

§

§

§

§

§

§

4.5 Muutoksenhaku pyyntilupapäätökseen

4.5.1 Valituskelpoinen päätös

Valituskelpoisella päätöksellä tarkoitetaan toimenpidettä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta (HallintolainkäyttöL 5 §). Ratkaisun perusteluista ei pääsääntöisesti saa valittaa, vaan ainoastaan lopputuloksesta. Viranomaisen ohjeet eivät sisällä yksittäisen asian ratkaisua, joten niistä ei myöskään voi valittaa. Valituskelpoisia ratkaisuja eivät ole myöskään valmistelutoimenpiteet. Asiassa ehkä annetut sitomattomat lausunnot eivät myöskään ole valituskelpoisia.

Hirvieläinten pyyntilupamenettelyssä riistanhoitoyhdistysten lausunnoilla on merkittävä rooli, kuten edellä riistanhoitoyhdistyksen roolia käsiteltäessä kävi ilmi. Vaikka riistanhoitoyhdistyksen lausunnoilla voi olla ratkaiseva merkitys lopputuloksen kannalta ne eivät hallintolainkäyttökäytännön mukaan ole valituskelpoisia ratkaisuja. Asiasta on useita ratkaisuja.

Korkein hallinto-oikeus 23.12.1997 taltio 3285 dnro 3947/3/96. Riistanhoitoyhdistyksen puoltolausumalla ei ollut ratkaistu hakijan pyyntilupahakemusta, joten lausunnosta ei voinut valittaa. Valituskelpoisen päätöksen pyyntiluvista tekee riistanhoitopiiri.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta 28.9.2000 dnro 180/4/99 ja dnro 221/4/2000. Ratkaisussa jätettiin tutkimatta riistanhoitopiirin riistanhoitoyhdistyksille antamia hallinnon sisäisiä ohjeita koskevat valitukset, koska ohjeet eivät ole valituskelpoinen ratkaisu. Valittajana ratkaisussa oli ohjeiden kohteena ollut riistanhoitoyhdistys.

Riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaajan koiran kiinnipitoa koskeva kirje metsästäjälle ei ollut maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan 28.11.2002 antaman ratkaisun dnro 173/4/2002 mukaan sellainen ratkaisu, jolla asia olisi ratkaistu tai jätetty tutkimatta eli kyse ei ollut valituskelpoisesta päätöksestä. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta jätti tämän vuoksi kirjeestä tehdyn valituksen ja kantelun tutkimatta.

Korkein hallinto-oikeus 27.10.1997 taltio 2704 dnro 5055/5/94 julkaisutunnus KHO 1997:113. Metsähallituksen metsästyslupapäätös oli valituskelpoinen viranomaispäätös.

Korkein hallinto-oikeus 10.5.2006 taltio 1126 dnro 774/1/05 julkaisutunnus KHO 2006:26. Kihlakunnan poliisilaitoksen päätöksellä ei ollut metsästäjää ja Suomen valtiota sitovasti ratkaistu kysymystä siitä, kenen omistukseen luvallisessa metsästyksessä haavoitettu, rajavyöhykkeelle paennut ja siellä lopetettu karhu ja sittemmin sen myynnistä saadut varat kuuluivat. Poliisilaitoksen päätöksellä ei siten ollut ratkaistu asiaa hallintolainkäyttölain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, eikä poliisilaitoksen päätöksestä

saanut valittaa. Hallinto-oikeuden päätös kumottiin ja poistettiin, poliisilaitoksen päätökseen liitetty valitusosoitus poistettiin ja metsästäjän valitus jätettiin tutkimatta. ML 83 §, 84 §, 88 § 1 mom. ja Hallintolainkäyttölaki 5 § 1 mom., 69 § 1 mom.

4.5.2 Valitukseen oikeutetut

Vaikka päätös olisi valituskelpoinen, kuka tahansa ei voi olla valittajana. Päätöksestä saa lähtökohtaisesti valittaa se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Viranomaisella on valitusoikeus vain, jos laissa niin säädetään tai valitusoikeus on tarpeen viranomaisen vaaliman julkisen edun vuoksi (HallintolainkäyttöL 6 §).

Riistanhoitopiirin pyyntilupapäätöksestä saa valittaa asianosaisina olevat pyyntilupien hakijat.

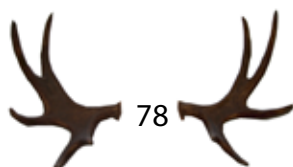
Valittaja vaati maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisussa 16.11.2006 dnro 322/4/2006 naapurin saaman lupamäärän alentamista ja lautakunta jätti asian tutkimatta.

Riistanhoitoyhdistys ei ole pyyntilupamenettelyssä asianosainen eikä sillä ole lakiin tai valvomiinsa julkisiin intresseihin perustuvaa valitusoikeutta.

Korkein hallinto-oikeus 17.11.1999 taltio 3075 dnro 4467/3/98. Asiassa riistanhoitoyhdistys oli hakenut muutosta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisuun, jolla valittajana olleelle hirviluvan hakijalle oli myönnetty valituksen perusteella yksi pyyntilupa lisää. Korkein hallinto-oikeus jätti valituksen tutkimatta, koska riistanhoitoyhdistys ei ole asiassa asianosainen eikä sillä ole lakiin tai tehtäviinsä perustuvaa valitusoikeutta. Samoin korkein hallinto-oikeus 23.12.1997 taltio 3285 dnro 3947/3/96 ja maaseutuelinkeinojen valituslautakunta 20.11.2008 dnro 308/4/2008.

Riistanhoitopiiri ei myöskään ole pyyntilupamenettelyssä asianosainen eikä sillä ole lakiin tai valvomiinsa julkisiin intresseihin perustuvaa valitusoikeutta.

Korkeimman hallinto-oikeuden 28.6.2007 antamassa ratkaisussa taltio 1746 dnro 187/1/07 valittajana oli riistanhoitopiiri, jonka riistapäällikkö oli katsottu maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ratkaisulla esteelliseksi. Korkein hallinto-oikeus jätti valituksen tutkimatta.

4.5.3 Valitusviranomainen ja -menettely

Muutosta riistanhoitopiirin tekemään pyyntilupapäätökseen haetaan valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta. Valituskelpoiseen päätökseen on liitettävä valitusosoitus. Valitusosoitus sisältää yleensä kaiken tarvittavan tiedon valituksen vireille saamiseksi (HallintolainkäyttöL 14 §).

Laillisuusvalvonnan ongelmaksi on osoittautunut pyyntilupapäätösten ja niistä tehtyjen valitusratkaisujen huonot perustelut. Usein on käytännössä mahdotonta selvittää esimerkiksi sitä, mihin riistanhoitopiiriin, maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan tai korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut tosiasiallisesti perustuvat. Hyvältäkin vaikuttavat perustelut voivat tarkemmin tutkittaessa osoittautua tarkoitushakuisiksi ja jopa paikkansa pitämättömiksi.

Metsästäjien oikeusturvan kannalta ongelmalliseksi on osoittautunut, että valitusviranomaisissa oikeusvaltiollisten periaatteiden ja kansalaisten perusoikeuksien kunnioittaminen jää korkeinta hallinto-oikeutta myöten puheiden varaan. Ongelmallisimpia tilanteita on kuvattu edellä pyyntiluvan myöntämisperusteiden yhteydessä Yhdenvertaisuus- ja tasapuolisuusvaatimus –otsikolla. Laillisuusvalvonnan tehtävänä on Suomessa ikävän usein viranomaisten harjoittaman mielivallan legitimoiminen julkikestämättömillä perusteilla.

4.6 Metsästysviranomaisten valvonta

Metsästys- ja riistanhoitotoimen ylin johto ja valvonta kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle (ML 56 §). Metsästäjiin Keskusjärjestön tehtävänä on valvoa riistanhoitopiirien toimintaa (ML 57 §). Riistanhoitopiirien tehtävänä on puolestaan valvoa riistanhoitoyhdistysten toimintaa (ML 60 §).

Maa- ja metsätalousministeriö on 15.8.2002 antamallaan ratkaisulla 2767/726/2000 kiinnittänyt kantelusta riistanhoitoyhdistyksen puheenjohtajan huomiota siihen, ettei riistanhoitoyhdistyksen johtokunnan puhelin kokous täyttänyt metsästäjäorganisaation ohjesäännön vaatimusta johtokunnan kokouksenpitotavasta.

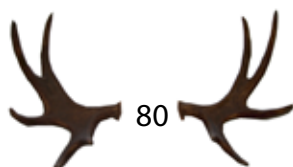
Ylemmän valvovan viranomaisen toimivallassa on antaa ohjeita valvottavilleen. Tällaisilla ohjeilla voi olla merkitystä esimerkiksi hirvilupamenetelyssä.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan 28.9.2000 antamassa ratkaisussa dnro 221/4/2000 oli kyse riistanhoitopiirin ohjaus- ja valvontavaltansa puitteissa riistanhoitoyhdistykselle antamista ohjeista. Viranomaisten sisäisistä ohjeista ei voi valittaa sillä ne eivät ole valituskelpoisia ratkaisuja, joilla olisi

ratkaistu jokin yksittäisen henkilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin vaikuttava asia. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta jätti valituksen tutkimatta.

Riistaviranomaiset - maa- ja metsätalousministeriö mukaan lukien - ovat lisäksi yleisen laillisuusvalvonnan alaisia, joten aiheen ilmetessä niiden tekemiset on saatettavissa poliisin, Eduskunnan oikeusasiamiehen ja valtioneuvoston oikeuskanslerin tutkittavaksi.

can-am

LUOTETTAVA KAVERI ERÄTULILLE

Kuvan malli on XT-varustettu

OUTLANDER 800R EFI XT

OUTLANDER 650 EFI

OUTLANDER 500 XT

OUTLANDER 400 EFI

TARVITSEEKO METSÄSTYSSEURANNE VAHVISTUSTA?

Kaikki Outlander™ -mallimme ovat omissa luokissaan tehokkaimmat ja monipuolisimmat. Mitä haastavampi maasto, sitä paremmin loistavat ajo-ominaisuudet pääsevät esille.

Tulkaa tutustumaan koko porukalla!

Lähimmän Can-Am-jälleenmyyjäsi löydät osoitteesta www.brpscandinavia.com.

Be with the Right People: www.brpusersclub.com

5 Metsästystilanteiden säännöt

5.1 Metsästyksenjohtajan tehtävät

Hirvieläimen pyyntiluvan saajan on nimettävä metsästyksen johtaja (ML 28 §). Metsästyksenjohtajaksi kelpoisia ovat täysivaltaiset riistanhoitomaksun suorittaneet henkilöt, joita ei ole määrätty metsästyskieltoon (ML 74 §) ja jotka ovat antaneet tehtävään suostumuksensa. Täysivaltaisuutta ei ole metsästyslaissa tai -asetuksessa nimenomaan edellytetty, mutta edellytys seuraa tehtävän luonteesta. Suostumuksen saamisesta ei niin ikään ole laissa tai asetuksessa mainintaa, mutta suostumus on oltava.

Yhteisluvassa pyyntiluvan saajina ovat yhteisluvan jäsenet. Niiden kunkin on valittava omat metsästyksenjohtajat ja heille varajohtajat. Lisäksi on suositeltavaa, että yhteisluvan vetäjänä toimiva yhteisluvan edustaja nimetään yhteislupasopimuksessa metsästyksenjohtajaksi, joka vastaa ylimpänä metsästyksenjohtajana yhteisluvan alueella tapahtuvasta pyynnistä. Yhteisluvan jäsenten metsästyksenjohtajat ovat tällöin varajohtajia ja yhteisluvan vetäjällä on ylin päätösvalta metsästyksessä.

Rovaniemen hovioikeuden ratkaisussa RHO 2008:1 on oivallettu erinomaisen hyvin yhteisluvan oikeudellinen perusta. Tapauksessa metsästäjä oli metsästännyt metsästysoikeutensa kattamalla yhteislupa-alueen sisällä olleella alle 1 000 hehtaarin suuruisella alueella, mikä sinänsä on laillista ja sallittua. Rangaistavaksi metsästyksen teki se, että metsästäjä oli metsästännyt ilman metsästyksenjohtajaa eli ilman yhteisluvan sekä seuran oman metsästyksenjohtajan valvontaa. Metsästäjä tuomittiin metsästysrikkomuksesta sakkoihin.

Metsästysseurassa tai seurueessa metsästyksenjohtaja nimetään yleensä seuran tai seurueen kokouksessa. Pienissä seuroissa tai seurueissa varajohtajien nimeäminen voi tapahtua samalla tavoin. Suuremmissa seuroissa ja seurueissa pyynti voi tapahtua useammassa ryhmässä. Tällöin varajohtajien nimeäminen tapahtuu usein asianomaisen ryhmän toimesta. Lopullisesti varajohtajien nimeämisen vahvistaa luvansaaja eli seuran tai seurueen toimivaltainen toimielin tai asiamies, joita yleisen kokouksen ohella ovat johtokunta ja nimenkirjoittajat sekä seurueissa seurueen valtuutettu vetäjä.

Metsästyksenjohtajan valinnasta luvansaajan on ilmoitettava alueen riistanhoitoyhdistykselle. Metsästäjäin Keskusjärjestö on julkaissut ilmoitusta varten oman lomakkeen, jossa luvansaaja allekirjoituksellaan vahvistaa ilmoituksen. Ennen ilmoituksen allekirjoittamista ja lähettämistä luvansaaja

jalla on oltava varmuus siitä, että ilmoitetut henkilöt ovat kelpoisia tehtävään ja ovat antaneet siihen suostumuksensa.

Metsästyksenjohtajan tehtävänä on lain mukaan suunnitella käytännön metsästystapahtumat, antaa metsästykseseen osallistuville tarpeelliset määräykset metsästyksestä ja siinä noudatettavista turvallisuustoimenpiteistä sekä huolehtia siitä, että pyyntiluvan ehtoja ja metsästystä koskevia sääntöjä noudatetaan (MA 23 §). Metsästykseseen osallistuva henkilö on velvollinen noudattamaan metsästyksenjohtajan antamia määräyksiä (ML 28 §).

Ehkä tärkein turvallisuutta koskeva säännös on ML 20.3 §, jossa todetaan, ettei metsästys saa aiheuttaa vaaraa tai vahinkoa ihmiselle tai toisen omaisuudelle. Mitä tämä käytännössä tarkoittaa jää metsästyksenjohtajan harkintaan.

Metsästyksenjohtajille suunnatuissa koulutustilaisuuksissa lähdetään usein rajaamaan metsästyksenjohtajan harkintavaltaa antamalla perustuntumalta liian yksityiskohtaisia ja kaikkiin tilanteisiin soveltumattomia ohjeita. Tähän ei pitäisi sortua sillä usein ongelma-alueiden osoittaminen riittää ja yksittäisissä tilanteissa metsästyksenjohtaja harkitsee mikä on järkevää ja oikein.

Yksi takavuosina yleinen ongelma olivat päihtyneet metsästäjät. Metsästyksenjohtajan tulee ymmärtää ilman promillerajojakin, milloin päihtyneeltä on syytä evätä pyynti. Alkoholia nautittuaan fiksu metsästäjä ymmärtää yleensä itse laittaa pyssyn pussiin eikä alkoholin käyttö nykyään ole yleinen ongelma metsästystilanteissa.

Yksi tärkeä turvallisuuteen liittyvä seikka on ampumatilanteita koskevat ohjeet ja määräykset. Tyypillisesti kyse on passien järjestämisestä, mutta myös koirapyynnin ampumatilanteissa on omat turvallisuusnäkökohtansa, joista tulee huolehtia.

Huomiovaatetuksen käyttö on yksi tärkeä turvallisuustoimi hirvenmetsästyksessä (MA 22 §). Metsästyksenjohtajan tehtäviin kuuluu varmistaa, että metsästykseseen osallistuvilla on asianmukainen huomiovaatetus.

Kun metsästyksenjohtajan tehtäviä koskevaa asetuksen säännöstä vuonna 2005 muutettiin velvollisuus ampuma-aseen kantoluvan, metsästyskortin ja ampumakoetodistuksen tarkistamiseen poistui. Näiden asiakirjojen läpikäyminen ennen jahtia on silti edelleen suositeltavaa. Lisäksi patruunoiden osalta on hyvä käydä läpi, ettei taskuihin ole unohtunut kokovaippaisia harjoituspatruunoita.

Nykyläinsäädäntöfilosofian mukaan lakien rikkominen on muuttunut lainrikkokan yksityisasiaksi, mutta tervejärkinen suomalainen metsästäjä viittaa kintaalla tälle suuntaukselle. Riistanhoitomaksun maksamatta jättämi-

nen voi merkitä aukkoa vakuutusturvaan. Aseenkantoluvan puuttuminen voi olla osoitus siitä, ettei asiaomainen täytä aseiden hallussapitoluvan edellytyksiä (Ampuma-aseL 45 §). Puuttuva ampumakoetodistus voi olla merkki siitä, ettei asianomainen hallitse itseään ja asettaa ampumatilanteissa. Väärät patruunat voivat lisätä turvallisuusriskejä.

Metsästyksenjohtajalla säilyi edelleen velvollisuus huolehtia, että metsästystä koskevia säännöksiä noudatetaan. Näin ollen metsästyksenjohtajalla on edelleen oikeus halutessaan vaatia metsästyskortti ja ampumakoetodistus nähtäväkseen (MaksuL 1 §, ML 21 §, 74.1,9 § ja 74.1,10 §). Ampuma-aseiden osalta metsästyksenjohtaja on oikeutettu ainakin tarkistamaan, että käytettävä ampuma-ase ja patruunat täyttävät laissa asetetut vaatimukset (MA 16 §).

Jos asianomainen kieltäytyy asiakirjoja tai patruunoita esittämästä, metsästyksenjohtaja voi kieltää jahtiin osallistumisen kunnes saadaan selvyys siihen, että asianomainen voi laillisesti osallistua jahtiin. Tarvittaessa metsästyksenjohtaja voi pyytää paikalle metsästyksenvalvojan, jolla on oikeus vaatia metsästyskortti ja ampumakoetodistus nähtäväkseen (ML 22 § ja 88 §). Aseenkantoluvan, aseiden ja patruunat voi vaatia esitettäväksi vain poliisi ja poliisinvaltuuksilla varustettu metsähallituksen erävalvoja (Ampuma-aseL 117 §).

Lupaehdoissa on aina pyydettäviä eläimiä koskevia rajoituksia eli vähimmillään vasaosuus. Metsästyksen johtajalla on oikeus antaa määräyksiä pyydettävistä eläimistä, jos se on tarkoituksenmukaista lupaehtojen noudattamiseksi. Yksityiskohtaisempia ehtoja luvassa esiintyy harvemmin, mutta jos esiintyy metsästyksenjohtaja on luonnollisesti velvollinen valvomaan ehtojen noudattamista.

Jos pyynnin järjestänyt metsästysseura tai seurue on kokouksissaan ja sopimuksissaan päättänyt pidemmälle menevistä hirvikannan hoidon periaatteista kuten kaadettavien hirvieläinten iästä tai sukupuolesta, metsästyksenjohtajan tehtävänä voi olla myös seuran tai seurueen tekemien päätösten noudattamisen valvonta. Seura tai seurue on voinut puolestaan omaksua periaatteensa yhteisluvassa sovittuina tai riistanhoitoyhdistyksen suosituksista.

Metsästysseuran tai seurueen sääntöjen rikkominen kuuluu asianomaisen seuran tai seurueen kurinpitovaltaan. Ääritapauksessa sovellettavaksi voi tulla rikoslain luvatonta pyyntiä koskeva säännös (RL 28:10 §)¹.

Metsästyksenjohtajalle kuuluu usein lupien hakeminen ja siihen liittyvät toimet. Silloin kun metsästyksenjohtaja ei itse ole metsästysoikeuden haltija tai metsästysoikeuden haltijan toimivaltainen nimenkirjoittaja hän tar-

1 Pylkkänen (Metsästyslainsäädäntö 2007, 304).

vitsee metsästysoikeuden haltijan valtuutuksen pyyntiluvan hakemiseen. Pyyntiluvan hakemiseen liittyvät tehtävät eivät siten ole metsästyksenjohtajan lakisäateisiä tehtäviä. Pyyntiluvan hakuprosessia on käsitelty tarkemmin edellä.

Yksi tärkeä lupaehto on lupa-alue (MA 4 §). Metsästyksenjohtajan tulee olla selvillä käytettävissä olevista alueista. Metsästys lupa-alueen ulkopuolella tai ilman oikeutta metsästää ei ole sallittua.

Esimerkiksi Helsingin hovioikeuden 11.8.1998 antamassa ratkaisussa dnro R 98/70 kaksi metsästyksenjohtajaa joutui vastuuseen siitä, että he olivat metsästyksenjohtajina sallineet hirven ja peuran metsästyksen laissa säädettyä pienemmillä alueilla eli ns. sirpalealueilla, joilla metsästämiseen lupa ei oikeuttanut (vrt. MA 4 §).

Metsästyksenjohtaja joutuu usein ensimmäisenä vastuuseen, jos hirveä metsästetään lupa-alueen ulkopuolella tai ilman oikeutta metsästää.

Metsästyksenjohtajan tulee huolehtia myös erilaisista ilmoituksista. Kaatoilmoitukset on toimitettava riistanhoitoyhdistykselle seitsemän päivän kuluessa kaadon tapahtumisesta (MA 9 §). Haavoittuneena toisen alueelle kulkeutuneesta ja sinne kaatuneesta hirvestä on tehtävä ilmoitus alueen metsästysoikeuden haltijalle tai poliisille (ML 83.2 § ja MA 39 §).

Metsästyksenjohtaja on tuomittu ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 1989:54.

Olennaista tehtävän kannalta on, että metsästyksenjohtaja tietää koko ajan, mitä metsässä tapahtuu. Nykyisellä kännykkäaikakaudella johtamisesta on tässä suhteessa tullut helppoa, jos vain yhteispeli metsästyksen osallistuvien kesken sujuu.

Metsästyksenjohtajan erottamisesta tai estymisestä ei laissa ole säännöksiä. Jos myöhemmin ilmenee, ettei metsästyksenjohtaja ole maksanut riistanhoitomaksua tai hänet määrätään metsästyskieltoon taikka hän on estynyt tehtäväänsä hoitamasta, silloin varajohtaja astuu hänen tilalleen.

Metsästyksenjohtajan asettamisvelvollisuutta ja johtovaltaa on tehostettu rangaistuksen uhalla. Metsästysrikkomuksesta voidaan tuomita se, joka metsästää ilman metsästyksenjohtajaa tai vastoin metsästyksenjohtajan antamaa määräystä tai kieltoa (ML 74.2,5 §). Metsästyksenjohtajan tehtäviä on myös hoidettava sillä tehtävien laiminlyönti on sekin rangaistusuhalla tehostettu (ML 74.2,8 §). Lisäksi metsästyksenjohtajan on rangaistuksen uhalla muistettava suorittaa riistanhoitomaksu (ML 74.2,9 §).

5.2 Turvallisuus

Yleisiä lakiin tai viranomaisten päätöksentekoon perustuvia turvallisuussääntöjä on jonkin verran. Lääninhallitus voi yleiseen turvallisuuteen vedoten kieltää metsästyksen tietyllä alueella (ML 23 §). Metsästys 150 metriä lähempänä asuttua rakennusta on kiellettyä ilman rakennuksen omistajan tai haltijan lupaa (ML 25 §). Hirvieläintiä ei saa ampua rautatien tai yleisen tien yli eikä riistaeläimen tai ampujan ollessa tällaisella tiellä (ML 25 §). Hirvieläinten metsästyksessä on käytettävä punaista päähinettä tai päähineen suojusta ja liiviä tai muuta vastaavaa vaatetta (MA 22 §).

Metsästyksenjohtajan tehtävänä on antaa hirvenmetsästyksessä tarkemmat määräykset metsästyksessä noudatettavista turvallisuustoimenpiteistä (MA 23 §). Tarkempia turvallisuutta parantavia toimenpiteitä ja järjestelyitä on useita. Hirvitornien käyttö mahdollistaa laukaukset maata kohti, jolloin ammutun luodin kulku usein rajoittuu ampujan näkyvässä olevalle alueelle. Milloin hirvitornien käyttö ei ole mahdollista metsästyksenjohtajan tai ampujan on tarvittaessa määriteltävä turvallinen ampumasektori.

Metsästys ei koskaan saa aiheuttaa vaaraan tai vahinkoa ihmiselle tai toisen omaisuudelle (ML 20 §). Suuri osa turvallisuudesta riippuu metsästäjistä itsestään ja turvallisuustoimenpiteet perustuvat usein noudatettuihin tapoihin tai rutiineihin. Pysäyttävällä koiralla metsästettäessä haukulle voi mennä vain yksi ampuja, jotteivät metsästäjät toisista tietämättään ampuisi toisiaan. Aseet pidetään lataamattomina ja varmistamattomina - ja mielellään lukko auki - aina, kun ei olla metsästystilanteessa. Asetta on aina käsiteltävä ladattuna ellei aseiden lataamattomuudesta olla varmoja. Toisen metsästäjän aseeseen ei ole syytä koskea ilman lupaa.

5.3 Aseiden kuljettaminen ja säilyttäminen

Metsästysasetta ei saa ilman luvallista tarkoitusta tai metsästysoikeuden haltijan suostumusta kuljettaa muutoin kuin lataamattomana suojuksessa sellaisella alueella, jolla henkilöllä ei ole metsästysoikeutta tai metsästyslupaa (ML 35.1 §).

Metsästysaseen on ilma-aluksessa, maalla kulkevassa moottorikäyttöisessä ajoneuvossa sekä aluksessa ja veneessä moottorin käydessä oltava lataamaton ja sijoitettuna suojuksen tai suojustuun tilaan (ML 35.2 §).

Lipastettu ase on lain tarkoittamalla tavalla lataamaton, jos patruuna ei ole piipussa.

Metsästysaseen kuljettaminen moottorikäyttöisellä ajoneuvolla maastossa on kielletty (ML 35.3 §).

Edellä mainitut rajoitukset eivät koske liikuttaessa jalan tai moottoritolalla ajoneuvolla metsästysalueeseen rajoittuvilla yleisillä teillä. Lisäksi merellä haavoittunut riistaeläin voidaan lopettaa ampuma-aseella veneen moottorin käydessä. Aseen kuljettamiseksi moottorikäyttöisellä ajoneuvolla maastossa on haettavissa poliisiviranomaisen lupa (ML 35 §).

5.4 Häiriötilanteet

Laillisen metsästyksen estäminen tai vaikeuttaminen saattamalla pyyntiväline toimintakunnottomaksi tai häiritsemällä muulla tavoin pyyntiä on kielletty (ML 31 §). Klassinen tilanne, jossa sääntö voi tulla sovellettavaksi on kaato vieraalle koiralle. Lähes jokainen hirvenmetsästäjä on kuullut jutun röyhkeästä metsästäjästä, joka on ampunut hirven vieraan koiran haukkuun. Tapaukset ovat harvinaisia, mutta sitäkin ikävämpiä.

Tilanne jää yleensä murinoiden varaan, jos ampuja on saman seuran miestä tai ampuja on naapuriseuran mies, joka on kaatanut hirven omilla mailloin koiran eksytyä vieraalle alueelle.

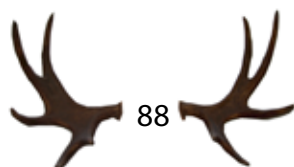
Valtion vapaan metsästysoikeuden alueilla tai yhteismetsissä, missä eri seuroihin tai seurueisiin kuuluvilla metsästäjillä voi olla lupa metsästää samalla alueella, kaato vieraan koiran haukkuun voi tuoda sakot metsästyksen häirinnästä.

5.5 Metsästys ja kaato väärällä alueella

Hirvenmetsästäjällä tulisi aina olla mukana suojus asetta varten, jos on pienikin riski, että metsästyksen kuluessa joudutaan kulkemaan alueella, millä metsästäjällä ei ole oikeutta metsästä. Keveimmät aseiden suojuukset eivät vie paljon tilaa eivätkä ne myöskään paljon paina. Mikäli vieraalla alueella liikuttaessa ase ei ole suojuksessa tilanne saatetaan tulkita luvattomaksi pyynniksi (ML 35 § ja RL 28:10 §).

Metsästäjän on lähtökohtaisesti oltava aina itse selvillä millä alueella hänellä on oikeus metsästä ja millä ei. Vain poikkeuksellisesti voi tulla eteen tilanteita, joissa metsästäjän on lupa erehtyä. Alla olevaa tapausta ei pidä tulkita niin, että metsästyksenjohtajan määräämässä passipaikassa voisi aina ampua.

Korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 1979 II 23. Hirvenmetsästyksessä oli metsästyksen johtaja sijoittanut A:n ampujaksi alueelle, jota hirvenkaatolupa ei koskenut. A oli ampunut hirven tietämättä tai saattamatta edes epäillä sitä, että kaataminen tapahtui lupa-alueen ulkopuolella. Kun A:lla osallistussaan ampujana metsästykseseen oli oikeus luottaa metsästyksen johtajan

käsitykseen metsästysalueen ulottuvuudesta, luvatonta hirven tappamista koskeva syyte hylättiin.

Jos metsästäjä tietää olevansa väärällä alueella tai hänen olisi pitänyt tietää olevansa väärällä alueella, metsästyksenjohtajan määräys ei häntä vastuusta vapauta. Vastuusta vapauttavan erehdyksen toteaminen perustuu yksittäistapauksittain tapahtuvaan ja vapaaseen todisteiden harkintaan. Nykyisin on lisäksi hyvä huomata, että paikannustekniikka on tänä päivänä jotakin muuta kuin 1970-luvulla.

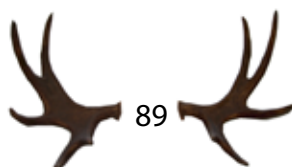
Metsästys väärällä alueella ei välttämättä edellytä, että metsästäjä itse on väärällä alueella. Metsästystä on myös pyyntitarkoituksessa tapahtuva riistaeläimen houkutteleminen, etsiminen, kiertäminen, väijyminen, hätyyttäminen tai jäljittäminen, koiran tai muun pyyntiin harjoitetun eläimen käyttäminen riistaeläimen etsimiseen, ajamiseen tai jäljittämiseen (ML 2 §).

Nykyisen tekniikan aikana hirvenmetsästyksessä käytettäviä koiria voidaan seurata lähes metrin tarkasti GPS-paikantimilla. Mikäli koira on haukussa toisen metsästysalueella yli puoli tuntia, pyynti olisi selkeintä keskeyttää kokonaan (ML 2 § verr. 53 § 3. virke). Jos pyyntiä jatketaan passittamalla rajoja koiran tiedossa olevan sijainnin mukaan ja haukun annetaan jatkaa naapurin alueella tai annetaan karkko, syyllistytään suurella todennäköisyydellä luvattomaan pyyntiin (RL 28:10 §), vaikka kaato lopulta tapahtuisikin omalla puolella. Myös hirven houkuttelu naapurin alueelta omalle alueelle ammuttavaksi, voi täyttää luvattoman pyynnin tunnusmerkit. Muutamia asiaa sivuavia tuomioistuinratkaisuja on jo olemassa.

Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 1981 II 129 koiraa vieraalta alueelta noutamaan menneen metsästäjän ase oli lataamaton, mutta ei ollut suojuksessa. Luvattomasta pyynnistä ei tullut rangaistusta.

Itä-Suomen hovioikeus dnro R 1982/751 antopäivä 30.12.1983 ratkaisunumero 1782/83. Syytetty oli metsästysase mukanaan kulkenut alueella, jolla hänellä ei ollut metsästysoikeutta. Samalla alueella oli syytetyn koira ollut kytkemättömänä ajossa. Vaikka syytetyllä ollut ase oli ollut lataamaton, metsästys katsottiin MetsästysL 21 §:n mukaisesti alkaneeksi. Syytetty tuomittiin RL 33 luvun 12 §:n 1 mom:n ja MetsästysL 21 §:n nojalla rangaistukseen luvattomasta metsästyksestä.

Väärällä alueella tapahtuneeseen kaatoon tai pyyntiin voi kytkeytyä monia lainvastaisuuksia. Kyse voi olla luvattomasta pyynnistä RL 28:10 § ja ML 76 §, pyynnistä ilman pyyntilupaa RL 48a:1.1,2 § tai ML 74.1,2 § ja/tai asetuksen tai lupaehtojen vastaisesta pyynnistä ML 74.2,6 §. Seurauksina voi olla sakko- tai vankeusrangaistuksen ohella metsästyskielto RL 48a:6.1 §, ampumaseen menettäminen RL 10:4.1,1 §, hirven tai sen arvon menettäminen ML 79 § ja 80.1 § sekä velvollisuus maksaa pyyntilupamaksu ML 80.2 §. Päälle voi tietysti tulla vielä enemmän tai vähemmän oikeudenkäyntikuluja.

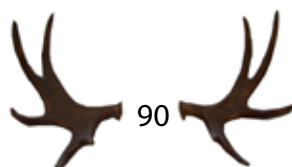
Hankalasti metsästettävillä alueilla on suositeltavaa harkita naapuriseuran kanssa yhteistä pyyntilupahakemusta eli yhteislupaa. Yhteislupasopimukseen otetuista määräyksistä voidaan sopia tarkemmin yhteisten lupa-alueiden käytöstä ja menettelyistä tilanteissa, joissa pyynti ulottuu tai hirvi kaatuu vahingossa rajan väärälle puolelle. Yhteisluvan perusajatus liittyy nimenomaan näihin tilanteisiin. Yhteisluvan oikeudellista perusajatusta on selostettu aikaisemmin pyyntilupamenettelyä koskevan jakson yhteydessä.

5.6 Ylimääräinen hirvi

Kysymys ylimääräisestä hirvestä ajankohtaistuu usein viimeistä hirveä pyydetessä, kun kaksi tai useampi metsästäjä ampuu samanaikaisesti tai lähes samanaikaisesti hirven. Tällainen tilanne voi tulla helposti eteen eritoten ajopyynnissä, mutta miksei myös koirametsästyksessä. Kysymys ylimääräisestä hirvestä voi ajankohtaistua myös siten, että aiemmin jahdin kuluessa on ammuttu hirveä ja laukaukset on tulkittu ohilaukauksiksi, ja myöhemmin kaatunutta eläintä ei ole löydetty.

Itä-Suomen hovioikeuden 9.10.1981 antama ratkaisu numero PÄ-1188/81. A oli luvallisessa hirvenmetsästyksessä ampunut hirven vasaa haavoittaen sitä niin, että se oli myöhemmin kaatunut ja jäänyt kateisiin koko metsästyskauden ajaksi. Olettaen A:n ampuman laukauksen menneen kokonaan ohi oli hirvenmetsästysseurue, johon A, B ja C kuuluivat, myöhemmin kaatanut kaikki sille myönnetyn hirvenkaatoluvan mukaiset hirvet, jolloin todellisuudessa oli tullut kaadetuksi yksi hirvi enemmän kuin mitä lupa olisi edellyttänyt. Koska A, B ja C olivat yhdessä eräiden muiden sanotun metsästysseurueen jäsenten kanssa etsineet A:n ampumaa vasaa ampumapäivän iltaan saakka ja jatkaneet etsintäänsä vielä seuraavana päivänä löytämättä merkkiäkään vasan haavoittumisesta, heillä oli ollut perusteltu syy olettaa, ettei A:n ampuma laukaus ollut lainkaan osunut hirveen. Sen vuoksi A:n B:n ja C:n ei voitu katsoa jättäneen noudattamatta sellaista huolellisuutta ja varovaisuutta, jota heidän tehtävänsä hirvenmetsästyksessä oli edellyttänyt, ja siten syyllistyneen luvattomaan hirven tappamiseen, joten heitä vastaan ajettu syyte luvattomasta hirven tappamisesta hylättiin.

Seuraukset ylimääräisenä kaadetusta hirvestä voivat olla samoja kuin väärälle alueelle kaadetusta hirvestä, mutta luvatonta pyyntiä RL 28:10 § koskevat tunnusmerkit eivät omalla alueella metsästettäessä täyty. Lisäksi metsästysrikos edellyttää tahallisuutta tai törkeää huolimattomuutta, mikä edellytys ei Itä-Suomen hovioikeuden mielestä edellä siteeratussa tapauksessa täytynyt.

5.7 Haavoittunut eläin

Metsään jääneestä haavoittuneesta hirvieläimestä ei ole enää 1.8.2005 alkaen tarvinnut tehdä ilmoitusta poliisille. Ilmoitusvelvollisuus koskee edelleen villisikaa, sutta, karhua, ahmaa tai ilvestä (MA 40 §).

Jos eläin on sellaisessa tilassa, että sen hengissä pitäminen ilmeisesti tuottaa sille kohtuutonta kärsimystä, löytäjä saa lopettaa eläimen, vaikka hänellä ei olisi alueella kyseisen eläimen pyydystämisen- tai tappamisoikeutta tai eläin olisi tuona ajankohtana rauhoitettu (ML 84.2 §).

Korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 1989:54. Hirvenmetsästysseurue haavoitti luvallisessa metsästyksessä hirveä kuolettavasti. Lopettaakseen eläimen tuskat seurue jäljitti ja seurasi hirveä metsästysalueen ulkopuolelle, jossa kuolinkamppailua käynyt eläin ammuttiin. Koska hirven hengissä pitäminen vallinneissa olosuhteissa olisi merkinnyt tarpeettoman kärsimyksen tuottamista riistalle metsästäessä, syyte metsästyksrikoksesta ja luvattomasta metsästyksestä hylättiin. Ään.

Haavoittuneen eläimen jäljittämisessä ja lopettamisessa voidaan käyttää sellaisiakin apuneuvoja, jotka ovat muutoin jahdissa kiellettyjä. Niinpä haavoittunutta eläintä jäljitettäessä ja lopetettaessa on lupa käyttää keino-tekoista valonlähdettä (MA 14 §). Hirvieläimen saa lopettaa myös muulla kuin hirvenmetsästyksen hyväksytyllä aseella, kuten esimerkiksi pistoolilla (MA 19 §). Veden varassa olevan haavoittuneen hirvieläimen voi merellä lopettaa moottoriveneestä, vaikka moottori olisi käynnissäkin (ML 32.3 §).

Pyyntiluvan nojalla metsästetty, mutta vieraalle alueelle kaatunut hirvieläin kuuluu sen alueen metsästysoikeuden haltijalle, jonka alueelle eläin on kaatunut, jos alueen metsästysoikeuden haltijalla on lupa kyseisenlaisen hirvieläimen metsästämiseen (ML 83 §). Jos metsästysoikeuden haltija ottaa eläimen, katsotaan hänen käyttäneen ampujan sijasta sitä vastaavan pyyntiluvan (MA 39 §).

Mikäli metsästysoikeuden haltija ei ota alueelleen kaatunutta hirvieläintä tai sillä ei ole lupaa kyseisen hirvieläimen metsästämiseen alueella, saa metsästäjä pitää eläimen (ML 83 §). Usein passit saattavat sijaita tien läheisyydessä. Passiketjussa ammuttu hirvi saattaa huonolla tuurilla kaatua valtion omistamalle tiealueelle. Näihin tilanteisiin sovelletaan näitä samoja sääntöjä eli kun tielaitoksella ei ole lupaa hirvenmetsästyksen tiealueella, hirvi kuuluu sen metsästäneelle (Tiehallinnon muistio 12.9.2006 Aila Lohikivi).

Metsästäjän on tehtävä ilmoitus metsästysoikeuden haltijalle suullisesti, puhelimitse tai muulla tavoin viimeistään seuraavana päivänä siitä, kun pyydystyksen kohteena ollut eläin on otettu haltuun. Jollei metsästysoikeuden haltijaa tavoiteta, ilmoitus on tehtävä poliisille, jolloin ampuja saa

kahden vuorokauden kuluttua ilmoituksen jättämisestä pitää eläimen (MA 39 §).

5.8 Emäänsä seuraava vasa

Hirvinaaras, jota vasa seuraa, on aina rauhoitettu (MA 25 §). Emäänsä seuraava vasa ei aina ole näkyvässä vaikka emä olisi hyvin lähellä metsästäjää. Kapealla linjalla naaras saattaa peittää helposti vasan taakseen tai vasa odottaa linjanvarsipusikossa kunnes emä on ylittänyt linjan. Peitteisessä maastossa rauhassa tehty huolellinen kiikarointikaan ei aina heti paljasta vasan olemassa oloa. Kokeneellekin metsästäjälle saattaa tulla yllätyksenä kuinka taitavasti emä vasaansa joskus suoja.

Varmin konsti välttyä vahingoilta on jättää naarashirvet ampumatta. Joka tapauksessa nyrkkisääntönä voinee pitää, ettei naarashirveä tule ampua kuin aukeilla paikoilla, missä hirvi on ollut jo jonkin aikaa nähtävissä tai koiran haukusta kun on voitu jo pidempään seuralla naarashirven siirtyilemistä ilman havaintoa vasasta.

Korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 1977 II 17. Syytetty oli hirvenkaatoluvan ja silloin voimassa olleen, hirvenmetsästyksestä ann. asetuksen (684/71) mukaisessa vasan tai uroshirven metsästyksessä häikäisevän auringonvalon haitatessa näkyvyyttä ampunut hänestä yli 100 metrin päässä tiheässä metsikössä olleen naarashirven tehtyään kertomuksensa mukaan sellaisen virheellisen näköhavainnon, että hirvellä oli sarvet, ja pääteltyään siitä, että kysymyksessä oli uroshirvi. Koska sanotusta syystä tapahtunut hirvenkaatoluvan ja mainitun asetuksen vastainen hirven kaataminen oli aiheutunut siitä, ettei syytetty ollut noudattanut sellaista huolellisuutta ja varovaisuutta, jota hänen tehtävänsä ampujana hirvenmetsästyksessä olisi edellyttänyt, syytetty tuomittiin rangaistukseen luvattomasta hirven tappamisesta.

Korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 1973 II 80. Hirvenmetsästäjä oli vastoin hirvenkaatoluvan määräystä kaatanut naarashirven, jota vasa seurasi. Kun metsästykseseen osallistuneille oli ennen ajoon lähtöä ilmoitettu tällaisen naarashirven liikkumisesta alueella ja metsästäjän siten oli pitänyt varautua tilanteeseen, metsästäjä tuomittiin luvattomasta hirven tappamisesta rangaistukseen, vaikka hän ei ampumishetkellä vielä ollut havainnut vasaa.

5.9 Koirien käyttö

Koirat ovat merkittävässä roolissa hirvenpyynnissä ja metsästyksessä yleensä. Siksi ei olekaan tavatonta, että metsästyslaki säätelee myös koirien pitämistä (ML 1 §). Kun esimerkiksi käydään rajaa sen suhteen, milloin metsästyksen on katsottava alkaneen, saatetaan joutua kiinnittämään erityistä huomiota koirien käyttöön. Metsästys katsotaan alkaneeksi, jos koira käytetään riistaeläimen etsimiseen, ajamiseen tai jäljittämiseen (ML 2 §).

Koiria on pidettävä kiinni laissa mainituin poikkeuksin 1.3-19.9. ja hirvieläinten metsästyksessä käytettäviä koiria voidaan metsästysajoista riippumatta kouluttaa ja kokeita niille järjestää 20.8.-31.12. (ML 51 § ja 52 §).

Hirvenmetsästyksessä ei saa käyttää kytkemättömänä sellaista ajavaa koira, jonka säkäkorkeus on korkeampi kuin 28 senttimetriä (MA 12 §). Säkäkorkeudeltaan suuremmat pysäyttävät koirat eivät aina saa hirviä seisontahaukkuun. Pysäyttäviä koiria on jonkin verran käytetty siten, että liikkeellä oleva hirvi on pysäytetty passien avulla. Lisäksi nykyisiä paikannusmahdollisuuksia hyödynnetään siten, että hirven pakoreitit passitetaan koiran tiedetyn kulkusuunnan mukaan. Kovin pitkälle kehiteltynä nämä menetelmät saattavat koetella lain henkeä ja ehkä jopa kirjainta.

Toisen alueella koira saa pitää vapaana vain maanomistajan tai metsästysoikeuden haltijan luvalla. Jos koiralla metsästettäessä ajo tai haukku poikkeaa toisen alueelle sen on annettava jatkaa enintään puoli tuntia, minkä jälkeen metsästys on keskeytettävä ja koira haettava pois (ML 53 §). Vaatimus metsästyksen keskeyttämisestä perustuu metsästyksen määrittämään, jonka mukaan koirien käyttö riittää täyttämään metsästyksen tunnusmerkit (ML 2 §), vaikka metsästäjä itse ei olisikaan vieraalla alueella.

Keskeyttämisvaatimus on saanut uutta painoa sitä kautta, että koirien liikkumista voidaan nykyään seurata metrin tarkkuudella GPS-järjestelmillä. Tämä mahdollistaa toisen alueella metsästäminen ilman, että metsästäjä itse menee alueelle. Luvaton pyynti voi tapahtua esimerkiksi siten, että metsästysseurue passittaa naapurin alueen ulkorajat samaan aikaan kun pyyntiseurueen koira tekee töitä naapurin alueella. Tällöin tulee sovellettavaksi luvatonta pyyntiä koskeva säännös (RL 28:10 §) eikä metsästyslain säännösten rikkomista koskeva säännös (ML 51-53 § ja 75.1,6 §).

Metsästyksen valvontaa suorittava henkilö voi ottaa kiinni koiran, joka on irrallaan edellä mainittujen sääntöjen vastaisesti ja milloin koira on toistuvasti tavattu irrallaan tai se on repimässä hirvieläintä, metsästyksenvalvontaa suorittava henkilö voi jopa tappaa sen (ML 54 §). Koiran voi myös ottaa talteen tai poistaa alueeltaan alueen omistaja tai metsästysoikeuden haltija. Menettelystä ja maksettavista korvauksista on säännökset metsästyslaissa ja -asetuksessa (ML 55 § ja MA 32 §).

Poronhoitoalueella koiranomistajan on lisäksi oltava varuillaan, ettei hänen koiraansa tavata repimästä ajamaansa poroa, koska laki antaa näissä tilanteissa mahdollisuuden metsästyksenvälvoijälle, poronomistajalle tai poropaimenelle oikeuden ottaa kiinni - tai jos tämä ei ole mahdollista - tappaa koira. Kiinniottamisesta tai tappamisesta on ilmoitettava välittömästi poliisille (PoronhoitoL 42 §). Poronhoitoalueella koira on syytä aina pitää kytkettynä, kun ei metsästetä.

Katso esimerkiksi KKO 1986 II 78, missä koiranomistajat joutuivat korvaamaan porotokan hajoamisesta aiheutuneen vahingon tai Rovaniemen hovioikeuden ratkaisu dnro R 01/77 antopäivä 26.10.2001 ratkaisunumero 619 julkaisutunnus RHO 2001:20, missä karjalan karhukoira oli ammuttu sen tapettua ensin neljä poronvasaa.

Koirien aiheuttamat vahingot ovat muutoinkin synnyttäneet useita oikeusjuttuja ja erilaisista vahinkotilanteista löytyy jo yksin korkeimman oikeuden julkaistuista ratkaisuista useita tapauksia. Vahinkojen korvausvelvollisuus riippuu osin siitä voidaanko koiranomistajan katsoa laiminlyöneen koiran valvonnan. Metsästyskoira voi metsästyksen yhteydessä irrallaan ollessaan aiheuttaa vahingon, jolloin ne eivät ole omistajansa välittömässä valvonnassa ja ohjauksessa. Koira voi aiheuttaa vahingon myös tilanteissa, joissa sen olisi tullut olla asianmukaisesti kytkettynä. Vahinko voi syntyä myös sellaisissa tilanteissa, missä vahingon kärsijän olisi ollut syytä olla varovaisempi.

Korkein oikeus julkaisutunnus KKO 1981 II 130. A oli pitänyt koiraansa kytkettynä kiinteistönsä pihassa juoksulankaan siten, että koira oli päässyt hyppäämään piha-alueella kiinteistön pihamökille yleisesti kulkemiseen käytetyllä polulla kävellyttä B:tä vasten seurauksin, että B oli peräännyksensä kaatunut ja loukannut itsensä. Pihamökki oli ollut erään henkilön hallinnassa asuntona. A:n katsottiin tuottamuksellaan osaltaan aiheuttaneen B:n vamman ja hänet velvoitettiin suorittamaan B:lle vahingonkorvausta, jota soviteltiin B:n myötävaikutuksen perusteella. Ään

Korkein oikeus julkaisutunnus KKO 1986 II 47. A:n mentyä B:n omakotitaloon sen lukitsemattomasta ovesta myymään lehtiä B:n koira oli purrut A:ta käteen. Kun ei ollut näytetty, että A olisi ennen asuntoon menoa antanut merkin sisääntulostaan, B ei ollut vastuussa vahingosta. Ään.

Korkein oikeus julkaisutunnus KKO 1972 II 62. Koira oli maantiellä irrallaan kulkiessaan hypännyt auton eteen seurauksin, että auto oli törmännyt koiraan ja vaurioitunut. Koskei koiran omistajan koiran valvonnasta huolehtimattomuuteen, ei hän ollut velvollinen korvaamaan vahinkoa.

Vaasan hovioikeus dnro V 1977/383 antopäivä 07.12.1979 ratkaisunumero 543/79. Kihlakunnanoikeus katsoi selvitettyksi, että A oli taluttaessaan maantiellä omistamaansa saksanpaimenkoiraa kaulapannasta päästänyt

koiran irti, jolloin se oli juossut B:n omistaman ja kuljettaman henkilöauton eteen niin yllättäen, ettei B ollut ehtinyt pysäyttää autoa, vaan koira oli jäänyt auton alle, ja auto oli vaurioitunut. Kun A:n oli katsottava syyllistyneen koiransa valvonnassa huolimattomuuteen ja hän oli siten tuottamuksellaan aiheuttanut B:lle vahingon, kihlakunnanoikeus velvoitti A:n korvaamaan B:n vahingon. Hovioikeus: ei syytä. (Ään.) Lainvoimainen

5.10 Metsästyksen valvonta

Metsästyksen valvonta kuuluu paikallistasolla riistanhoitoyhdistyksille. Riistanhoitoyhdistyksellä voi tätä tehtävää varten olla metsästyksen vartiointia (ML 63 §). Metsästyksen vartijalla on riistanhoitoyhdistyksen antama todistus tai tunnuskortti, joka on vaadittaessa esitettävä (MA 44 §). Metsästyksen valvontaa suorittavat lisäksi poliisi, rajavartiolaitos, tulli sekä valtion omistamille alueille erikseen määrätyt valvojat. Maanomistajalla ja metsästysoikeuden haltijalla on niin ikään oikeus valvoa metsästyslain noudattamista alueellaan (ML 88 §).

Metsästyskortti ja ampumakoetodistus tai niiden jäljennökset on pidettävä hirvenmetsästyksessä mukana ja pyydetessä esitettävä metsästystä valvovalle henkilölle. Jos joku metsästää ilman, että hänellä on mukanaan lunastamansa metsästyskortti tai sen jäljennös, hän voi kuitenkin esittää kortin tai jäljennöksen seitsemän vuorokauden kuluessa valvontaa suorittaneelle henkilölle tai poliisille (ML 22 §).

Ampuma-aseluvat, aseet ja niiden osat sekä patruunat voi joutua esittämään poliisille, rajavartio- ja tulliviranomaiselle sekä Metsähallituksen hallinnassa olevalla valtion maalla erävalvontaa suorittavalle Metsähallituksen virkamiehelle, jolle on myönnetty PoliisiL 8 §:n mukaiset erityiset poliisivaltuudet (Ampuma-aseL 117 §).

Metsähallituksen hallinnassa olevilla valtion mailla voi törmätä erityisiin erätarkastajiin, joilla on käytännössä lähes poliisin valtuudet. Erävalvojalla on oikeus muun muassa selvittää henkilöllisyys, ottaa kiinni henkilö henkilöllisyyden selvittämiseksi tai erävalvontaan liittyvien rikkomusten jatkamisen estämiseksi, turvallisuustarkastuksen tekemiseen kiinnioton yhteydessä sekä oikeus vaarallisten esineiden ja aineiden haltuunottoon ja voimakeinoihin (ErävalvontaL 6, 7, 9 ja 10 §). Tarkemmat määräykset menettelystä kiinni otettaessa, turvallisuustarkastuksessa ja voimakeinojen käytössä sekä voimankäyttö- ja suojavälineistä on asetuksessa (ErävalvontaA).

Jos metsästyslain valvontaa suorittava henkilö tapaa kielletyn taikka kielletyllä tavalla tai luvattomasti asetetun pyyntivälineen viritettynä pyyntikuntoon paikalleen, hän saa ottaa sen talteen tai tehdä toimintakelvottomaksi.

Talteen otetusta pyyntivälineestä on viipymättä ilmoitettava poliisille tai toimitettava se poliisille säilytettäväksi (ML 81 §).

5.11 Jokamiehen oikeudet

Metsästys-oikeus alueella sisältää oikeuden liikkua alueella. Oikeutta liikkumiseen ei tarvitse perustaa jokamiehen oikeuteen. Metsästys-oikeuden nojalla tapahtuvan liikkumisen rajat ovat hyvin samanlaiset kuin jokamiehen oikeuden nojalla tapahtuvan liikkumisen, joten luonnossa liikkumista, oleskelua ja luonnonvarojen hyödyntämistä on syytä erikseen käsitellä jokamiehen oikeuksien näkökulmasta.

Jokamiehen oikeudet antavat mahdollisuuden liikkua ja nauttia luonnosta riippumatta siitä kuka on alueen omistaja tai haltija. Jokamiehen oikeuksien käyttäminen ei edellytä lupaa eikä niiden käytöstä tarvitse maksaa. Jokamiehen oikeuksien nojalla ei saa aiheuttaa haittaa tai häiriötä.

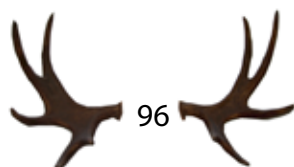
Liikkuminen jalan, hiihtäen tai pyöräillen luonnossa on jokamiehen oikeuden nojalla mahdollista. Ilman rakennuksen omistajan tai haltijan nimenomaista lupaa eläintä ei saa ampua 150:tä metriä lähempänä sellaista rakennusta, jossa asutaan (ML 25 §). Ilman alueen omistajan tai haltijan nimenomaista lupaa riistaeläintä ei saa etsiä pihasta tai puutarhasta eikä metsästystarkoituksessa saa kulkea viljelyksillä ennen kuin sato on korjattu tai koottu (ML 25 §). Lain mukaan riistaeläimiä ei saa häiritä niiden ollessa sellaisella alueella, jolla asianomaisella ei ole kyseisen riistaeläimen metsästämiseen metsästys-oikeutta tai metsästyslupaa (ML 36 §).

Poronhoitoalueella metsästettäessä on hyvä tietää, että laki kieltää poron pelottelemisen (PoronhoitoL 42 §).

Vesistöissä liikkuminen on tarpeen esimerkiksi pyydettäessä hirviä saaristossa. Vesistöissä kulkeminen ja tilapäinen ankkuroituminen on laissa taattu oikeus. Sama koskee myös jäällä liikkumista (VesiL 1:24 §).

Jokamiehen oikeuden nojalla on mahdollista oleskella tilapäisesti alueilla, missä liikkuminenkin on sallittua. Oleskelu voi tarkoittaa esimerkiksi telttailua. Uiminen ja peseytyminen vesistöissä kuuluvat jokamiehen oikeuksiin.

Jokamiehen oikeudet tai metsästys-oikeus eivät anna mahdollisuutta kaataa tai vahingoittaa kasvavia puita, ottaa kuivunutta tai kaatunutta puuta, varpuja, sammalta tms. toisen maalta. Jokamiehen oikeuden nojalla ei ole myöskään lupa tehdä avotulta toisen maalle. Näistä oikeuksista on sovittava maanomistajan kanssa esimerkiksi metsästysvuokrasopimuksessa.

Luonnonvarojen hyödyntäminen jokamiehenoikeudella on mahdollista poimimalla luonnonmarjoja, sieniä ja kukkia sekä pyydystämällä kaloja onkien ja pilkkien (RL 28 luku erit. RL 28:14 §).

Maa- tai vesialueelle ei saa pystyttää sellaista kulkemisen, mairinnousun tai muun jokamiehen oikeuden käyttämisen kieltävää taulua, jonka asettamiseen ei ole lakiin nojautuvaa perustetta (LuonnonsuojeluL 36 §).

5.12 Teiden käyttö

Jokainen metsästäjä tietää, että riistaeläintä ei saa ampua rautatien tai yleisen tien yli tai metsästäjän tai metsästettävän ollessa tiellä. Hirvenmetsästyksessä säännös ei koske yksityisiä teitä, joita myös käytetään metsästyksen (ML 25 §).

Itse metsästyksen ohella yksityistiet ovat usein välttämättömiä pyyntialueelle kulkemiseksi. Yksityistieasiat ovat monilla paikkakunnilla hankalia ja usein tieasioita koskevien riitojen taustalla on monta muutakin asiaa kuin pelkät tieasiat. Ongelmat eivät luonnollisestikaan koske yleisteen liikenteseen luovutettuja valtion ylläpitämiä maanteitä, joilla kulkeminen on jokaisen oikeus.

Yksitystien käyttämiseen tarvitaan tieosakkaiden taikka tiekunnan lupa, jos tietä käytetään muun kuin tieosakkaan järjestämään toimintaan, joka selvästi lisää tien kunnossapitokustannuksia. Lupa tarvitaan myös muun kuin tieosakkaan hyväksi tapahtuviin tilapäisiin kuljetuksiin (YksitystieL 80 §).

Hirvimiesten teiden käyttö voi tilanteesta riippuen olla tien tilapäistä käyttöä, joka vaatii luvan. Mikäli metsästäjät käyttävät tietä kunnossapitokustannuksia lisäävästi tai kuljettavat metsästysaikana kaadettuja eläimiä ja kalustoa tietä pitkin, tien käyttöön on oltava lupa. Satunnainen ja jokamiehenoikeuden turvin tapahtuva käyttö ei edellytä lupaa (YksitystieL 4 §).

Sen, joka tilapäisesti käyttää tietä, on suoritettava siitä korvauksena käyttömaksu. Maksusta ja sen suoritustavasta osapuolet voivat sopia. Jollei asiasta sovita, on maksu määrättävä sen mukaan kuin katsotaan kohtuulliseksi ottamalla huomioon vastaavanlaisesta tien käytöstä osakkaalle määrättävä tiemaksu ja tien käyttämisestä ehkä johtuva erityinen kunnossapitokustannusten lisääntyminen (YksitystieL 26 §).

Yksitystielain perusteluissa todetaan, että käyttömaksu peritään metsästyksen järjestäjältä eli tyypillisesti metsästysseuralta (HE 163/2002 vp. s. 4). Perustelu on sikäli harhaanjohtava, ettei metsästysseuraa voida velvoittaa kustantamaan jäsentensä tienkäyttöä. Metsästysseura voi aivan vapaasti päättää, että sen jäsenten on tyydyttävä jokamiehenoikeudella tapahtu-

vaan liikkumiseen eikä yhdistys ota osaa tienkäytön kustannuksiin. Näissä tapauksissa lupaa ja maksua on vaadittava niiltä metsästäjiltä, jotka tietä käyttävät.

Käyttömaksun metsäystyseura on tapauksesta riippuen velvollinen maksamaan, mutta metsäystyseuralle ei voi vahvistaa tieyksiköitä. Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 1987:58 oli kyse tapauksesta, jossa metsäystisyhdistyksen jäsenet olivat käyttäneet yksityistietä syysmetsästyksen aikana. Yhdistykselle ei voitu vahvistaa tieyksiköitä. Tieyksiköitä voi lähtökohtaisesti määrätä vain kiinteistölle, jonka omistaja voi tieosakkaana joutua osallistumaan tien rakentamisen ja kunnossapidon kustannuksiin.

Tieosakkaat taikka tiekunta voivat yleisesti kieltää kaikilla tai joillakin moottori- tai hevosajoneuvoilla tapahtuvan tien käytön tai työkoneiden kuljettamisen tiellä niiltä, joilla ei ole oikeutta tiehen (Yksityistiel 80 §). Käytännössä tämä usein tapahtuu puomittamalla tie.

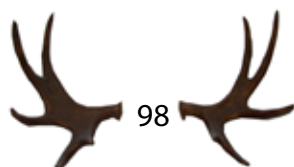
Yksityistien käyttämistä muuhun kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuvaan liikenteeseen ei saa kieltää, jos kunta tai valtio osallistuu tai on osallistunut tien kunnossapidon kustannuksiin tai rakentamiseen avustuksilla tai jos kunta on ottanut vastatakseen tienpidosta. Sääntö on voimassa sen ajan, jota avustukset koskevat tai kunta vastaa tienpidosta sekä tien rakentamista ja parantamistapauksissa kymmenen vuotta viimeisen avustuserän nostamisesta tai kunnan tekemän tietyön päättymisestä (Yksityistiel 96 §).

Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 1991:30 katsottiin, ettei valtion metsänparannusvaroista yksityistien rakentamiseen myönnetty tilakohtaiset lainat ja avustukset ole sellaisia yksityisistä teistä annetun lain 96 §:n 3 momentissa tarkoitettuja valtion avustuksia, joiden saaminen estäisi tiekuntaa määräämästä tielle saman lain 80 §:n 1 momentissa mainittuja käyttörajoituksia.

Yksityistienkäyttöön liittyvät erimielisyydet käsittelee kunnassa tielautakunta (Yksityistiel 70 §).

5.13 Moottoriajoneuvot metsästyksessä

Riistaeläintä ei pyyntitarkoituksessa saa hätyyttää tai jäljittää ilma-aluksella taikka maalla kulkevalla moottorikäyttöisellä ajoneuvolla eikä aluksella tai veneellä moottorin käydessä (ML 32.1 §). Hirvenmetsästyksessä on varsin tavallista, että varsinkin lumen tultua maahan alueen tiestöä ajellaan autolla hirven tienylitysjälkiä hakien. Kun sopivat jäljet löytyvät laaditaan hirvien oletettuun olinpaikkaan perustuva pyyntisuunnitelma tai siirytään suoraan jäljelle. Tällainen moottoriajoneuvojen käyttö ei tarkoita, että metsästys olisi vielä alkanut eli toiminta ei tapahdu pyyntitarkoituksessa. Pyyntitarkoitus edellyttää, että eläin olisi toiminnan tuloksena välittömästi

kaadettavissa. Toiminta voi kuitenkin tilanteesta riippuen olla hyvin lähellä sallitun ja ei sallitun rajaa.

Itä-Suomen hovioikeuden 14.2.1984 antama ratkaisu numero 1416/83. Syytetty oli metsästystarkoituksessa hirvikivääri käsissään kävellyt ajoradan reunaan pysäköidyn henkilöauton ajovalojen valaisemalla tiellä kohti paikkaa, jossa oli ollut hirven tienylitysjälkiä. Koska aseeseen patruuna ei ollut piipussa, vaan patruunat ovat olleet lippaassa, eikä asetta näin ollen ollut vielä ladattu, syytetyn ei ollut katsottava vielä aloittaneen metsästystä.

Riistaeläintä ei saa ampua ilma-aluksesta taikka maalla kulkevasta moottorikäyttöisestä ajoneuvosta eikä näiden suojasta tai välittömästi pysäyttämisen jälkeen sataa metriä lähempänä näitä eikä myöskään aluksesta tai veneestä moottorin käydessä (ML 32.2 §). Riistaeläimen saa ampua sataa metriä lähempänä moottorikäyttöistä ajoneuvoa, mutta ei välittömästi näiden pysäyttämisen jälkeen. Tämä mahdollistaa esimerkiksi auton peräkärriin rakennetun jahtilavan käytön autoon kytkettynä. Jahtilavalla oltaessa ampumista ei voitane tulkita auton suojasta ampumiseksi.

Vaasan hovioikeuden 1.4.1975 antama ratkaisu numero 13/75. L oli lähestynyt tien vieressä puussa olleita teeriä ajamalla autollaan edestakaisin niiden ohitse, pysäyttänyt sen jälkeen autonsa ampumaetäisyydelle ja ampunut auton takaa tien ylitse yhden teeren. L:n katsottiin syyllistyneen muun muassa metsästämiseen koneellista kulkuneuvoa välittömästi apuna käyttäen.

5.14 Maastoajoneuvot

Moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ei saa liikkua eikä sitä saa pysäyttää tai pysäköidä maastossa maa-alueella ilman maan omistajan tai haltijan lupaa (MaastoliikenneL 4 §). Metsästysoikeus tai jokamiehen oikeudet eivät sisällä mahdollisuutta maastoajoneuvon käyttöön esimerkiksi kaadettujen hirvien hakemiseksi maastosta. Lain edellyttämä lupa maastoajoneuvon käyttöön saadaan yleensä metsästysvuokrasopimukseen otetun sopimusehdon nojalla.

Metsästäjien kannalta tärkeä poikkeus lupavaatimuksesta on oikeus taa-jaman ulkopuolella moottorikäyttöisen ajoneuvon pysäyttämiseen ja pysäköimiseen tien välittömään läheisyyteen, jos turvallinen pysäköinti sitä edellyttää eikä siitä aiheudu alueen omistajalle tai haltijalle kohtuutonta haittaa (MaastoliikenneL 4 §).

Vammaisia metsästäjiä koskeva tärkeä poikkeus on oikeus käyttää moottorikäyttöistä ajoneuvoa vaikeasti liikuntavammaisen henkilön ja hänen saattajansa liikkumiseen maastossa (MaastoliikenneL 4 §). Oikeuden voi saada myös alueellisen ympäristökeskuksen erityisluvalla, joka voidaan

myöntää sellaiselle, jonka liikuntakyky on iän, vamman tai sairauden vuoksi alentunut (MaastoliikenneL 28 §).

Maastoliikennettä koskevat säännökset eivät estä jokamiehen oikeudeksi luokiteltavaa oikeutta liikkua moottorikäyttöisellä ajoneuvolla jäällä (VesiL 1:24 §).

5.15 Riistanhoito ja passipaikat

Metsästysoikeus sisältää oikeuden riistanhoitotoimenpiteisiin, vaikka tästä ei nimenomaan olisi sovittu metsästysvuokrasopimuksessa. Riistanhoitotoimenpiteillä ei saa aiheuttaa haittaa tai vahinkoa alueen omistajalla tai haltijalle (ML 15 §).

Riistapeltojen tekeminen, tienvarsivesakoiden raivaus, nuolukivien ja ruokintapaikkojen asentaminen kajoavat maaperään tai kasvustoon taikka aiheuttavat roskaantumiseen verrattavaa haittaa, joten näille toimenpiteille on hyvä hankkia maanomistajan suostumus. Pelkkä maininta riistanhoitotoimenpiteiden suorittamismahdollisuudesta metsästysvuokrasopimuksessa ei riitä näiden toimenpiteiden suorittamiseen (ML 15 §). Lupa on oltava riittävästi yksilöity, jos toimenpide edellyttää maanmuokkausta, puiden tai vesakoiden kaatamista taikka aiheuttaa roskaantumista (Jätel 19 ja 20 §).

Hirvitornien tekeminen tapahtuu usein paikan päällä kaadetuista puista. Oikeus puiden kaatamiseen tai hirvitornin kaltaisten rakennelmien pystyttämiseen ei sisälly metsästysoikeuteen tai jokamiehenoikeuksiin. Siksi toimenpiteelle on saatava maanomistajan lupa.

5.16 Rajojen avaaminen

Metsässä olevat rajalinjat voivat ovat metsästyksessä kahdessakin tarkoituksessa tärkeitä. Metsästysalueen ulkorajoilla selkeästi havaittava raja estää ennakolta kaadot väärälle puolelle rajaa. Metsästysalueella olevat rajalinjat voivat olla myös hyviä passipaikkoja. Rajalinjojen avaaminen ja raivaaminen on varsin yksikertainen toimenpide, jos rajanaapureina olevat kiinteistöjen omistajat sopivat avaamisesta.

Metsämaalla asemakaava-alueen ulkopuolella sijaisevien kiinteistörekisteriyksiköiden omistajat saavat avata yksiköidensä välisen rajan, jos se on aikaisemmin maanmittaustoimituksen yhteydessä avattu eikä sen paikasta ole riitaa tai epäselvyyttä. Raja on avattava siten, että rajalinja on avatun raja-aukon keskellä ja selvästi havaittavissa. Raja-aukon saa avata enintään puolitoista metriä leveäksi, jolleivät omistajat toisin sovi (NaapuruusL 15 §).

Jos naapuri ei suostu rajan avaamiseen, rajan voi avata toinen naapuri yksin. Hän kuitenkin vastaa rajan avaamisen kustannuksista. Kaadetut puut kuuluvat sille, jonka puolelta ne on kaadettu. Kaadettujen puiden pois korjaamisesta vastaa se, jonka ne ovat.

Metsästyssseuroista voi olla apua rajalinjojen avaamisessa, jos rajojen avaaminen on rajan molemmilla puolilla kiinteistöomistajien sekä lisäksi metsästäjien intressissä.

5.17 Tapaturmat ja vahingonkorvaus

Metsästyskortin lunastaneilla henkilöillä on voimassa Metsästäjien Keskusjärjestön sopima vakuutus, josta korvataan pääasiallisesti aseilla toisille ja itselle aiheutuneita tai aiheutettuja henkilövahinkoja. Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, ettei metsästykseseen tai niihin liittyviin aseiden käsittelyä sisältäviin toimintoihin osallistu sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole maksaneet riistanhoitomaksua. Metsästyskortti tarkistetaan mm. jokaiselta ampumakokeeseen osallistuvalla.

Metsästäjänvakuutuksesta korvataan toiselle aiheutetut henkilövahingot, jotka ovat aiheutuneet metsästykseseen tai eläimen lopettamiseen käytettävällä tai ilma-aseella metsästyksessä tai siihen liittyvässä kilpailu- tai ampu-maharjoittelussa, rahoittamattomien eläinten pyynnissä, aseiden kohdistus- tai puhdistustoimenpiteiden yhteydessä, poliisin organisoimassa jäljitys- ja lopettamistehtävässä sekä valvonnassa olevan alle 18-vuotiaan ampujan muutoin kuin tahallaan aiheuttamasta tapahtumasta.

Metsästäjän yksityistapaturmavakuutuksesta korvataan edellä korvattavat vahingot, jotka ovat tapaturmaisesti tai huolimattomuudesta aiheutuneet edellä mainittujen ampuma-aseiden laukeamisesta tai räjähtämisestä ja edellä mainituissa tilanteissa vakuutetulle itselleen.

Toimitsijan yksityistapaturmavakuutuksesta korvataan toimitsijantehtävissä aiheutuneita tapaturmia. Metsästyskoiran tapaturmavakuutuksesta korvataan poliisin organisoimassa jäljitys- tai lopettamistehtävässä koiralle aiheutuneet vahingot ja niiden tutkimus- ja hoitokulut.

Koiranomistajille on omia vakuutuksia. Koiralle voi ottaa muun ohella henkivakuutuksen, vakuutuksen käyttöominaisuuden menetyksen varalle (koiraa ei esimerkiksi voi sairauden tai vamman vuoksi käyttää enää metsästykseseen), tapaturma- ja eläinlääkärikuluvakuutuksen sekä vastuuvakuutuksen. Vastuuvakuutukseen liittyviä vahinkotilanteita on käsitelty edellä koirien käyttöä koskevassa jaksossa.

TAPIOLA

Tämänkin harrastuksen vakuuttaa Tapiola

6 Saalista koskeva sääntely

6.1 Luonnonvaraiset eläimet esineinä

6.1.1 Saaliin omistusoikeus

Oikeustieteen perusoppikirjoissa esitellään omistuksen kohteina olevia esineitä sekä erilaisia tapoja niiden omistuksen saamiseksi. Luonnonvaraiset eläimet ovat ns. omistajattomia esineitä, joille on tunnusomaista, etteivät ne ole luonnonvaraisina kenenkään hallussa tai hallinnassa (res nullius). Niitä eivät omista sen paremmin valtio kuin yksityinenkään.

Kenelläkään ei ole tämän ajatuksen mukaan riistaeläimen omistukseen perustuvaa oikeutta vaatia korvausta vaikkapa luvattomasti pyydetystä hirvestä. Mahdollinen oikeus korvaukseen perustuu metsästysoikeuteen, joka puolestaan perustuu maanomistukseen. Milloin kyse on hirvestä oikeus korvauksen saamiseen edellyttää metsästysoikeuden lisäksi pyyntilupaa (katso seuraava jakso).

Riistaeläin tai rauhoittamaton eläin voi tulla jonkun omistukseen ns. alkuperäisen saannon avulla eli metsästäjällä. Metsästysoikeutensa tai metsästyslupansa nojalla eläimen pyytävä tulee pääsääntöisesti sen omistajaksi.

Jos metsästysoikeuden tai metsästyslupan haltijana ja pyyntiluvan saajana on metsästysseura, pyydetty hirvi tulee kaadon jälkeen metsästysseuran omistukseen. Yksittäisen metsästäjän omistukseen saalisosuus tulee niiden periaatteiden mukaisesti, joista metsästysseurassa on ehkä sovittu.

Jos metsästysseuran jahti tapahtuu vapaan metsästysoikeuden nojalla silloin tilanne on lähtökohtaisesti toinen. Vapaata metsästysoikeutta ei voi luovuttaa ja sen hyödyntäminen perustuu henkilökohtaiseen osallistumiseen. Valtion maalle vapaan metsästysoikeuden nojalla kaadettu eläin kuuluu metsästäjille henkilökohtaisesti. Saaliinsa metsästäjä voi toki luovuttaa kenelle haluaa.

Korkein hallinto-oikeus 15.10.1987 taltio 4259 dnro 3951/5/87 julkaisutunnus KHO 1987 A 96. Luvallisesti metsästettäessä kaadettu sairas hirvieläin kuului sen kaataneelle metsästysseuralle, vaikka nimismies oli hirvieläinten metsästyksestä annetun asetuksen 13 §:n 5 momentin nojalla myöntänyt metsästysseuralle kaadetun hirven tilalle uuden kaatoluvan. Katso myös korkein hallinto-oikeus 10.5.2006 taltio 1126 dnro 774/1/05 julkaisutunnus KHO 2006:26.

Metsästysseuran vieraana olevat metsästäjät eivät useinkaan saa omistukseensa kaatamaansa hirveä tai edes täysimittaista jako-osuutta siitä.

Saaliinjaosta aiheutuneet riitaisuudet ovat yksi metsästäjälehtien lakipalstojen vakioaiheista. Siksi on hyvä muistaa, että metsästysseuran puitteissa tapahtuvan pyynnin saaliinjaosta ja saaliinjaon periaatteista voidaan päättää tarvittaessa yhdistyksen kokouksessa. Yhteisluvissa ei saatujen lupien jakamiseksi ole useinkaan sovittu mahdollisuudesta enemmistö päätökseen, jolloin lupien jako voi tapahtua vain yksimielisellä päätöksellä.

6.1.2 Kuolleena tavatut hirvet ja teurasjätteet

Kuolleena löydetty tai haavoittunut toisen alueelle kulkeutunut hirvi kuuluu alueen metsästysoikeuden haltijalle, jos tällä on oikeus metsästää samanlaista eläintä alueella. Jos metsästysoikeuden haltija ottaa hirven, katsotaan hänen käyttäneen ampujan sijasta sitä vastaavan pyyntiluvan (MA 39 §). Jos tämä ei halua eläintä ottaa, se kuuluu sen metsästäneelle.

Muussa kuin edellä mainitussa tapauksessa eläin kuuluu valtiolle (ML 83 § ja 84 §). Syötäväksi kelpaavat eläimet valtio myy ja tulot tulevat valtion kassaan. Milloin kyse ei ole syötäväksi kelpaavasta eläimestä hirvi on jätettä. Hirvenraadosta huolehtiminen kuuluu lähtökohtaisesti omistajalle.

Jätehuolto ja puhtaanapito kuuluvat kuntien toimialaan. Nimenomaista selkeää säännöstä hirvenraatojen hävittämisestä ei ole ja yleensä roskaantuneen alueen puhdistaminen kuuluu roskaajalle tai alueen haltijalle (Jätel 20 ja 21 §). Käytäntö on ollut, että kunnan toimesta tapahtuneen hirvenruhon hävittämiskustannukset valtio on korvannut raadon omistajana jälkikäteen kunnille.

Korkeimman hallinto-oikeuden 27.5.1970 antama ratkaisu taltio 2771 dnro 3676/34/69 julkaisutunnus KHO 1970 II 118. Kuolleena tavattu hirvi, joka metsästyslain 67 § 3 momentin mukaan oli tullut valtiolle, oli muodostanut terveydellisen vaaran, joka oli ollut poistettava. Terveyslautakunta oli toimittanut hirven hautaamisen. Kunnanhallituksen hakemuksesta veloitettiin valtio korvaamaan kunnalle hautaamisesta aiheutuneet kustannukset. Äänestys 3-1. Metsästyslain 67 § 3 mom.

Valtion on pyrkinyt muuttamaan käytäntöä, mikä on saanut eräiden kuntien ympäristösihteerit ja Suomen Kuntaliiton kantelemaan asiasta oikeuskanslerille. Oikeuskansleri on 14.1.2003 antamassaan ratkaisussa diaarinumero 1/21/02 esittänyt, että maa- ja metsätalousministeriö ottaisi asian lainsäädäntökysymyksenä harkittavakseen, jotta oikeudellinen epävarmuus asiassa saataisiin poistettua.

Metsästäjille pyynnin tuloksena kertyvä teurasjäte on jätettä siinä kuin muukin jäte ja siitä on huolehdittava asianmukaisesti. Eläinjätteen käsit-

telystä annettu asetus ei koske luonnonvaraisia eläimiä, joiden ei epäillä sairastavan ihmisiin tai eläimiin tarttuvaa tautia, joten hirven teurasjätteet eivät normaalisti vaadi erityiskäsittelyä (ElänjäteA 1.2,c artikla). Syntyvä jäte voidaan haudata maahan tai toimittaa biojätteenä tai sekajätteenä kaatopaikalle. Sairastuneiden eläinten kohdalla on noudatettava eläinlääkärin antamia ohjeita.

6.1.3 Löytösarvet

Hirvieläimen jättösarvet kuuluvat löytäjälle (ML 83.3 §). Säännös on jokamiehenoikeuksia laajentava poikkeus. Metsästyslainsäännön pääsäännön mukaan jättösarvet kuuluisivat metsästysoikeuden haltijalle. Jos metsästysoikeutta ei olisi vuokrattu, jättösarvet kuuluisivat siis maanomistajalle. Näin asia olikin säännelty aikaisemmassa metsästyslainsäädännössä.

6.2 Hygieniamääräykset

Elintarvikealan toimijan on huolehdittava siitä, että elintarvikelain nojalla hyväksyttävässä elintarvikehuoneistossa työskentelevillä, pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita käsittelevillä henkilöillä on elintarvikehygieenistä osaamista osoittava Elintarvikeviraston antama todistus (osaamistodistus - ElintarvikeL 27 §). Metsästäjien keskuudessa osaamistodistus tunnetaan nimellä hygieniapassi.

Hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa käsiteltävän ja säilytettävän lihan tulee olla tarkastettu (ElintarvikeL 11.1 §). Kunnan valvontaviranomainen tarkastaa lihan pienteurastamossa ja riistan käsittelylaitoksessa sekä valvoo niitä (ElintarvikeL 43 §).

Nylkyvajaa ei yleensä tarvitse hyväksyttää elintarvikelain mukaiseksi elintarvikehuoneistoksi (ElintarvikeL 13.2,18 §). Kotimaan kulutukseen tarkoitettu luonnonvarainen riista voidaan kunnan virkaeläinlääkärin luvalla teurastaa ja kunnan virkaeläinlääkäri voi tarkastaa lihan muuallakin kuin riistan käsittelylaitoksessa, teurastamossa tai pienteurastamossa, jos teurastus voidaan suorittaa hygieenisesti (ElintarvikeL 43.3 §). Jos nylkyvajalta toimitetaan hirvenlihaa suoraan metsästäjiltä kuluttajien omaan käyttöön, nylkyvajalla teurastamiseen ei tarvitse olla edes kunnan virkaeläinlääkärin lupaa (ElintarvikeL 13.2,9 §).

Metsästäjien järjestämissä yksityistilaisuuksissa käsiteltävä liha saa olla elintarvikehuoneistossa tarkastamatonta (peijaispykälä - Elintarvikelaki 11.1 §). Säännös lienee tulkittavissa niin, että peijaisateria voidaan valmis-

tuttaa ja tilaisuus järjestää elintarvikehuoneistossa, vaikka liha on tarkastamaton.

Jos myyntiin tulevien hirvien teurastus ei tapahdu elintarvikehuoneistossa, teurastukseen osallistuvilla ei tarvitse olla hygieniapassia. Hygieniaosaaminen ei ole hirvenmetsästäjälle haitaksi, joten hygieniapassin hankkiminen on suositeltavaa. Vaikka teurastus voitaisiin tilojen puolesta suorittaa hygieenisesti, hyvä hygieniataso edellyttää osaamista ja huolellisuutta teurastukseen osallistuvilta.

7 Peijaisia koskevat säännökset

7.1 Peijaisia koskeva ilmoitus

Peijaisten järjestäjän on viisi vuorokautta ennen tilaisuuden järjestämistä tehtävä asiasta ilmoitus poliisille. Ilmoitusta ei tarvitse kuitenkaan tehdä sellaisesta yleisötilaisuudesta, joka osanottajien vähäisen määrän, tilaisuuden luonteen tai järjestämipaikan vuoksi ei edellytä toimenpiteitä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai sivullisille ja ympäristölle aiheutuvan haitan estämiseksi taikka erityisiä liikennejärjestelyjä (KokoontumisL 14 §).

Yleistä kokousta koskevan ilmoituksen tulee sisältää tiedot yleisötilaisuuden järjestäjästä, tilaisuuden tarkoituksesta, järjestämipaikasta, tilaisuuden alkamisajasta ja arvioidusta päättymisajasta, järjestäjän asettamista järjestyksenvalvojista sekä tilaisuudessa ehkä käytettävistä rakennelmista ja muista erityisvälineistä. Kokouksen järjestäjän on lisäksi nimettävä ilmoituksessa yhteydenpitoa varten henkilö, jonka on oltava poliisin tavoitettavissa kokouksen järjestämistä koskevissa asioissa (yhteyshenkilö - KokoontumisL 8 §). Järjestämipaikan omistajan tai haltijan kirjallinen suostumus tilaisuuden järjestämiseen on tarvittaessa hyvä liittää ilmoitukseen.

Järjestyksen ja turvallisuuden valvominen on tilaisuuden järjestäjän vastuulla ja käytännön toimista vastaavat koulutuksen saaneet järjestyksenvalvojat ja heille ehkä poliisi määräämät avustajat (Järjestyksenvalvojal 10 §).

7.2 Tekijänoikeudet

Mikäli yleisötilaisuudessa esitetään musiikkia, tilaisuuden järjestäjä tarvitsee muusikin tekijän tai tekijöitä edustavan järjestön luvan. Luvan saa tekemällä tilaisuudesta musiikin esitysilmoituksen ja maksamalla sen mukaiset korvaukset taiteilijoille. Lisätietoa musiikin esittämisluvista saa Säveltäjien tekijänoikeustoimiston Teosto ry:ltä tai Gramex ry:ltä.

7.3 Tavara-arpajaiset

Tavara-arpajaiset ovat hyvä tapa hankkia yhdistyksille toiminnan tarvitsemia varoja. Monissa metsästysseuroissa on perinteisesti ollut tapana järjestää peijaisten yhteydessä arpajaisia. Arpajaistoiminta on nimenomaan osoitettu yleishyödyllisten yhteisöjen varojenkeruumuodoksi sillä arpajaiset saa toimeenpanna rekisteröity yhdistys, itsenäinen säätiö tai muu sellainen yhteisö, jolla on yleishyödyllinen tarkoitus ja jonka kotipaikka on Suomessa (ArpajaisL 5 §).

Arpajaisten järjestäminen on pääsääntöisesti luvanvaraista. Tästä on poikkeuksena ns. pienarpajaiset, joiden arpojen yhteenlaskettu myyntihinta on enintään 2 000 euroa ja arvat myydään ja voitot jaetaan samassa tilaisuudessa (peijaisarpajaiset - ArpajaisL 27 §). Arpajaisten tuotto on käytettävä järjestäjän yleishyödyllisiin tarkoituksiin (ArpajaisL 7 §).

7.4 Järjestäjän ja kiinteistönomistajan vastuu

Peijaisten järjestäjä ja järjestämispaikan kiinteistönomistaja ovat vastuussa siitä, ettei tilaisuuden järjestämisestä aiheudu vahinkoa henkilölle tai omaisuudelle. Metsästysseuroilla tai seurantalomistajalla ei useinkaan ole muuta varallisuutta kuin, mitä toiminnan pyörittämiseksi tarvitaan. Huonon tuurin sattuessa järjestäjän ja kiinteistönomistajan vastuu voi saattaa peijaisten järjestäjän ja kiinteistön omistajan vakaviin taloudellisiin vaikeuksiin.

Poliisi voi vaatia yleisötilaisuuden järjestäjältä vastuuvakuutuksen ottamista tilaisuuden järjestämisen edellytyksenä (KokoontumisL 16 §). Vaikka poliisi ei tällaista edellytystä asettaisikaan, yhdistyksen on yleensä syytä tarkkaan harkita vakuutuksen ottamista. Hankittaessa kiinteistönomistajan suostumusta peijaisten järjestämiseen on syytä erikseen selvittää onko kiinteistön omistajalla vakuutukset kunnossa.

Peijaistilaisuuksissa riskit voivat olla moninaiset. Peijaisruokailuun liittyy aina omat riskinsä. Iltatansseissa voi tapahtua liukastumisia tms. vahinko.

Korkeimman oikeuden ratkaisu 2004:50. A piti kahvilaa yhtiön omistamasta liiketalosta vuokraamassaan huoneistossa. A:n mennessä liiketalon ovesta ulos oven lasi rikkoutui ja A vammautui. Lasin rikkoutumisen syy jäi epäselväksi. Kun yhtiö ei näyttänyt, että lasin rikkoutuminen olisi johtunut sellaisesta seikasta, josta se ei ollut velvollinen huolehtimaan, yhtiö oli velvollinen korvaamaan A:lle aiheutuneet vahingot.

Korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 1989:129. Valot olivat sammuneet kesken tilaisuuden eikä varavalaistusjärjestelmää ollut käytettävissä ja tästä oli aiheutunut tilaisuuteen osallistujille järjestäjän korvattavaksi määrättyä vahinkoa.

Korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 1972 II 10. Asiakas oli tullessaan asioimasta yhtiön konttorirakennuksesta liukastunut ja kaatuessaan loukkaantunut rakennuksen edustalla olevalla, yhtiölle kuuluvalla jäisellä pihamaalla. Koska yhtiö oli velvollinen huolehtimaan siitä, että konttorirakennuksessa asioivat henkilöt saattoivat turvallisesti kulkea pihamaalla, eikä yhtiö ollut näyttänyt, että se olisi tämän velvollisuutensa täyttänyt taikka että sää tai muut tuolloin vallinneet olosuhteet olisivat tehneet jalankulkijoiden turvallisuudesta huolehtimisen ylivoimaiseksi, yhtiö veloitettiin suorittamaan vahingonkorvausta.

8 Lopuksi

Olen esipuheessa maininnut, että tätä kirjaa lähdettiin kirjoittamaan huumorin pilkahdus silmäkulmassa. Kovin vakavalla mielellä tätä kirjaa ei myöskään päätetä. Monet vakavalta kuulostavat asiat on mahdollista nähdä myös humoristisessa valossa. Kysehän on lopulta siitä, millä asenteella mihinkin asiaan suhtaudutaan.

Edellä Yhdenvertaisuus- ja tasapuolisuusvaatimus -otsikon alla esitelty Lapin riistanhoitopiirin tapa jakaa pyyntilupia keksittyihin pinta-aloihin perustuen ja ilman hakijan oikeutta metsästää ko. alueella on asianomaiselta viranomaiselta ja hallintovalituslinjan tuomioituimilta erittäin luova oikeudellinen oivallus.

Yleisten tuomioistuinten puolella oikeudellista kekseliäisyyttä edustaa Yhteislupa-otsikon alla esitelty tapa käsitellä yhteislupaa oikeuksien subjektina ja korkeimman oikeuden hahmottelemat kakkosluokan metsästys-oikeudet, joilla ei voi metsästää ja joita ei voi tämän vuoksi loukata, mutta joilla voidaan hakea hirvilupia.

Perinteisen lainopillisen koulutuksen saaneiden lakimiesten ja asiaan vihkittyneiden keskivertokansalaisten ajattelu ei salli ymmärtää mainittuihin laintulkintoihin sisältyvää logiikkaa. Ilmeisen vieras on ajatus, että joku pyyntiluvan hakijoista voisi lukea hyväkseen lupalaskelmassa tiet ja muut metsästyskäyttöön soveltumattomat alueet sekä muut alueet, joilla kenelläkään hakijoista ei ole oikeutta metsästää.

Eipä moni ole tainnut edes kuulla näistä korkeimman hallinto-oikeuden ja korkeimman oikeuden hahmottelemista pyyntilupia tuovista kakkosluokan metsästys-oikeuksista, vaan ajattelee asiaa perinteisen ahtaasti yhdenvertaisuuden ja omaisuudensuojan näkökulmasta. Moni kuvittelee, että tasanhan potti pitäisi jakaa ja sen mukaan mitä kenelläkin on metsästys-oikeuksia.

Aivan vailla merkitystä laintulkinnat eivät ole sillä vuosittain jaettavan hirvilupapotin arvo on jo suuntaa antavasti arvioituna huomattava. Esimerkiksi viime vuoden 48 568,5 hirviluvan arvo oli asetuksen arvoilla laskettuna 80 miljoonan euron suuruusluokassa¹.

Tätä kirjaa kirjoitettaessa maa- ja metsätalousministeriössä työestetään riistanhoitopiirien toimintaan liittyviä osin lainsäädännöllisiä hankkeita. Riistanhoitopiirien toimivaltaa koskevia säännöksiä aiotaan tarkistaa. Lisäksi riistanhoito-organisaatio on valtioapua nauttivana organisaationa konsulttien evaluoitavana. Vuonna 2012 on määrä valmistua kansallinen hirvistra-

¹ Hirven asetuksen mukainen arvo on 840 - 1 680 euroa ja yksi pyyntilupa oikeuttaa yhden aikuisen tai kahden vasan kaatamiseen (RiistanarvoA 1 § ja MA 7 §).

tegia. Muutoksia kirjan käsittelemiin lainsäädännön kohtiin voi tulla hyvin-kin pian, joten parin vuoden päästä voisi olla uuden painoksen aika.

Jos tämä teos antaa jollekin ajatuksia - vaikka ristiriitaisiakin - kirja on täytännyt tehtävänsä. Otan mielelläni vastaan teoksen tematiikkaan liittyvän palautteen. Ohjeet palautteen antamiselle ja kysymyksien esittämiselle ovat kirjan takakannessa. Palaute huomioidaan seuraavassa painoksessa.

Lopuksi

9 Sädökset ja säännökset

Ampuma-aseL	= ampuma-aselaki (1998/1)
AmpumakoeA	= maa- ja metsätalousministeriön asetus ampumakokeesta (2006/18)
ArpajaisL	= arpajaislaki (2001/1047)
EIS	= Euroopan ihmisoikeussopimus (SopS 1999/63)
EläinjäteA	= Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1774/2002 muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden terveystähtöistä
ErävalvontaA	= Valtioneuvoston asetus Metsähallituksen erävalvonnasta (2005/1273)
Erävalvontal	= Laki Metsähallituksen erävalvonnasta (2005/1157)
HallintoL	= hallintolaki (2003/434)
Hallintolainkäyttöl	= hallintolainkäyttölaki (1996/586)
Henkilöyhtiöl	= laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä (1988/389)
HirvivahinkoA	= valtioneuvoston asetus hirvieläinvahinkojen korvaamisesta (2000/1162)
JärjestyksenvalvojaL	= laki järjestyksenvalvojista (1999/533)
Jätel	= jätelaki (1993/1072)
Kirkkol	= kirkkolaki (1993/1054)
KML	= kiinteistönmuodostamislaki (1995/554)
KokoontumisL	= kokoontumislaki (1999/530)
KP-sopimus	= kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus (SopS 1976/8)
KRekl	= kiinteistörekisterilaki (1985/392)
Kuntal	= kuntalaki (1995/365)
Luonnonsuojelul	= luonnonsuojelulaki (1996/1096)
MA	= metsästysasetus (1993/666)
MaastoliikenneL	= maastoliikennelaki (1995/1710)
Maksul	= laki riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta (1993/616)
Metsästysluemääräys	= maa- ja metsätalousministeriön päätös poikkeuksista hirvieläinten metsästysalueen suuruuteen 18.4.1994 dnro 1891/772/1994
MHL	= laki Metsähallituksesta (2004/1378)
ML	= metsästyslaki (1993/615)
MVL	= maanvuokralaki (1966/258)
NaapuruusL	= laki eräistä naapuruussuhteista (1920/26)
Ohjesääntö	= metsästäjäorganisaation ohjesääntö Mmp 19.12.2002 dnro 4058/726/2002
Osuuskuntal	= osuuskuntalaki (2001/1488)
OYL	= osakeyhtiölaki (2006/624)
PK	= perintökaari (1965/40)
PL	= perustuslaki (1999/731)
Poliisil	= poliisilaki (1995/493)
Poronhoitol	= poronhoitolaki (1990/848)
RL	= rikoslaki (1889/39)
RiistanarvoA	= maa- ja metsätalousministeriön asetus elävän riistaeläimen ohjeellisista arvoista (2001/824)
Säätiöl	= säätiölaki (1930/109)
Vesil	= vesilaki (1961/264)
Yhdistysl	= yhdistyslaki (1989/503)
YhteisalueL	= yhteisaluelaki (1989/758)
Yhteismetsäl	= yhteismetsälaki (2003/109)
YhtOml	= laki eräistä yhteisomistussuhteista (1958/180)
Yksityistiel	= laki yksityisistä teistä (1962/358)

10 Viranomaisratkaisut

Eduskunnan oikeusasiamies

<i>antopäivä</i>	<i>diaarinumero</i>
29.10.2004	2586/4/02
28.5.2007	2415/4/05

Helsingin hovioikeus

<i>antopäivä</i>	<i>diaarinumero</i>
11.08.1998	R 98/70

Itä-Suomen hovioikeus

<i>antopäivä</i>	<i>päätösnumero</i>
09.10.1981	PÄ_1188/81
14.02.1984	1416/83
30.12.1983	1782/83

Korkein oikeus

<i>vuosikirjanumero</i>
1972 II 10
1972 II 62
1973 II 80
1977 II 17
1979 II 23
1981 II 129
1981 II 130
1986 II 47
1986 II 78
1987:58
1989:54
1989:129
1991:30
2002:41
2004:50

Korkein hallinto-oikeus

<i>antopäivä</i>	<i>taltio</i>	<i>diaarinumero</i>
27.05.1970	2771	3676/34/69
15.10.1987	4259	3951/5/87
31.12.1993	5613	5777/5/92
27.10.1997	2704	5055/5/94
29.10.1997	2719	3948/5/95
23.12.1997	3285	3947/3/96
05.10.1998	2144	3508/3/97
17.11.1999	3075	4467/3/98
20.01.2000	89	3890/3/99
30.04.2001	984	2948/3/00
02.11.2001	2718	3283/3/00
31.12.2002	3484	515/3/02
31.03.2003	777	61/3/02
31.03.2003	776	47/3/02
21.04.2004	838	3771/3/02
05.11.2004	2826	2192/1/04
17.11.2004	2910	3411/1/03
28.01.2005	199	3572/7/03
21.02.2005	354	3504/1/03
07.04.2005	765	2665/1/04
10.05.2006	1126	774/1/05
28.06.2007	1746	187/1/07
24.10.2007	2734	968/1/07
28.01.2008	121	20/1/07
10.03.2008	477	1239/1/07
25.11.2008	2984	82/1/08

Maa- ja metsätalousministeriö

<i>antopäivä</i>	<i>diaarinumero</i>
15.08.2002	2767/726/2000

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta

<i>antopäivä</i>	<i>diaarinumero</i>
18.08.1995	281/4/95
18.08.1995	304/4/95
30.08.1995	314/4/95
13.09.1995	328/4/95
13.09.1995	335/4/95
27.09.1995	324/4/95
07.08.1996	135/4/96
19.09.1996	337/4/96
25.09.1996	376/4/96
02.10.1996	341/4/96
02.10.1996	385/4/96
08.10.1996	397/4/96
08.10.1996	401/4/96
08.10.1996	382/4/96
10.09.1997	241/4/97
18.09.1997	229/4/97
09.10.1997	265/4/97
09.10.1997	271/4/97
27.11.1997	292/4/97
01.10.1998	327/4/98
08.10.1998	348/4/98
05.11.1998	326/4/98
05.11.1998	328/4/98

05.11.1998 342/4/98
26.11.1998 390/4/98
16.09.1999 215/4/99
07.10.1999 244/4/99
07.10.1999 252/4/99
22.10.1999 221/4/99
28.10.1999 267/4/99
14.09.2000 241/4/2000
21.09.2000 229/4/2000
28.09.2000 180/4/99
28.09.2000 221/4/2000
04.10.2000 240/4/2000
04.10.2000 237/4/2000
11.10.2000 244/4/2000
25.10.2000 246/4/2000
02.11.2000 247/4/2000
09.11.2000 201/4/2000
16.11.2000 259/4/2000
01.02.2001 313/4/2000
03.10.2001 262/4/2001
03.10.2001 277/4/2001
03.10.2001 300/4/2001
18.10.2001 301/4/2001
25.10.2001 310/4/2001
28.11.2001 317/4/2001
28.11.2001 318/4/2001
19.09.2002 196/4/2002
07.11.2002 232/4/2002
14.11.2002 242/4/2002
14.11.2002 244/4/2002
20.11.2002 253/4/2002
28.11.2002 173/4/2002
18.09.2003 205/4/2003
18.09.2003 206/4/2003
09.10.2003 261/4/2003
16.10.2003 235/4/2003
16.10.2003 265/4/2003
16.10.2003 266/4/2003
23.10.2003 282/4/2003
23.10.2003 284/4/2003
07.11.2003 276/4/2003
07.11.2003 138/4/2003
14.11.2003 272/4/2003
14.11.2003 134/4/2003
14.11.2003 133/4/2003
14.10.2004 236/4/2004
22.09.2005 294/4/2005
29.09.2005 299/4/2005
06.10.2005 304/4/2005
16.03.2006 67/4/2006
12.10.2006 265/4/2006
12.10.2006 263/4/2006

19.10.2006 330/4/2006
26.10.2006 307/4/2006
09.11.2006 347/4/2006
16.11.2006 322/4/2006
16.11.2006 284/4/2006
23.11.2006 298/4/2006
05.01.2007 303/4/2006
18.10.2007 257/4/2007
25.10.2007 227/4/2007
07.11.2007 224/4/2007
07.11.2007 223/4/2007
07.11.2007 242/4/2007
29.11.2007 269/4/2007
07.12.2007 204/4/2007
16.10.2008 261/4/2007
06.11.2008 228/4/2008
06.11.2008 243/4/2008
13.11.2008 227/4/2008
13.11.2008 229/4/2008
13.11.2008 232/4/2008
20.11.2008 275/4/2008
20.11.2008 308/4/2008
20.11.2008 269/4/2008
04.12.2008 293/4/2008
18.12.2008 299/4/2008
18.12.2008 294/4/2008

Oikeuskansleri

antopäivä	diaarinumero
14.01.2003	1/21/02

Rovaniemen hovioikeus

julkaisutunnus
2001:20
2006:8
2008:1

Vaasan hovioikeus

antopäivä	päätösnumero
19.11.1971	284/71
19.11.1971	285/71
01.04.1975	13/75
07.12.1979	543/79

11 Kirjallisuutta

- Bisi, Jukka ja Orava, Reijo (Hirviverotuksen perusteet 1996):
Hirviverotuksen perusteet. *Metsästäjä*. N:o 5. S. 10.
- Haikonen, Hannu ja Summala, Heikki (Hirvikolarit 2000):
Hirvikanta, liikenne ja hirvikolarit. (Liikenneministeriön julkaisu 20/2000.) Helsinki: liikenneministeriö, 2000.
- Havu, Seppo (Pyyntiluvat 1994):
Pyyntiluvat kuntoon. *Metsästäjä*. 1994. Nro 1, s. 10-11.
- Härkönen, Sauli (Hirvikantojen hoito 2006):
Hirvikantojen hoito. Teoksessa Malinen, Jere (toim.): Hirvenmetsästyksen käsikirja. Helsinki: Otava, 2006. S. 79-105.
- Kairikko, Juha K. (Historiaa 2006):
Hirvenmetsästyksen historiaa. Teoksessa Malinen, Jere (toim.): Hirvenmetsästyksen käsikirja. Helsinki: Otava, 2006. S. 11-31.
- Keränen, J.; Orava, R.; Purhonen, J.; ja Rauhala, J. (Hirvikannan 1997):
Hirvikannan seurannan ja verotussuunnittelun ongelmat ja kehittäminen - riista-päälliköiden työryhmäraportti 1.7.1997 (moniste).
- Kiuru, Jarmo (Vapaa metsästysoikeus 2002):
Vapaa metsästysoikeus vaarassa? Helsinki: Edita Publishing Oy, 2002. (www.edilex.fi - asiantuntijakirjoitus sähköisessä Edilex-palvelussa).
- Kiuru, Jarmo (Yhteisluvan asema 2002):
Mikä on yhteisluvan asema? Tapauskommentaari ratkaisusta KKO 2002:41. Helsinki: Edita Publishing Oy, 2002. (www.edilex.fi - asiantuntijakirjoitus sähköisessä Edilex-palvelussa).
- Kuusiniemi, Kari (KKO 2002:41 2002):
KKO 2002:41 kenellä on oikeus korvaukseen yksityisen metsästysoikeuden loukkaamisesta? Pekka Timonen (toim.): KKO:n ratkaisut kommentein I 2002. Helsinki: Talentum, 2002. S. 277-281.
- Lapuan lautauskäsikirja (1994):
Lapuan lautauskäsikirja. 1. painos. Lapua: Patruunatehdas LAPUA Oy, 1994.
- Lukkarila, Hannu (Jahti 2/2009)
Lakipykälät paikalleen. Jahti 2/2009. S. 59-61.
- Malinen, Jere (Käsikirja 2006):
Malinen, Jere (toim.): Hirvenmetsästyksen käsikirja. Helsinki: Otava, 2006.
- Pekkarinen, Veli-Matti (Hirvijahdin valmistelu 2006):
Jahdin kynnyksellä. Teoksessa Malinen, Jere (toim.): Hirvenmetsästyksen käsikirja. Helsinki: Otava, 2006. S. 182-195.
- Pullianen, Erkki ja Saario, Väinö (Metsästyslaki 1993):
Vuoden 1993 metsästyslaki. Hämeenlinna: Karisto Oy, 1993.
- Pylkkänen, Are (Metsästyslainsäädäntö 2007):
Metsästyslainsäädäntö. Klaus Ekman (toim.): Metsästäjän lakikirja 9/2007. 34. painos. Helsinki: Metsästäjien Keskusjärjestö, 2007. S. 299-343.
- Vihtavuori reloading manual (2007):
Vihtavuori reloading manual. Fourth Edition. Lapua: NAMMO LAPUA Oy, 2007.
- Virén, Matti (Hirvikolari 2004):
Hirvikolarit hirvien vai ihmisten syytä? (Turun yliopiston taloustieteen laitoksen julkaisu nro 110.) Turku: Turun yliopisto, 2004.

Metsästysharrastus tempaisi kirjoittajan mukaansa jo teini-iässä. Harrastaminen alkoi kalastuskunnan osakkaan oikeudella vesilintu- ja turkisriistan pyyntinä, mutta liittyminen Lahden riista ry:een ja Kutajoenniemen metsästysseura ry:een takasi laajemmat metsästysmaat ja -mahdollisuudet. Ensimmäinen hirvi kaatui jo koulupoikana. Vuosien varrella metsästysmaat ovat vaihtuneet. Oikeustieteen opinnot toivat oman lisänsä harrastukseen sillä niiden myötä metsästysharrastus laajeni koskemaan myös metsästyslainsäädännön. Kirjoittaja työskentelee oikeustieteen opettajana Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnassa. Aiheeseen liittyviä kysymyksiä ja palautetta voi toimittaa kirjoittajalle osoitteella: Oikeusasematieto Oy, Kesätie 26 A, 90530 Oulu, puh. 040 503 3017, oikeus@oikeusasematieto.fi, www.oikeusasematieto.fi.